

విషయానుక్రమణిక

జనవరి-1952

(4) లింగారెడ్డి క్రీ. శ. 1632-1667
|
(5) నల్లపరెడ్డి క్రీ. శ. 1667-1696
|
(6) లింగారెడ్డి (భార్య పేరమ) క్రీ. శ. 1696-1708
|
(7) వెంకటాచలరెడ్డి క్రీ. శ. 1708-1740

పైవంశవృక్షమున నారవవాడగు లింగారెడ్డియే వెంకటాచల కవిని ప్రోత్సహించిన వేంకటాచలరెడ్డి తండ్రి. వేంకటాచలరెడ్డి కుమారుడు—కుమార వేంకటాచలరెడ్డి క్రీ. శ. 1740 లో రాజ్యపాలన ప్రారంభించినాడు. ఈతడు క్రీ. శ. 1772 వఱకు రాజ్యము చేసిన వెనుక నీతని కుమారుడు విజయ వెంకటాచల రెడ్డి క్రీ. శ. 1820 లో మెకంజీ దొరవారికి తమ సంస్థాన చరిత్రను1 రచియించి పంపినాడు. అది తమిళ భాషలో నున్నది. దానినుండియే పై విషయములను గ్రహించితిని.

వేంకటాచలరెడ్డియు విజయరంగ చొక్కనాథుడును సమకాలికులని స్పష్టపడుచు నేయున్నది. కార్తిక మాహాత్మ్యము ముద్రితమైన యింకను విశేషములు తెలియగలవు. ఇందు నీతిదాయకములును భక్తిప్రదములు నగు నుపాఖ్యానములు కార్తిక మాహాత్మ్యముతో గూడ ధారాళశైలితో వర్ణితములైనవి.

వెంగనూరు :—

పై వంశీయులలో క్రీ. శ. 1632—1667 వఱకు తురయూరు పాలించిన లింగారెడ్డి తిరుచనాపల్లి మండలమున పెరంబలూరు తాలూకాయందలి వెంగనూరు గ్రామమున నొక ప్రత్యేక సంస్థానము నెలకొల్పెను. లింగారెడ్డి భార్య యొబ్బాంబిక. ఈమె వృద్ధాచలేశ్వరాలయము కట్టించెను.2 'గాథేమోపాఖ్యానము' అను శృంగార రసవత్ప్రబంధమును రచించిన బాలకవి బిరుదాంకితుడు ప్రసిద్ధ విద్వత్కవి రేవూరి అనంతయజ్వ 'వృద్ధాచల మాహాత్మ్యము' అను షైదాశ్వాసముల ప్రబంధము రచించి యీ లింగారెడ్డికి కృతి నొసగెను. అందు కృతినాయకుడు బల్లవోల శాసనుడు, జగదగోపాళ, రాయవేశ్యా భుజంగుడు, పాండ్యగజకేసరి, విరుద్ధపంట వంశపావనుడు" అని వర్ణితుడైనాడు. కావున నీతడు తురయూరి పాలకవంశీయు డగుట స్పష్టము.

లింగారెడ్డి కొమరుడు వరదరాజరెడ్డి—ఈతని కుమారుడు కృష్ణారెడ్డి. ఈ కృష్ణారెడ్డికి, పై రేవూరి అనంతయజ్వ పౌత్రుడు, బాలకవి అనంతయజ్వ 'శ్రీముష్ణమాహాత్మ్యము' అను షైదాశ్వాసముల ప్రబంధము కృతి నిచ్చియున్నాడు. అందు వంశమును గూర్చి కృతిపతిగూర్చి గ్రంథావతారికలో నిట్లు గలదు.

"ఏ పీట నిరవొందు నే ప్రొద్దు ధారాపు
 రీశ్వరనాముడై విశ్వవిభుడు
ఏ పురంబున నుండు కాపురంబుగ గౌరి
 కాండవనాయికా సముచితాఖ్య
ఏప్రోలు పాలించు నెలమి జెట్టని కోట
 యనుచు నుతింతురు జగము నిండగ
నే నగరంబున నింపు నొనంత
 విద్వత్కవిస్తోమ విశదఫణితి
అట్టి వంగళ మాతృయమైన రాజ
ధానిగా మీలు నా చంద్రతారకముగ
భరిత జగనొబ్బగండాది బిరుదశాలి
వరదరాజేంద్రు కృష్ణభూపాలమౌళి."
"శ్రీముష్ణమహాత్మ్యం బభి
రామంబది తెనుగు చేసి రహి నెక్కజగత్
క్షేమంకర కృతినుచ్ఛ్రిత
నామాంకితముగ నొనర్చి సైపుణి గనుమా."

శ్రీముష్ణమాహాత్మ్యము వాఙ్మయమున గల ప్రశస్తక్షేత్ర మాహాత్మ్యములలో నొకటి.

ఈ వరదరాజరెడ్డి విజయరంగ చొక్కనాథుని సమకాలికుడు. కావున అనంతకవియు నాకాలపు వాడే. అనంతయజ్వ వేరొకకృతి శిశురహస్యఖండము.

తలమల :—

తిరుచనాపల్లి మండలమున నామక్కల్లు తాలూకాయందలి తిలమలయను కొండక్రింద ప్రదేశమును పై లింగారెడ్డికి తాతయగు పాపిరెడ్డి వశపఱచుకొని కొండపై శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామి యాలయము గట్టిం

1. *Mackenzie Collectars 17-6-10 Section 5. Account of Turayur Samastanam.*

2. *Trichinopoly District Gazetteer Chapter XV. Page 308*

చూ. ఈ వంశీయులకు తలమలవారని యింటిపేరు వచ్చినది. వీరిలో క్రీ. శ. 1690-1700 ప్రాంతముల విలసిల్లిన తలమల రామచంద్రారెడ్డికి, విశ్వేశ్వర పండితుడను విద్వత్కవి 'కృష్ణవిలాసము' అను నైదాశ్వాసముల శృంగార రసోత్తర ప్రబంధము నంకితము గావించెను. ఇందవతారికలో కృతిపతి విషయము విపులముగా గలదు.

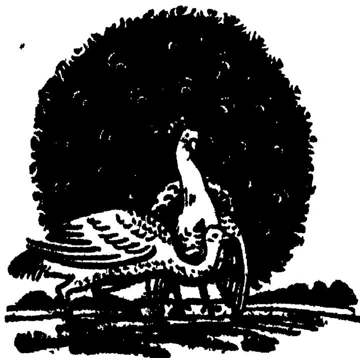
కృష్ణవిలాస కృతికర్త విశ్వేశ్వరకవి. కవితార్కిక శిరోమణి బిరుదాంకితుడు. గీర్వాణసాహితీవేత్త. కాని తెనుగునమాత్రము భాషానుగుణ్యముగ మృదుపదరచన గావించియున్నాడు. మచ్చునకు రెండు పద్యములు.

"తలపున నన్ను నిల్పు నెల
తా నెలతాపము హెచ్చివచ్చెనే
యలరుల తేనె చిల్కు నవ
లా నవలాలిత సూక్తివల్కవే
వలపులు సందడింప కెలువా
చెలువానగ గౌగలింపవే
తలిరుల తావి సల్కు వనితా
వనితావుల నన్ను గూడవే."

"సుదతి రదాళిపేర నును
జక్కుల బల్కుల పేర నాసగన్
జదురుగ నవ్వుపేర నవ
చంద్రికలన్ నిటలంబుపేర డా
ల్వాపలగ నుండు మండలము
లోసగ మత్తులపేర గల్వలన్
గుదువుగ నుంచె మోమునకు
గోము సుధాకరు డప్పుడీయగన్."

పై గ్రంథము లన్నియు నాంధ్రసాహిత్య పరిషత్తున గలవు. దక్షిణాంధ్రవాఙ్మయమునకు సంబంధించిన కృతు లెన్నో యపరిశీలితముగానం దున్నవి. మద్రద్రవిడదేశమున సాహిత్యకళాపోషకులగు రెడ్డిరాజు లెట్లు తెనుగుభాషను కవులను నాదరించిరో దిఙ్మాత్రముగ తెలుపుటయే యీ వ్యాసముయొక్క యుద్దేశము.

నేడు ప్రభుత్వసాహాయ్యమున ప్రాచీనాంధ్ర కృతు లనేకములు ప్రకటితము లగుచున్నవి. అట్టియెడ మనకు పూర్తిగ తెలియరాని దక్షిణాంధ్ర వాఙ్మయమునకు సంబంధించిన యిట్టి గ్రంథములు ముద్రితములగుచో పరిశోధకుల పరిశ్రమ ఫలవంత మగును. తెనుగువాఙ్మయవైశాల్యము తెనుగువారి గోచరమగును.

కొత్తకోడలు

శ్రీ వేలూరి సహజానందం

"అమ్మా..."

"ఏమిటే..."

"..........."

"ఏమిటే...'అమ్మా' అని మళ్లీ మాట్లాడటం మానేశావు?"

"ఆ!"

"ఏమిటో చెప్పు."

"ఏం లేదులే"

"అదేమిటే...నాతో చెప్పటానికి సంకోచిస్తావు?"

"ఎబ్బే...ఏం లేదు..."

"సరేలే...మీ ఆయన దగ్గరనుంచి ఉత్తరం రాలేదనా...వస్తుందిలే. ఇవ్వాళ రాకపోతే, రేపు రాదేమిటి?"

"..........."

"మొన్ననేగా వ్రాశాడు...అయినా మా కాలంలో ఈ ఉత్తరాలు...ప్రాణాలన్నీ పోస్టు బంట్రోతు మీద పెట్టుకోటం...ఇవి మా కాలంలో ఎరగం..."

"అది కాదే...ఇప్పుడు ఉత్తరం సంగతి కే ఎత్తావే?" అని నిట్టూర్చింది కొత్తగా కాపురానికి వెళ్లి వచ్చిన కమల.

కూతురి ముఖంకేసి చూసింది తల్లి. అంత నిర్జీవంగా ఉన్న ముఖాన్ని ఇది వరకు తాను చూడలేదు.

"ఏమిటే అమ్మాయి...రాత్రి ఏమైనా కల వచ్చిందా?"

....

"ఛా. పిచ్చికలలు...పీడకలలు...కలలు నిజాలేమిటి? ఛా...వాటికి భయపడ కూడదు."

పిచ్చికలలు, పీడకలలు...వీటి సంగతి కాదు కమల మనస్సుకు పట్టింది.

"కలలేమిటే?...కల వచ్చిందని నే చెప్పానా?" అంది కమల.

రాత్రి తెల్లవార్లు క్షణం కూడా కునుకు పట్టక పోతే, ఇంకా కలవేమిటి? కలల భయం ఏమైనా ఇప్పుడు నిజమే భయంకరంగా ఉంది.

"మరేమిటే...కల ఏ మన్నానేమో అనుకున్నా..."

"సరే...కాని ..మరి...అల్లుడు చదువుకున్న వాడని చెప్పావేమే?"

తల్లి నిర్ఘాంత పోయింది. ఈ అనుకోని ప్రశ్న బాణంలా హృదయంలోకి దూసుకుపోయింది. చెవులు చిల్లులు పడేట్టు ప్రతిధ్వనించిన మంగళ వాద్యాల మధ్య ఆ రాత్రి ఒంటరిగా గదిలో కూర్చొని, విచ్చిన కమల [illegible]వం శరీరమంతా మళ్లీ ఒక్క మాటు మారు మోగింది.

తమాయించుకొని, జవాబు చెప్పింది.

"అతనికేం? కాలేజీలో చదువుకుంటేనే నా చదువు... తెలివి గలవాడు. తల్లి అంటె ఎంతో భక్తి శ్రద్ధలు...పొలం పుట్ర చూసుకొని, కాలు మీద కాలు వేసుకుంటె హాయిగా గడచి పోతుంది కాలం..."

"హాయిగా గడచిపోతుంది కాలం."

"అదేమిటే అమ్మాయి...ఇవ్వాళ అలా మాట్లాడుతున్నావు..." తెల్లబోయి చూసింది తల్లి.

కూతురు ఎక్కువగా మాట్లాడే పిల్ల కాదు. మొదట్నుంచీ మౌనం ఎక్కువ.

పెళ్లినాటి రాత్రి ఏడుపు విని తాను ముందు భయపడ్డది. ఏడుపు ఎవరికి వినబడి పోతుందో అని, ఏడుపులో కూతురు ఆగుతుందో, ఆగదో అని, మళ్లి మూడూ పద్దాక...అనుకో కూడదుగాని...ఏ అఘాయిత్యమైనా చేస్తుందేమోనని తాను చాలా భయపడింది.

శ్రీ అవనీంద్రనాథటాగూరుతో నా పరిచయం

 శ్రీ తేజోమూర్తుల
కేశవరావు

★

భారతీయ చిత్రకళాపితామహుడు అవనీంద్రనాథ టాగూరు అస్తమించాడు. అతనితోనే భారతీయ చిత్రకళా ప్రపంచంలో ఒక నూతన శకం ఆరంభమైంది. మనదేశంలో ఆధునికచిత్రకళకు అతడే పునాది వేశాడు.

బ్రిటిషు ప్రభుత్వం వచ్చిన తరువాత మన జాతీయకళలన్నీ నశించగా మన దేశీయులు పాశ్చాత్యచిత్రాలనే అనుసరించే సమయంలో అవనీంద్రుడు మన ప్రాచీనకళాసౌందర్యాన్ని అవగాహన చేసికొని వాటిద్వారా చిత్రకళలో మార్పును ప్రవేశపెట్టినాడు.

ఇతని ఉద్యమానికి చేయూతనిచ్చి విదేశాలలో మన కళల ఔన్నత్యాన్నిగురించి చాటించినవాళ్లు ఆనంద కుమారస్వామి, యి. బి. హావెలు.

ఒకసారి శ్రీ రవీంద్రుడు అవనీంద్రునిగురించి ఇట్లన్నాడు *'This one man has chang-ed the world of art. He has revolutionized the taste of the country. His countrymen were strictly against him but he bravely faced all the difficulties and changed the at-mosphere.'*

కలకత్తా ఆర్టుస్కూలు ముఖ్యోపాధ్యాయులుగా ఉన్నప్పుడు.

అవనీంద్రుడు పాశ్చాత్యశైలిలోనే చిత్రకళను ఒక ఇటాలియన్ శిల్పియొద్ద అభ్యసించాడు. విద్యార్థి కాలంలోనే తన ప్రతిభకు తార్కాణంగా మనిషి సైజు రూపచిత్రం (*Life size portrait*) ఒకటి నూనెరంగులలో ఒక గంటలోనే పూర్తిగావించాడు.

అది నేటికి అతడు చిత్రించిన రూపచిత్రాలలో గొప్పదిగా ఎంచబడుతూంది. తరువాత చాలా కాలం అతడు కలకత్తా చిత్రకళా విద్యాలయానికి వైసుప్రిన్సిపాల్ పదవి వహించాడు, ఆ కాలంలోనే అతనికి ఒకరు కొన్ని ప్రాచీన రాజపుత్రచిత్రాలు బహూకరించారు. అవి చూచిన తరువాత, అతనిలో చైతన్యం కలిగి రాజపుత్ర మొగలాయి చిత్రాలు, అజంతా, బాగ్ చిత్రాలు, భారత్, సాంచీ, అమరా

వతీశిల్పాల సాంప్రదాయాన్ని అనుసరించి చిత్రాలు చిత్రిస్తూవచ్చాడు.

సుప్రసిద్ధ జపానీ కళావిమర్శకుడు ఒకాకురా (*Okakura*) మనదేశం వచ్చినప్పుడు అవనీంద్రుని అతనిశిష్యుల చిత్రరచనాశైలిని మెచ్చుకొంటూ, తాను విదేశాలలో ప్రచారానికి తెచ్చినదైనా జపాను చిత్రాలు చూపించి అతనిని ప్రోత్సహించాడు. అతడు అవనీంద్రునితో మాట్లాడుతూ '*We in Japan have mastered the brush, but We look to India for ideas*' అన్నాడు.

ప్రాచ్య చిత్రకళయొక్క అభివృద్ధిని చూచిన తరువాత అవనీంద్రుడు అతని శిష్యులు అనేక నూతన మార్గాలలో చిత్రించడం మొదలుపెట్టారు. అవనీంద్రునికి శిష్యులనేకులున్నారు. వారిలో ముఖ్యులు శ్రీ నందలాల్ బోసు, అసిత్ కుమార హాల్దారు, వెంకటప్ప మొదలైనవారు. శ్రీ నందలాల్ బోసు వారికి అత్యంత ప్రియులు. వారిద్దరిది శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస, వివేకానందుల సంబంధం వంటిది.

చిత్రకళావ్యాపనకై ఇండియన్ సొసయిటీ ఆఫ్ ఓరియంటల్ ఆర్టు అను సంస్థను నెలకొల్పి దాని ద్వారా చిత్రకళా ప్రదర్శనాలు జరుపుతూ వచ్చారు. ఆ సంస్థద్వారా ప్రసిద్ధ కళా విమర్శకుడు శ్రీ ఓ. సి. గంగూలీ "రూపం" అను లలిత కళావిషయక పత్రికను కొన్ని సంవత్సరాలు ప్రచురించినాడు.

1918 లో శ్రీ రవీంద్రుడు విశ్వభారతిలో కళాభవనం స్థాపించినప్పుడు అవనీంద్రులు నందలాల్ బోసును దానికి ప్రిన్సిపాల్ గా పంపారి. 1922 లో మచిలీపట్టణంలో ఆంధ్రజాతీయ కళాశాలలో భారతీయ చిత్రకళాశాఖను నెలకొల్పినప్పుడు శ్రీ ప్రమోదకుమార చటర్జీని పంపారి. శ్రీ చటర్జీగారు జాతీయకళాశాలలోని వున్న నాలుగు సంవత్సరాలలో అవనీంద్రులు కళాశాలలోని చిత్రకళావిద్యార్థుల కృషిని ప్రోత్సహిస్తూ వచ్చారు. తరువాత ఆయన కళాశాల అధికారుల అనాదరణవల్ల కళాశాలలోని చిత్రకళాశాఖ ఎత్తివేయబడిందని విని చాలా విచారించారు.

1941 లో రవీంద్రుని తుదికోరిక ననుసరించి శాంతినికేతనంలో అవనీంద్రుని డెబ్బదవ జన్మదినోత్సవం అతి వైభవంగా జరిగింది. అతని చిత్రాలు కథా రచనలు ప్రదర్శించారు.

శ్రీ రవీంద్రుని అనంతరం అతనిని విశ్వభారతికి అధ్యక్షునిగా నియమించిరి. క్రమేణ అనారోగ్య కారణాలవల్ల ఆ పదవివదలి అతడు కలకత్తా సమీప గ్రామంలో విశ్రాంతి తీసికొంటూ వచ్చెను.

ఆ వార్ధక్యంలో అతడు దృష్టి లోపించినా కూడా కొయ్యలు, మేకులు, అగ్గిపుల్లలు మొదలైన వాటితో అద్భుతమైన బొమ్మలు (*toys*) తయారు చేస్తూ వచ్చెను. ఆ బొమ్మలను ఏదైనా అంతర్జాతీయ ప్రదర్శనంలో ప్రదర్శించినట్లయితే నవీనలకు హాస్యానికి, ఉన్నత భావాలకు అగ్రస్థానం లభిస్తుందంటారు. అవనీంద్రుడు పురాణగాథలే కాక జీవిత సమస్యలు, ప్రకృతి దృశ్యాలు యింకా మేఘదూత, ఉమరుఖయ్యాం రవీంద్రునికథలకు చాలా చిత్రాలు, చిత్రించారు. అతడు గొప్ప కథకుడుకూడాను. కథలు చిన్నవి, పెద్దవి, బాలసాహిత్యం, *prose-poetry* మొదలైనవి చాలా రచించారు. ఇటీవల కొన్ని ఇంగ్లీషులోనికి అనువాదింపబడినవి.

"హనుమంతుని డైరీ" అనే పేరుతో హాస్యయుతంగా రామాయణగాథను, "జోరాశంకర్ ధారే", "ఘరోగల్ప" అనేవాటిలో స్వీయచరిత్రను వ్రాసుకొన్నారు.

వాటిలో తాను చిన్నప్పుడు శ్రీ రవీంద్రునితో కలిసి ఆడిన నాటకాలు, ప్రారంభించిన ఉద్యమాలు గురించి పేర్కొన్నారు. భారతీయ చిత్రకళను గురించికూడా కొన్ని పుస్తకాలు రచించారు. విద్యార్థులు చిత్రకళను ఎట్లు ప్రారంభించవలెనో తెలుపుతూ "సహజ్‌చిత్రశిక్ష" అనే ఒక చిన్న పుస్తకం 5, 6 సంవత్సరాలక్రితం అచ్చువేసిరి. నేను శాంతినికేతనంలో వున్నప్పుడు ఒకసారి ఆయన అక్కడికి వచ్చి మూడురోజులున్నారు. అంతకుపూర్వం ఆయన అక్కడకువచ్చి ఏడెనిమిది సంవత్సరాలయినదట. గొప్పగా సన్మానం జరిగింది. మనదేశంలోనే గాక ప్రపంచంలో ఏయేదేశాలలో చిత్రకళలు ఎట్లు వృద్ధిఅయిందీ వాటి మార్పుగురించీ చాలా విషయాలు మాట్లాడారు.

మొదటిదినం ఉదయం కళాభవనంలో విద్యార్థులు చిత్రాలువేసే గదులు ఒక్కొక్కటీ చూస్తూ

నా గదికి వచ్చారు. అప్పుడు నేను ఒక సంతాల్ కుటుంబం బొమ్మఒకటి పూర్తి చేస్తున్నాను. అది చూచి వెంటనే కూర్చొని 'ఇన్ని రంగులు కలిపావ్, బొమ్మలో ఒకటీ కనబడదే, చూడు నీవు కలిపినరంగు లన్నీ ఇప్పుడే ఖాళీచేస్తా'నంటూ కుంచె తీసికొని బొమ్మమీద కొన్నిరంగులు వేసినారు. వేస్తూ నా వంకతిరిగి "*What do you think of Colouring? It is like cooking.*" అని అంటూ వంటలో ఒక కమ్మనిపదార్థం చెయ్యాలంటే అన్ని దినుసులు దానిలో సరిగా వేస్తేనే అది రుచిగా వుంటుంది. అట్లే బొమ్మకు రంగులువేయడమున్నూ అన్నారు.

గదులన్నీ చూచి బయటికి వస్తూండగా కలకత్తా చిత్రకళా విద్యాలయంనుంచి ఇద్దరు విద్యార్థులు ఎదురుగా వచ్చి నమస్కరించారు.

ఆయన మీ రెవరని అడుగగా *Still life class students* మని అన్నారు. వెంటనే ఆయన *What do you mean by still life? Life is not still. Life is moving. Are you studying dead life?* అని అంటూ ప్రకృతినుంచి ప్రత్యక్షంగా నేర్చుకోనేదానికి క్లాసు గదులలో కోసిన పువ్వులు కాయలు వ్రాసినదానికి తేడా తెలుపుతూ చాలా సేపు మాట్లాడారు.

ఆ సాయంత్రం చిన్నపిల్లలకు కథ చెప్పారు. అది వినుటకు శాంతినికేతనంలోని ఉపాధ్యాయులు చాలామంది వచ్చారు. ఆ కథ ఆదినం పూర్తికాలేదు. మరునాడు సాయంత్రం కూడా చెప్పిరి.

అప్పటికప్పుడు కథ సృష్టించి పిల్లలకు ఎంతో ఉత్సాహకరంగాను హాస్యకరంగానూ చెప్పడంలో ఆయన చాలా సమర్థుడు. ఆ కథకు శ్రీ రవీంద్రుడు కూడా రెండవదినం వచ్చి విని 'అబనీ'వలె ఇంత చక్కగా కథ చెప్పగల సమర్థత నాకు లేదనిరి.

ఒకసారి నేను కలకత్తాలో శ్రీ అవనీంద్రుని దర్శించుటకు వెళ్లితిని. సామాన్యంగా అవనీంద్రుని వద్దకు పోయినప్పుడు ఎవ్వరుకాని చిత్రకళా విద్యార్థులు తాము వేసినబొమ్మలు కొన్ని తీసికొని వెళ్ళకుండా వుండరు. ఆ బొమ్మలు చూపించినప్పుడే చిత్రకళావిషయమై ఆయన ఎన్నో విషయాలు తెల్పుతారు.

నేను వెళ్లినప్పుడు ఆయన తన పూర్వభవనంలో (రవీంద్రుని జోరాశంకోభవనానికి ఎదురుగా) వుండేవాడు. పైన మేడమీద హాలు. అతడు సేకరించిన ప్రాచీన రాజపుత్ర మొగలాయిచిత్రాలు, చీనా, జపానుదేశపు ప్రఖ్యాత చిత్రకారుల చిత్రాలు. కొన్ని ఆధునిక చిత్రాలు యింకా కొంత ప్రాచీన వస్తుసామగ్రితో అలంకరింపబడివుంది.

హాలు వెనుక వరండాలో వరుసగా అవనీంద్రుడు అతని ఇద్దరి సోదరులు సమరేంద్ర, గగనేంద్రనాథ టాగూరుగార్లు కూర్చొనే సోఫాలు, వాటిప్రక్క హుక్కా అమర్చబడివున్నాయి. అవనీంద్రుడు, అతని అన్న గగనేంద్రుడు మాత్రమే చిత్రకారులు. వారిద్దరి సోఫాలప్రక్క వంతపు పెట్టెలలో రంగులు, కుంచెలు వగైరా వున్నాయి.

ఆ దినం అవనీంద్రులు ఒక్కరుమాత్రం కూర్చొని కొన్ని ఎండుటాకులు ప్రోగుచేసుకొని ఒక్కొక్కటే చూచి వ్రాస్తూవున్నారు. ఆయన నన్ను చూచి "ఎండిపోయిన ఆకులలో ఏమి అందం వుందని అలక్ష్యం చేస్తాం. వాటిలో ఎన్ని క్రొత్త స్వరూపాలు గోచరిస్తున్నాయో చూడు' అన్నారు.

ఒక పుస్తకంనిండా వారు వ్రాసినవి కొన్ని జంతువులు పక్షులమాదిరివి చూపారు. తరువాత ఆయన నేను వేసిన బొమ్మలు చూస్తూ ఒక నలుపురంగులో (*black and white*) వేసిన ప్రకృతిదృశ్యాన్ని తీసి ఇట్లన్నారు. "రంగులలో బొమ్మలువేయడంకన్న ఒకే రంగులో బొమ్మవేయడం చాలా కష్టం. మన దేశంలో మా అన్న గగనేంద్రనాథ టాగూరు తప్ప యింకెవ్వరు ఈ పద్ధతిలో ఇప్పటివరకు కృతార్థులు కాలేదు."

మరొకసారి వారిని దర్శించుటకు పోయినప్పుడు ఒక ప్రకృతిదృశ్యం (*Landscape*) వేస్తున్నారు. నేను అది పూర్తిఅయ్యేవరకు వుండి చూడాలనివుందన్నాను. ఆయన సరేనని మధ్య మధ్య రంగులు అరగ తీస్తు వుండమన్నారు.

రంగుల సమ్మేళనం చెయ్యడంలోను *texture* తీసికొని రావడంలోను అవనీంద్రుని మించినవారు లేరు. వారితో సమానులు ప్రపంచంలోనే ఏ ఇద్దరో ముగ్గరో వుంటారు. ఎటువంటి *effect* నయినా రంగులలో అతి సులువుగా తేగలడు. బొమ్మ పూర్తి అయింది.

నేను ఏదైనా బొమ్మ ప్రారంభిస్తే అది అనుకొన్నట్లు రాదని నన్ను గురించి చెప్పుకొన్నాను.

ఆయన పాశ్చాత్యులు రంగులలో ప్రకృతిని ఎట్లా చూచేది మన పూర్వులు ఎట్లు చూచిందీ తెలుపుతూ ఇట్లన్నారు. "చాలకాలం క్రితం నేను ఒకసారి ఇక్కడి జంతుప్రదర్శనశాలకు (Zoo) వెళ్లాను. అక్కడ గర్జిస్తూవుండే ఒక సింహాన్ని చూస్తూ చాలసేపు నిలబడ్డాను. ఆ తరువాత ఎర్రగా భయంకరమైన సూర్యాస్తమయంలో బంధింపబడి గర్జిస్తూవుండే సింహాన్ని చిత్రించాలని నాకు బుద్ధి పుట్టింది. ఆ రాత్రంతా నాకు సరిగా నిద్ర పట్టలేదు. సింహగర్జనలు నాలో ప్రతిధ్వనిస్తూ వున్నాయి. ఉదయం బొమ్మ రంగులతో ప్రారంభించాను. చివరకు ఆ బొమ్మ నా చెడిపోయిన బొమ్మలలో జమకట్టి పారవేశాను. అది ఎప్పటికైనా సరిగా వేయాలనే కోరిక మాత్రం నిలిచిపోయింది." అన్నారు.

తరువాత మాట్లాడుతూ ప్రస్తావనలో మైకలేంజిలో జీవితం చదివినావా అని నన్ను అడిగినారు. లేదన్నాను. "అతడు ఒక మహా కళాతపస్వి. పాశ్చాత్యదేశాలలో అంతటివాడు తిరిగి జన్మించనే లేదు" అని అతని గురించి చెప్పుతూ ఆయన ఆవేశంతో "*you must be like hungry wolves and tigers for Art. Devour what ever you see* అంటూ ప్రారంభించారు.

ఎంతసేపు మాట్లాడారో ఎప్పుడు చీకటి పడిందో తెలియదు. ఆయన తమ్ముడు సమరేంద్రనాథ టాగూరు వచ్చి "అబనీదా, టైం ఎంతయిందో తెలుసా? ఈ అబ్బాయి చాలా దూరం పోవాలి కాబోలు" నన్నారు.

ఆ గంభీరమైన ఉపదేశంనుంచి ఉన్మత్తునివలె లేచి వారికి నమస్కరించి శలవు తీసికొన్నాను.

అవనీంద్రులు స్మరణకు వచ్చినప్పుడంతా ఆనాడు ఆతడు ఇచ్చిన ఉత్తేజకరమైన బోధ నాలో ప్రతిధ్వనిస్తూ వుంటుంది

అవనీంద్రులు గీచిన ఒక స్కెచ్.

శిథిలాశ్రమము

శ్రీ దిగుమర్తి సీతారామస్వామి

అది మిథిలా మార్గమున గౌతముని శిథిలాశ్రమము—పూర్వగాథ నెరుగకయు రామచంద్రుని హృదయము ఆ స్థలమునందను సంపగ నేతావి తలపుల నాందోళించినది. అప్పటి రాఘవ విశ్వామిత్రుల సంవాదము ఈ ఘట్టమునందలి విషయము.

రాఘవుఁడు

ఈ శిథిలాశ్రమమ్మున ననేక వసంతములేచి పూచియా
పైశపయింపఁ బడ్డవో—విపన్నము లీద్రుమముల్ హిమాగమ
శ్రీశయనించియున్ మధువశీకృతముల్ బలె నామతించు—ది
వ్యాశల నెవ్వరీమొడల నార్ద్రసుఖంబులు కొల్లవెట్టిరో!

సుభగములైన యేత్రిదివసుందరు పాద పయోజ ముద్రలో
విభవము కోలుపోయిన పవిత్ర ధరిత్రికి రక్తరేఖలై
యభయమొసంగ నేటి కిసుమంతయుఁ గగ్గవు నిట్టివాని రా
గ భరిత మోదముల్ జడిమగాంచిన వేతను భావమంజిమల్.

ఇటనేదో యొకప్రేమగాథ తొలినాడే భగ్నతంత్రీ గుణా
స్ఫుట నాదమ్ముల మూగవోయినదికాఁ బోలున్—శిలావేదికల్
రటదంతః కరణమ్ములట్లు పథికవ్రాతమ్ము నాందోళన
త్రుటితశ్వాసులఁ జేయుఁ – బాడ్వడిన దేదో స్వర్గమే యీ మొడన్॥

ఎవఁడో భుగ్నమనస్వి క్రోధవశుఁడై యిచ్చోఁ దపఃస్వాపతే
య వినాశమ్మునకోర్చి ధాతృసృజనా హ్లాదప్రవైకైక వా
స్తవతాఘస్మర వాక్ప్రవక్తృతనె ద్రష్టంగా దనున్ మెచ్చఁ బో
లు—వణంకున్ లతలిష్ట తద్ధ్వనికళల్ పోషించు వాత్యార్భటిన్॥

విశ్వామిత్రుఁడు

తగునోయీ రఘువంశ వర్ధన! యథార్థం బూహాలందందుకొం
టి గత స్పందనముల్ ధ్వనించుకొను నీ డెందంబు నిన్నింతయుం
బగటున్ గారణజన్ముఁగా—శిథిల రమ్యంబైన యిచ్చోఁ బురా
ణగతాబ్దంబులు గౌతమాశ్రమముగా నవ్యోన్నతిన్ సొంపిలున్॥

ఆతఁడు జ్ఞాని - చూపరుల కాతని దర్శన మాత్మశాంతిదం
బై తనరున్-దదీయమగు ఖ్యాతికి మాత్రము ధర్మదారయే
హేతువు-రూపరేఖగల యింతిని దానిని గాంచు కోర్కెఁగా
మాతురుఁ డెవ్వఁడో యొకఁ డహర్నిశ మొందెడు నాతిథేయమున్.

అది దుర్మేధ-గృహక్రతూత్సవము లందాహూతుఁడౌ దేవరాం
జుఁడత్రప్రౌఢరత క్రతుప్రియునిగాఁ జొక్కింపఁగా నెంచు-న
త్రిదివేంద్రుండును లెన్నవాఁ డగుట మూరింబోయెఁ దత్సంగమ
ప్రదకాలజ్ఞత-కొమ్మలూడలుగనై వ్యాపించె నీ దుష్కృతుల్

గౌతముం డుచితయోగ బలిష్ఠ దేహుండు బ్రహ్మవర్చస్వి భార్యా విధేయుఁ;
డమరేంద్రుఁ డప్సరః ప్రమదోపభుక్తనీరస దేహుఁడయ్యె నీ రమణి కతఁడె
ప్రియుఁడు-శచీదేవి పెండ్లాడి వీనిని హాయిగా సుఖపడిపోయె నేమొ!
అందుబాటుగ లేనియట్టి కామము మనోహరము నిత్యవసంత సురుచిరమ్ము—
కవుల కిది నాటినుండియు వివిధచిత్ర కల్పనాశక్తి దమ్మెక్కఁ కవ్వుం కనఁగ
నేల-ఆ బ్రహ్మదేవునకే లతాంగి కలల కళ్యాణి-వలపు రెక్కల పటాణి॥

ఒక్కయతిరాజతపము దురూహ్యమైన యొక్క ఋషికాంతరూప మీయుర్వియందె
భ్రష్టతఁగాంచ నాసురేశ్వరున కొదవె వేయికనులు పరాంగనావీక్షకొఱకు॥

ఆయమె నల్లదేసతి శిలాకృతి! ధూర్తు నిలింప భర్తయున్
బాయక ధూపదీప కుసుమస్రగుపాస్తి భజించుదీని-భా
ర్యాయుతుఁ జేసి గౌతము గృహస్థత నిల్పుము రాజపుత్రి! ను
న్నాయతి శాపమోచన రహస్యము నిల్పెఁ ద్వదంఘ్రి ధూళులన్॥

తారకములౌ భవత్పదతామరసపరాగముల్ మేల్కొలుపు క్రొత్తబ్రదుకునందు
పతనహేతువులగు స్వర్గపతి భుజాఢ్యమ్మృగమదామోదముల్ విస్మరింపఁ బడుత!
స్వర్గసీమలు దిగి పారిజాతవీధులందు వాసించు మృదుహిమబిందువులయి
జాలువారెడు కలికి కపోలఫలక బాష్పముల్ మానితాపము బాపుఁగాత!

వెన్నెల విన్నపాలు

[శ్రావణ బెల్గోలాలోని మహావీర జినమూర్తి అభ్రంకష మహోన్నతమైనది. నయనామృతములగు తద్రూపరేఖలు శరద్యామినుల మరింత మోహనములు. మనసులో నిలిచిన ఆ కొండా, కొండకొనపై స్వామి మధురాకృతీ, దానిని పలికించే ఒక తియ్యని వెన్నెలరేయీ ఈకృతి కాకృతి నిచ్చినవి.]

చదలేటి మొగిలి పొదలం
జెదరినపుష్పాదులో! కడలి చెంగుల తరగల్
వదిలిచిన పాల నురగలో!
పొదవిన జాండమును పొరలు పొరలై వెలుగుల్!

వికసించినవి మహావీరశిరోవీథి, మౌక్తికమకుట సామ్యమున కొన్ని;
పరిఢవించినవి తత్ప్రభు భుజాంతరసీమ, వైజయంతీ వైభవమున కొన్ని;
ప్రవహించినవి స్వామి పటుదీర్ఘ తనుయష్టి, క్షీరాభిషేక ప్రసిద్ధి కొన్ని;
ప్రసరించినవి దివ్య పాదాగ్రవేదిక, పూజాప్రసూన విస్ఫురణ కొన్ని;

వెన్నెలలు చింది చిలుపలై వెల్లివిరిసి
తళుకులారసిన వా శారద త్రియామ
భావనా రమ్యరూపకల్పనల మెరసి
గోమతేశ్వర సేవా నిగూఢభక్తి.

మిన్నుల రాయుస్వామి తలమీద శరచ్ఛరదభ్రమాలికల్
పన్నను వెల్లుపూల చలిపందిర. నిష్ఠుర తప్తపన్నము
త్పన్నమహాగ్ని గ్రాగు గిరివల్లభు నౌదల గందపు తగా
నన్నగసాగె వెన్నెల తుషారము, కప్పురపుం దుమారమున్

హిమచేలాంచల చంచలాభ్రసరణిన్ హేలాపదన్యాస నృ
త్యములన్ స్వామి పదాబ్జసేవకు శరద్రాజేంద్ర కన్యాసహ
స్రము విచ్చేసినసంగ వెల్గినవి జ్యోత్స్నాధార లంతంత మొ
త్తములై తద్గిరి సానుభాగముల ముక్తాశ్రేణి పండించుచున్

సకల దిగంతరాళములు చల్లని తెల్లనికాంతి శాంతిలో
నొక మధురానుభూతి తళుకొత్త, సుదీర్ఘ వినీలరేఖ వో
లిక నిలుచున్న స్వామి కనుగ్రేవల చిందు దయారసామృతో
ర్మికలు జగమ్మునెల్ల ప్రవహించునటే మధుచంద్రికామిషన్.

అవును వెన్నెల కాదు. సత్యమ్ము! స్వామి
తరుణ కరుణాస్మితమ్ము! కాదన్న నెట్లు

వ్యథిత దుఃఖితజనమనోవ్యాధు లెల్ల
తుడిచివేయును నమృతహాసోపచరణ?

వినుడో వెన్నెలలార! స్వామి శ్రవణోర్వీన్ మీరు క్రీడించు వే
ళను విన్పింపుడు శ్రద్ధ నిల్లని-తృణప్రాయమ్ముగా రాజ్యమున్
దన యిల్లాలిని, కన్నబిడ్డని సమస్తం బుజ్జగించెన్, తపిం
చెను, సాధించె నతండు మున్ను భువనశ్రేయమ్మునుం దానుగా.

"ఓయి ప్రభూ! తపింతు విటు లుర్వీధరాగ్రము నెక్కి, ఎన్ని య
ధ్యాయము లేని లోకకథ! నంతయునుం దిలకించినావె? అ
ధ్యేయములయ్యె నేడు భవదీయ జగద్ధిత మార్గముల్! దయా
త్తోయధి వాచు కొండ దిగదో! ఒకగట్టుకు జేర్తువో భువిన్!

"మానవజాతి యంధ, మపమార్గమునం బడె, లోభమగ్నమ
జ్ఞానవిదగ్ధమై యడుగు జారె; పరస్పరదుష్టచింతలో
దానవమయ్యె, హింసపశుధర్మము ద్రొక్కె, త్వదీయ బోధనా
ధ్వానములయ్యె నింతటి యధర్మము చూచి భరింతువే ప్రభూ?

"సత్యమహింస శాంతియను శబ్దపదార్థ మెరుంగరాదు పో!
నిత్యము పీటవెట్టుకొని నిల్చెను ద్వేషము తద్భయంకరా
పత్యములౌ దురాశయును స్వార్థము నేడు జగమ్ము నేలు ని
య్యత్యయ మోర్తువో తెలిసి యయ్యొ, తథాగత! మౌనముద్రలో.

"లేదు పరార్థదృష్టి లవలేశము, పీడన దక్కనన్; మతో
న్మాదముగాక తన్మహిత మార్గసమాదృతి లేదు; స్వార్థసం
పాదన తప్పినన్ మతికి పట్టదటే నిజభాగ్య బీజ మా
సోదర మానవస్థితియు, చూడు ప్రభూ! జగ మెట్లు పోవునో.

"కదలి రావయ్య తండ్రి! నే డడను వచ్చి
దివ్య నవధర్మపథము ప్రతిష్ఠ సలిపి
శాంతి చంద్రాతపమ్మున జగతి నడుప
సత్యము నహింస తద్రథాశ్వములు సేసి"

అని యల్లన వినిపింపుడు
జిననాథుని; లోకహితము సేయుడు;—మీ చ
ల్లని తన మది యెవరికి వ
చ్చునయా! నవచంద్రికాకిశోరములారా!

త్యాగరాజ!

శ్రీ దండిపలి వేంకటసుబ్బాశాస్త్రి

శ్రీసీతా వదనారవింద విలసత్ శృంగార మందస్మిత
వ్యాసంగమ్ముల తృప్తిజెందు సుజన ప్రార్థ్యుండు శ్రీరాముడే
నీ సంగీత కళామహత్తునకు మున్నే కారణంబయ్యె-రా
దీ సామర్థ్యము త్యాగరాజ! ఒరులం దేమాత్ర మూహింపగన్.

నాదబ్రహ్మకళల్ త్వదాస్యమున విన్యాసించె, నీలో రస
ప్రాదుర్భావము క్రొత్తపోకడల నాస్వాదించి లోకైక తే
జోదార్ఢ్యంబున వెల్గనున్నది ఉషస్సుల్ నిండునందాక నీ
కానివ్యత్వము ప్రాప్తమయ్యెడిని త్యాగయ్యా! నమోవాకముల్.

వెలలేని తెలుగువాక్కులకు నూత్నత్వము తీయదనము దిద్దితీర్చినావు,
ప్రాణుల నెల్లను రక్తి నాకర్షించు గానకళకు ముద్దు గరపినావు,
దాక్షిణాత్యుల రసతత్పరతకు మున్న కొరవడ్డ యశము చేకూర్చినావు,
తమిళాంధ్ర జాతులు తారసిల్లగ మైత్రి ఎంచి సేతువును నిర్మించినావు,
నీదు తంబుర శ్రుతులలో బాదుకొనియె
మార్దవము సర్వజన మనోమంజులముగ;-
అట్టి ఘను, నిన్ను స్మరియింప నాంధ్రజాతి
వార్షికోత్సవము లొనర్చి వరలుగాత!

కవి - మానవుడు

శ్రీ చిరుమామిళ్ల శివరామకృష్ణప్రసాద్

మానవులందరు కవులు గానేరరు, కాని కవులందరు మానవులె! ప్రయత్నించి కవియగుట దుర్లభము, అప్రయత్నముగ కవియగుట సులభము! కవిత్వము, చిత్రలేఖనము, సంగీతము లలితకళల వరుసలోనివని ప్రాజ్ఞులు నిర్ణయించి యున్నారు. వీనియం దభిరుచి, పుట్టుకతోనే కలుగ వలయును—కలిగిన యభిరుచిని, సంస్కరించుకొని, ఎక్కుడగు ప్రజ్ఞను సంతరించుకొని, వన్నెగాంచుట సుజనుని లక్షణము. ఈ లలితకళలయం దభిరుచి కలుగుటకు, పూర్వపుణ్యము నుండవలయును. అందు లకే, ఇవి, అప్రయత్నముగ లభించు ననుటలోని యర్థము.

సహనము, కరుణ, నిరాడంబర జీవనము, సత్య సంధత, మాననీయుడగు మానవునకుండు లక్షణములు. ధనము, కామము, అసహనము, మానవునియందు పశు త్వమును బురిగొల్పుచున్నవి. అందులకే మానవ చరి త్రమునందు విపరీతఘట్టములు, కానుపించుచున్నవి. అనపహార్యము, తేజోమయము, అమూల్యము, ఆనంద దాయకము, అగు, సత్యమును, ధర్మమును, మానవుని మనసునకు మఱుపురాకుండ చేయుటకు, ఎన్నియో విధముల కవి ప్రయత్నించినాడు, ప్రయత్నించు చున్నాడు; కాని కాలము గడచినకొలది, ఈ యంత్రయుగమున కవి యొసంగు సందేశము మానవా వళికి మఱుపునకు వచ్చుచున్నది; కవి మానవునకు దూరమైపోవుచున్నాడు.

సత్యము, సహనము, మొదలగు గుణములు, తృప్త మానవహృదయమునం దుద్భవించును. సంతృప్తి లేని మానవునియం దివి గోచరించుటయు కలదుగాని, సంఖ్యయందట్టి మానవు లతి స్వల్పముగ నున్నారు. కడుపునిండ నాహారము, కట్టుకొన వస్త్రము కలిగిన నే గాని మానవునకు హృదయసంబంధముగ, దేహసంబంధ ముగ, శాంతి, సుఖము, కలుగవు. శాంతి, సుఖముగల మానవున కసత్యము, అసహనము దూరములగును. కావున, కవుల రచనములు కేవల మూహాగానము గాకుండ, మానవుని కష్టనిష్ఠురములను వ్యక్తబరచు నవిగా నుండి, పాగద్రిపాలములను త్రొక్కుక, నిత్యము, సత్యయులైయున్నచో, కవి, మానవున కీయంత్రయుగమున సహితము దూరము గానేరడు. ఆకటిపాటతో మానవసంఘమును మరులుగొల్పగల కాల మిది; సుగంధిపుష్పముల సౌరభములను, అగరు వత్తుల సుగంధధూమములను, గుబాళించు కవిత్వ రచనమున కిది యదను కాదు. తృప్తి, శాంతి, సహ నము, సంఘమున నెలకొనినతరువాత మానవుని హృదయ మూహాగానము నాలించును. అంతవఱక, కవులు యుగధర్మము ననుసరించి, గావ మొనరింపవల సియున్నది. ప్రాలిక ఫలనే ప్రస్తరింపజేయుచు, ఇంకను, 'రమణీ ప్రియదూతిక తెచ్చి యిచ్చు కప్పూర విడెము'ను, 'తూగుటుయ్యాల మంచమును,' స్మరించుచు, అభిలషించుచు, కవి కాలమును బుచ్చినచో, మానవ సంఘమునకు దూరమగుటయేగాక, విస్మృతి వారాసిలో తన రచనములతోపాటు, తానును కలసిపో వలసి వచ్చును. ఇది యంత్రయుగమని, సత్య దయా శౌచములు రూపుమాసిపోయినవని, పలవించి ప్రయోజన ముండదు. తానును సంఘమునందు మేళ వించి, పతనోన్ముఖమైన జాతి నుద్ధరించి, తన రచనములు శాశ్వతములై, తన పలుకులు కొంగు బంగారమై, సంఘమున కన్నివేళల సంబరమును గూర్చునవిగా నుండున ట్లొనరించుట పాడి; తమయం దున్న మానవాతీతమైన ప్రతిభావ్యుత్పత్త్యాది లక్షణ ములను సంఘాభ్యుదయమునకే కవి వినియోగించుట యుచితము.

ఆలోచనమునందు, ఆశయమునందు, ప్రకృతి పరిశీలనమునందు, విషయ విమర్శనమునందు, మాన వునకు, కవియైన మానవునకు తారతమ్యము, కరతలా

ములకమువలె మనకు గానవచ్చుచున్నది. సాధారణముగ కవితాత్మ గలవానియందు, కొన్ని పవిత్రాశయములను మనము కనుగొనగల్గుచున్నాము. కాలమున కనుకూలముగ నా యాశయములు మారుచుండుటను మనము కవుల రచనములయం దిప్పు డిప్పుడు గుర్తింప గల్గుచున్నాము. ఏ మార్పు వచ్చినను, ఆశయములు లోక కళ్యాణాత్మకములై, సర్వజనాదరణీయములై యున్నవి. అట్లుగానివి, కవి కలమునుండి వెలువడవు. ఎప్పుడేని వెలువడినను, అవి, కాల మహా ప్రవంతిలో కలసిపోవును. ఒక వస్తువును తిలకించినపుడు, ప్రక్కనున్న మానవులకన్న కవియను మానవునకు కొన్ని క్రొత్త యాలోచనలు కలుగుట సహజము. ఆ యాలోచన లపురూపమై, ఒక నూతన వికాసమును హృదయపద్మమునకు కల్గించును. హృదయమున కా వికాసము, ఒక్క కవియనువానికే కాదు, ఆ యాలోచనమును వినిన ప్రతివానికిని కలిగిననే గాని, కవి సంఘమున కుపయుక్తుడగు మానిసి కానేరడు.

పున్నమరేయి వెన్నెలను గాంచి, అనిర్వచనీయమైన, అనల్పమైన, ఆనందము ననుభవించుచు, వివరింప సమర్థమైన భాష లేక, తమలో దామ నవ్వుకొనుచు, తీయనిఘడియలను గడపుచు, జొన్నచేలయందు రాత్రి కావలికై మంచెలపై పరుండియుండు నిరక్షరాస్యులను,—తుష్టిగ భుజియించి, తమల పాకుల నమలుచు, మేడపై వెన్నెలయందు పట్టు పాన్పులపై పవ్వళించి, మేల్కొనియున్నంత కాలము, వసూలు కావలసియున్న వడ్డీ లెక్కలనే స్మరించుచు, జిలుజిల్లు మనిపించు చలువ వెన్నెలను సలార్చుచు, పదునారుకళలతో పకపక లాడుచున్న జాబిల్లివంక తల ద్రిప్పియైన జూడక, కొలదిలో పాముబుసలతో నిద్దురయందు మునుంగు నక్షరాస్యులను, మనము జూచుచున్నాము.— కావున కవికి భావము ప్రధానము. ఒరుల కా మనోహర భావమును పంచిపెట్టుటకు భాష, అక్షరము, కావలసి వచ్చుచున్నవి. కవులందర క్షరాస్యులే కానక్కరలేదు; అక్షర మెరుంగనివారియం దెందరు కవులు లేరు! అక్షర మెరింగి, గ్రంథపరిచయమున్నచో, హృదయమునం దుద్భవించిన భావము, సంస్కరింపబడి, తులుకుందనమును, భాషాభాగ్యమును, అలవరచుకొని, పెక్కురకుపయోగకారియై వెలుగొందును. అక్షర రూపమును పొందని, కొలది భాషా సంస్కారమును పొందదగియున్న, రసవంతములగు గేయములను, మన మెన్నింటినో వినుచున్నాము :

'నీవు పోయే దారిలోపల
ఉన్నదీ యొక చిన్నది;
నడుము సన్నము, నాగరీకము
నడకలో నొయ్యారము
నీవు పోయే దారిలోపల...!

ఈపై గేయమునకు కర్తలెవరు? అక్షరము నెరుంగని రసార్ద్ర హృదయులగు కృషీవల కవి కుమారులు! ఇందు, యతి యున్నదో లేదో, గణ విభజనము సరిపడునో లేదో, యెవరికి కావలయును? ఒక సుకుమారమగు భావము ఇందు ద్యోతకమగుచున్నది; మనసున కొకవింత 'చక్కిలిగింత' శ్రోతల యనుభవములోనికి వచ్చినది.

భావము నొరులకు వ్యక్తపరచుటకు భాష కావలయును. ఆ భాషను దూర ప్రదేశమునందున్న వారి కెరుకపరచుట కక్షరము కావలయును. కావున ఎవరికి వారే యానందము ననుభవించుటకు, అక్షరముతోగాని, భాషతోగాని, పనిలేదు. వస్తుసందర్శనమువలన, శబ్దగ్రహణమువలన, భావ ముత్పన్నమగును. అక్షరము నెరిగినవానికే, భాష నెరిగిన వానికే, భావ ముత్పన్నమగు ననుట సత్యదూరము. భాష నెరుగని పసిబాలునియందు, అక్షర మెరుంగని జనపదునియందు, భావ ముత్పన్నమగుటయు, ఉత్పన్నమైన భావమును, కనులతోను, హస్తవిన్యాసములతోను, హాసమొనరించియు, దుఃఖించియు, వెలువరించుటను మనము చూచుచున్నాము. ఒరుల హృదయమునకు హత్తుకొనునట్లు, లేక కన్నులకు గట్టినట్లు భావమును వెలువరించుటకు, సమర్థమైన శబ్దములను, భాషనుండి సంతరించుకొని, కట్టుబాట్లయందు వాని నమర్చి, ప్రశంసల నందువాడే కవి. అనగా, తన యానందమును లోకమునకు పంచిపెట్టి, తనతోపాటు, లోకము నొకింత కాల మానందమునం దుయ్యాల లూగించుట కవికి ధర్మము.

భావములేని మానవు డున్నాడా? వస్తుసందర్శనమువలన ప్రతి మానవునకు భావ ముత్పన్నమగు

చుండగా, ప్రతి మానవుడును కవుల వరుసలో జేర వలసిన వాడేకద! అటులైన కవులందరు - మానవులై, మానవులందరు కవులు గారనుట సత్యసమ్మతమైన విషయము కాగలదా?—భావము, లేదా, ఊహ లేని మానవుడు సాధారణముగ గానరాడు; కాని వాని భావము లెంత దనుక లలితములో, ఎంతదనుక లోక కల్యాణాత్మకములో, సర్వజనాదరణీయములో, శాశ్వతానంద సంధాయకములో నిర్ణయించి, శబ్ద సౌభాగ్యమునందు, కవితాశిల్పమునం దాతడు ప్రకటించిన నేర్పును, అతనియందు ప్రదర్శితములైన ప్రతిభావ్యుత్పత్తులను, గుర్తించి, యొక మానవుని, 'కవి' యనుట ధర్మము; భావమునం దొక విశిష్టత, భాషయం దొక విన్యాసము, ప్రాజ్ఞులకు గన్పింప వలయును. ఇవి యందరకు సాధనమగు విషయములు కావు, అందులకే మానవులందరు కవులు గా నేరరనుట లోని భావము.

వెలువరింపబడిన భావ మపురూపమైయున్నచో, ఆ భావమెవనియందు దోచినదో యాతడక్షరాస్యుడు గాకున్నను, కవుల వరుసలోనివాడె! పండితుడైన కవి భావములు శాశ్వతములై యొప్పును, పండితుడు గాక, భావయుతుడైనవాని కవిత, యొకింత సంస్కార యోగ్యమై, ఒరుల రసనాగ్రములపై బ్రతికి, తుదిని విస్మృత వారాసిలో లీనమగును. మొత్తముమీద నిరువురు కవులె; ఇరువురి యత్న మొక్కటియె; ఇరువురు, సామాన్య మానవున కతీతులె!

కవి మానవాతీతుడనుట కొందరకు హాస్యాస్పదముగ దోపవచ్చును. ఒకింత యోచికతో కవి రచనములను పరిశీలించినచో నిందలి సత్యమును గ్రహించుట కవకాశము లభియించును. ధనమునందు, దేహబలమునందు, చక్కదనమునందు, వ్యవహారసరళియందు కాదు, కవి, మానవున కతీతుడు; బుద్ధిబలమునందు, ప్రకృతి పరిశీలనమునందు, విషయ విమర్శనమునందు, ఆదర్శమునందు, అవిదితానం దానుభవమునందు, కవి, మానవుని కన్న మిన్న యనక తప్పదు!

పూర్వకవి యమోఘవచనుడని నిరూపించుటకు, అనుశ్రుతముగ వచ్చుచున్న కథ లెన్నియో గలవు; బాటవెంట నెదురుగా పల్లకిపై వచ్చుచున్న రాజును శ్లోకపద్యమైన, వ్రాసి కానుకగా సమర్పింప దలచిన కవికి, సమయమునకు తాటియాకు దొరకనందున, సమీపమునం దున్న తాటిచెట్టుకడ కేగి '...... తాళమ! తుత్తునియలగుచు ధరపై బడుమా.' అని కోరినంతనె తాటి చెట్టు విరిగి నేల గూలినదట! అతాటి యాకుపై పద్యము వ్రాసి కవి రాజునకు సమర్పించెనట!

నట్టమధ్యాహ్నమునం దొక యెడారియందు ప్రయాణ మొనరించుచున్న యొక కవికి యాకస్మికముగ దాహము కాగా—

'సిరిగలవానికి జెల్లును
తరుణులు పదియారు వేలు తగ పెండ్లాడన్,
తిరిపెమున కిద్దఱాండ్రా!
పరమేశా! గంగ విడుము, పార్వతి చాలున్.'

అని శంకరునిగూర్చి ప్రార్థింప నాకాశమునుండి నీటిధార వచ్చి పడినదట.

తన సూక్తమును తస్కరించినవానిపై గినిసి, మరియొక కవి,

'హాయ మది సీత, పోతవసు
దాధిపుడారయ రావణుండు, ని
శ్చయముగ జేను రాఘవుడ...
....
...తస్కరుని చావును, ఏడవనాడు చూడుడీ.'

అని, ఆరవ స్థానమునందు 'త' ను ప్రయోగించి, 'ఆరింటను తావచ్చిన వానింటను పీనుగెగయు' అను పలుకులలోని సత్యమును నిరూపించెనట.

ఈ పై కథల నాధారముగా గొని, మానవుని కన్న కవి యతీతుడని నిర్ణయింప ఈవ్యాస ముద్దిష్టము కాలేదు. కేవలము, మానవసంఘమునందు, పూర్వకాలమున కవినిగురించి గల తలంపుల నొకింత సూచించుట కివి యిచ్చట పొందుపరుపబడినవి.

కవి యనినచో కేవలము భగవంతు డనియే, పూర్వ యుగమున మానవులు నమ్మియున్నట్లు, పై కథలు సూచించుచున్నవి. కాలము గడచిన కొలది, సంఘమునం దొక గౌరవింపదగిన వ్యక్తిగా, కవిని, మానవులు గుర్తించియున్నారు. సామాన్యులే గాదు రారాజులు సహితము, కవి యొసంగు సందేశమునకు చెవి యొసంగి, తమ యభిప్రాయములను మార్చుకొనియున్నట్లు మనకు, చరిత్ర విశదము చేయుచున్నది:

'రాయరాహుత్తు గండ రాచయేనుగు వచ్చి
అరట్లకోట గోరాడునాడు,
సమ్మెట నరపాల సార్వభౌముడు కంచు
తలుపుల కరుల ఢీకొలుపునాడు,

....

....

తెరచి నిలుచుక్క జొచ్చిన తెరగు గాను
కన్నడంబేల జొచ్చితో గజపతీంద్ర!'

మొదలగు పద్యముల మూలమున, కవులు చరిత్రయొక్క గమనమునే మార్చియున్నట్లు తెలిసికొనగల్గుచున్నాము. మానాభిమానములకు మాన్యత యొసంగి, జనులు భగవంతునే నమ్మియున్న ఆ దినములలో, కన్నడరాజ్యముపై కటారిదూసి దండెత్తి వచ్చిన గజపతి, తాటియాకుపై వ్రాయబడి, తన కడకు పంపబడిన పై పద్యమును చదువుకొని సిగ్గుపడి తిరిగి వెడలిపోయెనట! ఇట్టి విషయములను చరిత్రమునుండి మరికొన్నింటిని చూపి, నాటి సంఘము కవి కొసంగిన యపార గౌరవమును నిరూపింపవచ్చును.

సంఘమువందు కవికి గౌరవ మొసంగబడుటచే, కవి మానవాతీతుడనుట సరికాదు. కవియే గాదు నాల్గక్షరములు నేర్చుకున్న ప్రతివానిని సంఘము గౌరవించును. చలనచిత్రమునందు దుజ్జ్వలముగ ప్రజ్వలించు తారలకీనాడు సంఘము జోహారు చేయుచున్నది! సరియైన కావ్యమును గాని, పద్యమును గాని యోపికతో పఠియించి, శబ్దగతార్థము నాలించి, శబ్దప్రయోగమునందలి పనివానితనమును గుర్తించి, సామాన్యుని దృక్పథమునకును, కవియొక్క దృక్పథమునకును గల యంతరమరసి, ఆనందించు భాగ్యమునకు సంఘమీనాడు సిద్ధపడి యుండలేదు.

సంఘ మొసంగు గౌరవమువలన గాక, పూర్వ కథలయందు ప్రస్తరింపబడిన విషయసందోహమువలన గాక, చారిత్రిక విషయములవలన గాక, కవి, మానవుడై, మానవునికన్న మిన్నయని గుర్తింపబడుట కాతని బుద్ధి వైశారద్యమును, ప్రకటించు రచనములే యాధారములు :

'కనీనికల్ వికసితోత్పల పంక్తుల—గ్రుమ్మరింపగా' అని యొకచో నొకకవి యొక లేజవ్వని చూపులను వర్ణించియున్నాడు. ఇదెట్లు పొసగును? ఉత్పల పంక్తులు, అందును వికసితోత్పల పంక్తులను, కనీనికలు గ్రుమ్మరించుచున్నవట! ఇది ప్రకృతివిరుద్ధము కాదా? కనీనికలెంత లేసి, వికసించిన కలువలెంత లేసి! వానినుండివి గ్రుమ్మరింపబడుటెట్లో, సామాన్య మానవుని కవగతమగుట లేదు. ఇచ్చట కావలసి యున్నది, యథార్థమగు భావము. కలువల యాకారమునకును, కన్నుల యాకృతికిని, కొంత సన్నిహితత్వమున్నది. సుందరముల గు కన్నులు వికసించిన కలువలవలె నున్నవనుట, ఒక యందమగు భావన; కనీనికలనుండి వికసించిన కలువలు గ్రుమ్మరింపబడుచున్నవనుట, ఒక యందమగు భావన కొయ్యారమాపాదించుట! ఉత్పల పంక్తులు, వాని సౌందర్య, సౌకుమార్య, సౌరభ్య, సంపద లీ లేతజవరాలి, విలాస, వినూత్న, వీక్షణ పంక్తులతో సమన్వయించుకొని సంతసింపవలసిన బాధ్యత, రసజ్ఞుడగు పాఠకునియందున్నది. అతడు గాఢస్యుడైనంత మాత్రమున నిది యవగాహనమగు విషయము కానేరదు. అందులకే, కవి మానవునికన్న మిన్నయగుచున్నాడు. ప్రతి పదార్థమును తెలిసికొనినంతమాత్రమున నిట్టి స్థలములయందు కవి హృదయము మన కందుబాటులోనికి రానేరదు. ఒక యపురూపమైన భావన శ్రోతల యనుభూతిలోనికి వచ్చిననే గాని, యిందలి పదము లర్థవంతము లైనట్లు తెలిసికొనజాలము.

'ప్రోవులుకట్టి వెలంది నవ్వులే పూచినపూవులై,
తరగ మొత్తములన్ వెలిగించు వెన్నెలై.' అని

యొక కవి, 'స్నానసుందరిని' వర్ణించుచున్నాడు.

నవ్వులు ప్రోవులు కడుటేమి? అవి పువ్వులై, తరంగముల కలంకారమునుగూర్చు వెన్నెల వెలుగులై, యలరారుటేమి? కేవలము శబ్దగతార్థమును గాంచి కలవరపడవలసిన పనిలేదు. శబ్దములయందలి ధ్వనిని, భావశబలతను, గుర్తించుటకు ప్రయత్నించుట యుక్తము. ఆ సుందరి నదియందు ప్రవేశించి, వెలువరించిన చిరునవ్వులే పూవులవలె కనువిందు గూర్చి, వెన్నెలవలె కాంతిని గలిగించి, ఒక వినూత్న శోభను పరిసరప్రదేశముల కాపాదింపజేసినదను భావమిందు ప్రస్ఫుటమగుచున్నది. నవ్వులే పూవులై, వెన్నెల వెలుగులైనచో, ఆ సుందరి తనూ లావణ్యము,

వర్ణనమున కలితముగదా! సాధారణ పాఠకునియందు సహితము క్రొంగొత్త భావములను రేకెత్తించు కవి, యసాధారణుడు కాడా?

'ఎందరో తాజమహలును సందర్శించి యున్నారు; నిర్మాణకౌశలమును ప్రదర్శించి యున్నారు; అందరితో పాటు తానును ఆ సుందర మందిరమును చూడబోయినకవి, యేమనుచున్నాడు?

'ఒక్కొక్క రాతిలో నిమిడియున్నవి నేటికి
షాజహాను భూ
భుక్కు నెడందలో నుడికిపోయిన నా
డులలోని రక్తపుంజుక్కలు,'

మరియు :

'మొగలాయిరాజు తెలికన్నులరాల్చిన బాష్ప
ధారలే పొదలి ఘనీభవించినవి,
ముద్దుల తాజమహాలు పోలికన్.'

అని యూహాగాన మొనరించి యున్నాడు.

మానవుని దృష్టియందు గన్పించినది, శిల్ప సౌందర్యము; కవిదృష్టియందు గన్పించినది, శిల్ప సౌందర్యమే కాదు, అంతకు మిన్నయగు, ఈ సుందర భవన నిర్మాణాశయమగు ప్రేమసౌందర్యము. ఆభవనము నందు చెక్కబడియున్న లతను, అపురూప లావణ్యమును చిందు విగ్రహములను, గాంచి, మన మానందించుచున్నాము. అధిక సౌందర్యవతియైన ప్రాణేశ్వరీ పరీరంభసుఖమున కాలము గడపి, ఆకస్మికముగ నామెను గోల్పోయి, తొడిమ సడలిన పూవువలె నిరాధారుడైన సులతానుని హృదయావేదనమును గుర్తించి, ఆ యావేదనమునందు తానును, ఒక భాగస్వామియై, కవి, బాధ ననుభవించుచున్నాడు. అందులకే, 'ఉడికిపోయిన నాడులలోని రక్తపుంజుక్కలు' నేటికిని తాజమహలు కట్టడమునందలి చలువరాతిలో గానుపించుచున్నవని, కవి, కంట నీరొల్కుచున్నాడు. కోట్లకొలది ధనమును వెచ్చించి, పరరాజ్యములనుండి పనివారల నాహ్వానించి, వందలకొలది వత్సరములవరకు చూచువారి కానందము నొసంగు సుందరభవనమును భార్యసమాధిపై నిర్మించిన సులతానుని ప్రవిమల ప్రేమప్రభావమునకు కవి, సముద్ధితాంతరంగు డగుచున్నాడు. సులతానుని కంటి బాష్పములే తాజమహలుపోలికతో పొదవి ఘనీభవించిన వనుటలో కవిహృదయమున నెంత యావేదన మీ దృశ్యము కలిగించెనో విశదమగు చున్నది. కేవలము బాహ్యసౌందర్యమునే గాక, ఒక కట్టడమునందే కాదు, ఒక కావ్యమునందే కాదు, ఒక మానవునియందే కాదు, పరమేశ్వరుని సృష్టియం దంతటను నిండియున్న యనిర్వచనీయమగు ప్రేమ సౌందర్యమును గూడ కవి, తాను రసార్ద్రహృదయు డగుటచే, సామాన్య మానవునికన్న మిన్నగా గుర్తించి మానవాతీతు డగుచున్నాడు.

ఎచ్చట ప్రేమ యవ్యాజమో, ఎచ్చట సత్యమకుంఠితమో, ఎచ్చట నీతి నిశ్చలమో, అచ్చట తన కావ్య వస్తువును, కవి, తిలకించును. తిలకించి, హృదయము పులకింప, మానవున కతీతమైన భావములతో తన రచనావైభవమును బ్రకటించును.

ఒక ధనవంతుని యలరింప, ఒక సంఘమును సంతోషబరుప, ఒక ప్రత్యేక విషయమునకు బ్రచారము గావింప, వ్రాసిన కావ్యమునందు, మానవునికన్న యన్ని విషయముల తక్కువవాడై, కవి తన హృదయమును గోల్పోయి విహరించును. హృదయము లేని పద్యరచన, రసవిహీనమైన ఫలము, సౌరభ రహితమైన కుసుమము, వ్యర్థములు. అట్టి రచనను గావించు వారు కవులు గారు, స్తోత్రపాఠకు లగుదురు!

అన్ని వేళల ప్రజాదరణను పొంది, జాతియొక్క నిండుగౌరవమును నిలిపి, విజ్ఞానమును ప్రకటించు రచనములు, భాషకేగాదు, మానవజాతికే యలంకారములు. తెనుగువాని భాగవత, భారతములు, వాని భాషను, వాని జాతివైభవమును, నాగరికతను, విజ్ఞానమును, నేటివరకు మఱచిపోనీక నిలిపియుంచినవి. కవి మానవాతీతు డగుటచేతనే ఈ రచనములను వెలయింప సమర్థుడైనాడు, అందులకే, చిరంజీవియై వెలుగొందుచున్నాడు.

అరిజనభయంకరులై విశాల సామ్రాజ్యము నేలిన మహారాజులు మాయమైపోయినారు. సామ్రాజ్యములు సమసిపోయినవి. కోట్లకొలది ద్రవ్యమును వెచ్చించి, నిర్మించిన రమ్యహర్మ్యములు కాలమహాపురుషుని దండాభిఘాతములచే విరిగి, విస్మృతివారాశిలో, విలీనమైపోయినవి. కాని—

'ఒరు లేయవి యొనరించిన
నరవర! యప్రియము తన మనంబునకగు తా
నొరులకు నవి సేయకునికి,
పరాయణముపరమ ధర్మపథముల కెల్లన్.'

అను నీలమువంటి నీతిని బ్రకటించు, కవిరచనములు, కాలమును ధిక్కరించి, మానవజాతి నిలచియుండువరకు వారి రసనాగ్రములపై బ్రతికియుండి, మానవజీవితపథ నిర్గమమున కనుకూలమగు విజ్ఞానకాంతిని, వెలార్చుచునే యున్నవి!

కవి చిరంజీవి; వాని రచన లనపహార్యములు.

ఆంధ్రకవులు - ఏకకథావృత్తగ్రహీతలు

శ్రీ శిష్టా రామకృష్ణశాస్త్రి

ప్రతి భాషయందు వివిధకాలములందు నాయా దేశజనుల యాదరాభిరుచులనుబట్టి వివిధరూపముల వాఙ్మయము వెలయును. సంఘమున శ్రవణాభిలాషయున్నపుడు పురాణ ప్రబంధాది శ్రవ్యకావ్యములను కవులు రచింతురు. మఱియొక కాలమున నాజాతియే గానముపై నభిమానము చూపుచో నా కథావస్తువునే గేయ ద్విపదరూపముల రచించి కవులు రాగాభిరుచినిగూడ వృద్ధిచేయుదురు. ఇంకొక కాలమున నా సంఘమే దర్శనాభిలాష గలిగియున్నచో నా కథావృత్తమునే కవులు నాటకములు, యక్షగానములుగా రచించి ప్రజల నెక్కువ నాకర్షింతురు. ఒకొక్కప్పుడా కథనే దండకరూపమునగూడ కవులు రచించుట గలదు. ప్రస్తుత కాలమువలె పఠనోత్సాహము పెరిగినపుడా కథావిషయమే నవల, కథానక రూపములు తాల్చును. ఈ విధముగ కవిగూడ నా సంఘమున నొకవ్యక్తి యగుటచే, నా సంఘమందలి సారస్వతాభిరుచులు తనయందుగూడ సమానముగా నుండును గన, నా యభిరుచులకు ప్రతినిధియై యాయభిరుచులనే ప్రతిపాదించును. ఇట్లు సాంఘిక పరిసరములకు, వాతావరణమునకు వశ్యుడై కవి తదనుగుణముగ నొకొక్కప్పుడు పురాణ రచయితగను, ప్రబంధకవిగను, నాటక కర్తగను, కథకుడుగను గానోపుచుండును. ఈ రీతి కవి సంఘమునకు వశ్యుడై, సంఘమునకు ప్రతినిధియు, మార్గదర్శకుడు, నుపదేష్టయు గూడ నగుచున్నాడు. ఇందుచే కవికి దేశకాలాభిరుచులను బహు జాగ్రత్తతో పరిశీలింపవలసిన యావశ్యకత యుండును.

సామాన్యముగ నొకదేశమున నొక్కకాలమున ప్రాముఖ్యమునొందిన వాఙ్మయశాఖ మఱియొక కాలమున గౌరవము నొందదు. ఎందుకన నా కాలమందలి సారస్వతాభిరుచులు సంఘమున నీ కాలమున మారిపోవుటయే. ఇదియొక గొప్ప విచిత్రము. సంఘముతోబాటు, సంఘమందలి యితరాభిరుచులవలె, సారస్వతాభిరుచులకు జననము, నభివృద్ధి, పతనము గూడ నుండును. ఒక యభిరుచి మహోత్సాహముతో విజృంభించుచున్న కాలమున సామాన్యముగ మఱియొకవిధమైన యభిరుచికి గౌరవముండదు. ఒక రుచిని సంపూర్ణముగ, సంతృప్తికరముగ ననుభవించిన తర్వాత సంఘమునకు దానిపై నిరాదరణమును విరక్తియు క్రమముగా నసహ్యతయు దోచును. ఇదియే యభిరుచికి పతనము. ఇట్టితఱి నూతనాభిరుచులపై నాశలు ప్రాకును. క్రొత్త యొక వింత, ప్రాత యొక రోతకదా. నూతనాభిరుచులు విదేశసంఘముల తోడి సంపర్క ప్రభావముననైన బయలుదేరవచ్చును. లేదా కవి ప్రతిభవలననైన గావచ్చును. ప్రతిభావంతుడైన కవి నితరు లనుసరింతురు. ఈ సందర్భములో నొకరి నొక రనుకరింతురు. మఱికొందఱు స్పర్ధచే నొకరు సృష్టించినదానినే మఱియొకరు మరల రచింతురు. ఆంధ్రవాఙ్మయమున కావ్యరచన చంపూ మార్గమున నడచగా, సర్వజన సామాన్యముగా నుండుటకై యపూర్వపద్ధతిని ద్విపదలో కావ్యరచనము ప్రారంభించిన పాల్కురికి సోమనాథుని వైఖరి ప్రతిభావంతమైనదే. ఈతని ననుకరించియే రంగనాథ రామాయణాదులు ద్విపదలో వ్రాయబడినవి. భాస్కర యెఱ్ఱాప్రెగ్గడలు రామాయణమును రచించుటయు, నాచన యెఱ్ఱాప్రెగ్గడలు హరివంశమును వ్రాయుటయు, సమీపకాలవర్తులగుటచే, సారస్వత స్పర్ధవలన నని భావింపవచ్చును. అద్యతనకాలమున సంస్కృత నాటకములను పలువు రాంధ్రీకరించుట లేదా! అప్పుడేక కథావస్తు పరిగృహీతలైన కవుల రచనలలో దమ ప్రతిభావ్యక్తిత్వ భేదమునుబట్టి కొంతకొంత భేదము గనబడును. అందుచే వివిధ రూపములతోడను, భిన్నకవులచేతను రచింపబడిన యేక కథావృత్తమునే సంఘము చదివి యానందింపగల సుగుణముల నభినందించును. ఇది వాఙ్మయాభివృద్ధికి కారణమగుచున్నది.

ఒక్కొక్క మతము విశేష జనాదరపాత్రమై నపుడు తత్ప్రతిపాదితములైన కథావస్తువు నాశ్రయించి పలువురు కృతిపతులనేక కవులచే కావ్యములను వ్రాయించుటయు, వివిధ మండలములలో వివిధ కవులు, వివిధ రూపములలో నభిమానపాత్రమైన యేక కథావస్తువు నాశ్రయించి కావ్యముల రచించుటయు గలదు. ఏక కథావృత్తముగల బహు కావ్యములవలన సంఘమునకా కథయందెట్టి యాదరాభిమానములు గలవో స్పష్టమగుటయేకాక, యా కాల సంఘమందలి నైతికదృష్టియు, రసజ్ఞతయు విశదమగును. సంస్కృతమున వాల్మీకిమహర్షి రామాయణమును రచింపఁగ సంస్కృతకవు లనేకులు చంపువులుగ, మహాకావ్యములుగ, నాటకములుగ వ్రాసిరి. రామకథావృత్తమును గ్రహించి భాస మహాకవి ప్రతిమాభిషేకములును, భవభూతి మహావీరచరిత్రను, మురారి అనర్ఘ రాఘవమును, జయదేవుడు ప్రసన్న రాఘవమును, రాజశేఖరుడు బాలరామాయణమును, శక్తిభద్రుడు ఆశ్చర్య చూడామణిని నాటకరూపములుగనే రచించి సాధించిన పరమార్థము తమ వ్యక్తిగత విశేష లక్షణముల ప్రదర్శించి సంఘము నానందపెట్టుటయే కదా! ఇట్లే ప్రతి దేశభాషయందు నితర కథావృత్తములకు పట్టినది. మఱియు నన్యదేశములలో దమ భాషావాఙ్మయములను వ్యాపింపఁజేయ దలచినపుడు విదేశీయులకు సౌకర్యమై సులభగ్రాహ్యముగానుండి యాకర్షించుటకు వచనముగను, దృశ్య కావ్యరూపముగను, గేయములుగను కావ్యరచనము గావింపవలసియుండును. తంజావూరు, మధుర, పుదుకోట మొదలైన ప్రదేశములందు వెలువడిన యాంధ్రకావ్యములు కొంతవరకు నిట్టివే.

అసలాంధ్ర ప్రబంధములన్నియు నొక యచ్చున పోసినవానివలె నున్నవనియు, నందలి పాత్రల నామముల భేదములుతప్ప, యందలి కథయు, వర్ణనలు మొదలైనవన్నియు సమానములేయనియు, నొక దానిని చదివిన నితర ప్రబంధముల చదువ నవసరములేదనియు నొక బలమైన యపప్రథ గలదు. అట్టిచో నొకే యితివృత్తమును గ్రహించి పలువురు కవులు రచించిన కావ్యములలో నిఁక విశేషము చెప్పవలయునా! కాని కవుల శక్తిసామర్థ్యములు, ప్రతిభావిశేషములు, దృష్టిభేదములు, వ్యక్తిత్వముపట్టి, యట్టి కావ్యములలో గూడ విశిష్టలక్షణములుండుటచే వాని తారతమ్యము దెలియదగును. ఆంధ్రవాఙ్మయమునందున్న యట్టి గ్రంథముల నీక్రింద దెలుపుచున్నాను. ఈ సందర్భమున గ్రంథనామమున నీషద్భేదమున్నను కథావృత్తి యేకముగ నున్నచో చేర్చితిని. కవుల కాలములను సుమారుగా నుండునట్లిచ్చితిని. నిశ్చయముగాని కొందరర్వాచీన కవుల కాలముల నివ్వలేదు. అవ్యక్తం కాలమువారిని గూడ వదలితిని.

I భారత భాగవత రామాయణములు :—

(1) భారతము :—

(*a*) చంపువు : (౧) కవిత్రయము. (2) శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి (3) అథర్వణుడు–(నష్టం)

సంగ్రహములు : (౧) కొకమాని గంగాధరుడు–(నష్ట) (౨) ఆకుండి వ్యాసమూర్తి.

(*b*) ద్విపద : అత్మకూరి తిమ్మన — సోమన, బాలసరస్వతీశ్వరుడు—౧౬౫౦–౧౭౫౦.

(*c*) వచనము : (౧) ప్రోలుగంటి చెన్నకవి—౧౪౯౦ (౨) కనుపర్తి వీరరాజు:—౧౬౭౩-౧౭౦౪. (3) కుందుర్తి వెంకటాచలకవి—౧౭౦౦-౧౭౩౪ (౪) తుపాకుల అనంత భూపాలుడు–౧౭౪౦ (౫) శతఘంటం వెంకటరంగశాస్త్రి (౬) తంజనగరం తేవప్పెరుమాళ్లయ్య.

(*d*) యక్షగానము : విరాటపర్వము—కవి పేరు లేదు.

(*e*) నాటకము : తిరుపతి వెంకటకవులు.

(2) జైమిని భారతము : పిల్లలమఱ్ఱి పినవీరన—౧౪౫౦–౬౦.

వచనము : (౧) సముఖము వెంకటకృష్ణప్పనాయకుడు ౧౭౪౦ (౨) ఘూళిపాళి యజ్ఞనారాయణ.

(3) భాగవతము :—

(*a*) చంపువు : (1) బమ్మెర పోతన–స్కం 1-4 అండ్ 7-10 (1460)

(2) బొప్పరాజు గంగన్న-స్కం-5.

(3) ఏర్చూరి సింగన్న-స్కం-6.

(4) వంది మల్లయ — ఘంట సింగన-స్కం-8 (1440-1490)

(5) మలయమారుతము సర్వన్న-స్కం-8 (నష్టం)

(6) వెలిగందల నారయ-స్కం-11, 12.

(7) చంద్రాభట్ల హరిభట్టు-స్కం7, 11, 12

(8) కోపూరి పట్టాభిరామశర్మ-స్కం-11 అం 12.

(9) ముకుంబ సింగరాచార్యులు-స్కం-1,2,5, 11, 12.

(10) సంజీవరాయకవి-స్కం-7. 8, 10.

సంగ్రహము : దోనూరు కోనేరుకవి—(1530-1550)

అచ్చ తెనుగు : అల్లమరాజు రామకృష్ణకవి—1845.

(b) ద్విపద : (1) మడికి సింగన-స్కం-10-(1420)

(2) రత్నాకరము గోపాలకవి-స్కం-10.

(3) దోనూరు కోనేరుకవి-(సంగ్రహము)

(4) తరిగొండ వెంకమాంబ-1840.

(5) చేమమల్ల రంగశాయి-స్కం-1-4 (ఛిద్రస్థితి)

(c) వచనము : (1) కుందుర్తి వెంకటాచల కవి—(నష్టము)

(2) పుష్పగిరి తిమ్మన-(సంగ్రహము)-1775-1800

(3) శతఘంటం వెంకటరంగశాస్త్రి.

(d) యక్షగానము : (1) వెంకటాచలదాసు, (2) చిలకమర్తి నారాయణాచార్యులు-స్కం. 10 పూ. ఉ. (3) ఎల్లయ.

(e) నాటకములు : భాగములు—పలువురు—ఆధునికులు—

(4) రామాయణము :

(a) చంపువు : (1) హుళక్కి భాస్కరాదులు—1295-1325.

(2) ఎఱ్ఱాప్రెగడ—1350 (నష్టము)

(3) కొటలి సత్యనారాణ—1880—

(4) గోపినాథ వెంకటకవి—1820-95

(5) ఘనగిరి రామకవి—

(6) వావిలకొలను సుబ్బారావు.

(7) జనమంచి శేషాద్రిశర్మ.

(8) శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి.

సంగ్రహములు : (1) అయ్యలరాజు రామభద్రుడు-1520-1550, (2) అకునూరి మొల్ల-1520-1550, (3) రఘునాథనాయకుడు-1614-1633,(4)అనంతరాజు జన్నయ, (5) కె: వెంకటరమణ కవి, (6) మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు 1855.

చంపూ రామాయణము : (1) బులుసు సీతారామకవి, (2) బుక్పట్టణం వెంకటాచలపతి, (3) పూసపాటి రంగయామాత్యుడు, (4) జయంతి రామయ్య.

విచిత్ర రామాయణము : (1) సోమనాథ శిల్పాచారి, (2) వేల్పూరి వెంకటేశ్వరకవి-1800-1851, (3) నరసింహదేవర వెంకటశాస్త్రి-1850-1915.

శతముఖ రామాయణము : (1) మర్దనకవి, (2) లింగకవి — రంగకవి-1700, (3) పెనుమళ్ళ బాపనామాత్యుడు-1800, (4) కృష్ణమాచార్యుడు.

వాసిష్ఠ రామాయణము : (1) మడికి సింగన, (2) కృష్ణగిరి వెంకటరమణ కవి.

ఆధ్యాత్మ రామాయణము : (1) కాణాద పెద్దన సోమయాజి-1775-1800, (2) కోటం రాజు నాగయ-1860, (3) రామాయామాత్యుడు, (4) కంచర్ల శరభన.

పట్టాభి రామాయణము : (1) ఘట్టు వెంకటరామకవి, (2) శతగోపాచారి.

అచ్చ తెనుగు రామాయణము : కూచిమంచి తిమ్మన-1700-1736.

తత్త్వసంగ్రహ రామాయణము : అకుండి వెంకటకవి-1820.

ధర్మసార రామాయణము : జనమంచి శేషాద్రిశర్మ.

నిరోష్ఠ్య రామాయణము : మరింగంటి సింగరాచారి-1760.

సకలవర్ణనాపూర్ణ రామాయణము : చిత్రకవి రమణకవి-1630.

(b) ద్విపదలు : (1) గోన బుద్ధారెడ్డి-1295-1325, (2) కట్టా వరదరాజు-1600-1650, (3) తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు-1408-1503 (నష్టం), (4) భోసల ఏకోజీ-1735.

వాసిష్ఠ రామాయణము : తరిగొండ వెంకమాంబ.

ఆధ్యాత్మ రామాయణము : మామిడల్లం సుభద్రమ్మ.

(c) వచనము : (1) ప్రోలుగంటి చెన్నకవి, (2) కుందుర్తి వెంకటాచలకవి, (3) శ్యామరాయకవి-1740, (4) కుపాకుల అనంతభూపాలుడు, (5) సింగరాజు దత్తాత్రేయులు, (6) డొంకా గోపినాథుడు-(విచిత్ర రామాయణము)

(d) యక్షగానములు : (1) శేషగిరిదాసు, (2) రాఘవదాసు-గుత్తెనదీవి రామాయణము, (3) శత గోపాచార్యులు, (4) కృ. శేషాచలదాసు-ధర్మపురి రామాయణము, (5) వెంకటరాయకవి-లేపాక్షి రామాయణము, (6) రాపాక శ్రీరామకవి-అధ్యాత్మ రామాయణము.

(e) నాటకములు : ఆధునికులు గొందరు.

(f) గేయము : (1) సుబ్రహ్మణ్యకవి—ఆధ్యాత్మ రామాయణము, (2) కర్తపేరు తెలియనివి-లక్ష్మణ మూర్ఛ; ఇంద్రజిత్తు యుద్ధము; ఊర్మిళాదేవి నిద్ర మొదలైనవి.

(5) ఉత్తర రామాయణము :—

(1) తిక్కన-(1260), (2) జయంతి రామభట్టు, (3) కంకంటి పాపరాజు-1775-1800, (4) చిరుమూరి గంగాధరుడు-(నష్టము), (5) రామనాయుడు, (6) కందుకూరి వీరేశలింగం (అచ్చు తెలుగు)

(b) ద్విపద : గోనకాచ విభుడు — విఠలరాజు-1340.

(c) యక్షగానము : (1) ఆనందదాసు, (2) ముష్టి రాజ్యలక్ష్మమ్మ-(హరికథ)

(d) నాటకము : ఆధునికులు గొందరు.

(6) మైరావణ చరిత్ర :—

(a) చంపువు : మాడయకవి-1800.

(b) ద్విపద : (1) కాచన, (2) పాతూరి తిరుమల కవి, (3) బసవప్పకవి.

(c) యక్షగానము : (కవిపేరు తెలియదు)

II పురాణములు :—

(7) కూర్మ పురాణము : (1) రాజలింగకవి-1600, (2) మంచ కామేశ్వరకవి-1900, (3) తిమ్మరాజు లక్ష్మీనారాయణ-(వచనము)

(8) నారసింహ పురాణము : (1) ఎఱ్ఱాప్రెగడ-1350, (2) చంద్రాభట్ల హరిభట్టు-1600, (3) కొటికలపూడి కోదండరామకవి, (4) (ద్విపద) ప్రోలుగంటి చెన్నకవి.

(9) పద్మపురాణము : కమలనాభామాత్యుడు-(నష్టం) 1350, (2) మడికి సింగన-ఉ. భా—1420, (3) మల్లారెడ్డి-1580-1600.

(10) బ్రహ్మాండ పురాణము : (1) కావూరి మల్లయ్య-(17 శతాబ్దం), (2) సోమనాథ సోమయాజి, (3) ప్రాతకోట పుల్లయ్య, (4) వెంకటరామకవి, (5) జనమంచి శేషాద్రిశర్మ.

(11) మార్కండేయ పురాణము : (1) మారన-1325, (2) మండపాక కామేశ్వరకవి-19 శ. (3) ఎల్లకర నరసింహకవి-ద్విపద, (4) తిమ్మరాజు లక్ష్మీనారాయణ-(వచనం)

(12) వరాహ పురాణము : (1) నందిమల్లయ్య-ఘంట సింగన్న-1440-90, (2) చంద్రాభట్ల హరిభట్టు-17. శ.

(13) వామన పురాణము : (1) పొన్నతోట బొటకవి-15. శ, (2) ఎలకూచి బాలసరస్వతి-1600-1640, (3) లింగముగుంట రామకవి-17 శతా.

(14) విష్ణు పురాణము : (1) వెన్నెలకంటి సూరన-1500, (2) కలిదిండి భావనారాయణకవి, (3) పసుపతి నాగనాథుడు-(నష్టం), (4) తాడేపల్లి సీతారామస్వామి (నవ్య) (5) పొందూరి అచ్యుతామాత్యుడు, (6) వచనము-కుమారుల అనంత భూపాలుడు-1740.

(15) హరివంశము : (1) ఎఱ్ఱాప్రెగడ-1350, (2) నాచన సోమన-1375.

(16) మత్స్యపురాణము : (1) చంద్రాభట్ల హరిభట్టు, (2) లింగముగుంట రామకవి-17 శ.

(17) బృహన్నారదీయము : (1) వాసిరాజు రామన్న-1550, (2) అల్లాడ నరసింహకవి-1660, (3) కోత్తలంక మృత్యుంజయుడు-1800, (4) పిల్లలమర్రి పినవీరన-(నష్టం)

(18) దేవీ భాగవతము : (1) ములుకు పాపయారాధ్యుడు, (2) దాసు శ్రీరాములు, (3) తిరుపతి వెంకటకవులు, (4) త్రిపురాన తమ్మిదొర, (5) వచనము-ప్రరాణం సూర్యనారాయణ తీర్థులు.

(19) ధర్మఖండము : వణుతురుబల్లి విశ్వనాథుడు-1600, (2) కొడవర్ల శ్రీనివాసకవి-1650-1700, (3) ఈదురుపల్లి భవానీశంకరుడు-1700-1750, (4) కానాల నరసింహకవి-1750-1800, (5) తామరపల్లి తిమ్మయ్య, (6) గురురాజకవి-1870, (7) తురుమెళ్ళ రామన్న.

(20) నాగరఖండము : (1) అయ్యంకి బాలసరస్వతి దుర్గారాజకవి, (2) పుల్లంభట్ల నరసింహశాస్త్రి, (3) తురగా రామకవి.

(21) బ్రహ్మోత్తర ఖండము : (1) పాతకోట పుల్లయ్య, (2) ముత్తరాజు వెంకటకృష్ణకవి, (3) పట్టమెట్ట సరస్వతీ సోమయాజి-1800, (4) శ్రీధర

మెల్ల వెంకటస్వామి-1815, (5) వెంకటరామా ర్యుడు, (6) పిడుపర్తి బసవన్న-(ద్విపద)-1415-75.

(22) శివరహస్య ఖండము : (1) కోడూరు వెంకటా చలకవి-1700, (2) రేవూరి అనంతయజ్వ-1800, (3) వంకాయల వీరభద్రకవి, (4) ముదుగొండ బ్రహ్మయ లింగారాధ్యుడు-(వచనము) (5) వింటి జోబళకవి-(ద్విపద)

(23) సేతుఖండము : (1) పాపయామాత్యుడు, (2) దామెర వెంకటరాయకవి.

(24) బసవ పురాణము : (1) పాల్కురికి సోమనా థుడు-(ద్విపద)-1295-1325, (2) పిడుపర్తి సోమ నాథుడు-1509-1580, (3) మహాదేవకవి.

(25) పండితారాధ్య చరిత్రము : పాల్కురికి సోమ నాథుడు-(ద్విపద), (2) శ్రీనాథుడు-(నష్టం)

(26) ప్రభులింగ లీలలు : పిడుపర్తి సోమనాథుడు (ద్విపద), (2) పిడుపర్తి బసవప్ప-1550, (3) కొచ్చెర్లకోట రామకవి, (4) నదికుదిటి రామకవి-1821-87, (5) తెలగాన నీలకంఠకవి, (6) యక్ష గానము: బాల పాపాంబ (అక్కమహాదేవి చరిత్ర)

(27) దేవాంగ పురాణము : (1) రొంపి వీరభద్రకవి, (2) భద్రకవి లింగకవి-(ద్విపద)

(28) కన్యకా పురాణము : (1) భాస్కర పంతులు, (2) ఇటికల తిమ్మయ్య-యక్షగానము.

III మాహాత్మ్యములు :—

(29) కాంచీపుర మాహాత్మ్యము : (1) కుడిచెర్ల తిప్ప రాజు-(నష్టం), (2) దగ్గుపల్లి దుగ్గన-(నష్టం), (3) ఆంధ్రకవి రామయ్య-(నష్టం), (4) మండపాక పార్వతీశకవి-1833-97, (5) వచనము : కావలి వెంకట బొర్రయ్య.

(30) కాళహస్తి మాహాత్మ్యము : (1) ధూర్జటి-1505-30, (2) ధూర్జటి లింగకవి-1675.

(31) జగన్నాథ మాహాత్మ్యము : (1) వెంకటా చార్యుడు-1700, (2) చెరుకువాడ నూరయ్య, (3) కొండి భద్రాద్రి రామశాస్త్రి-1856-1915.

(32) తారకబ్రహ్మ మాహాత్మ్యము ; (1) అనుమంచి జగన్నాథకవి, (2) కొటికలపూడి కోదండరామ కవి.

(33) మాఘ మాహాత్మ్యము : పిల్లలమఱ్ఱి పినవీరన-(నష్టం), (2) బద్దెపూడి పెద్దయ్య-1600, (3) వచనము : విజయరంగ చొక్కనాథుడు-1700-1734.

(34) గౌతమీ మాహాత్మ్యము : (1) అల్లమరాజు బాపకవి, (2) తాడూరి కృష్ణశాస్త్రి.

(35) రుద్రాక్ష మాహాత్మ్యము : (1) అమలాపురపు సన్యాసకవి-1700-60, (2) పోచిరాజు వీరన-(ద్విపద)-1790, (3) పర్వతమంత్రి లింగన.

(36) వెంకటాచల మాహాత్మ్యము : (1) తాళ్లపిల్లి నరసకవి-1750, (2) ములపాక బుచ్చన్నశాస్త్రి-1800, (3) తరిగొండ వెంకమాంబ-1840, (4) శిష్టు కృష్ణమూర్తి-1800-1870, (5) యక్షగానము: సూర్యకవి, (6) వచనము : యం. యతిరాజదాసు.

(37) వృద్ధాచల మాహాత్మ్యము : (1) రేవూరి అనంత యజ్వ-1800, (2) లింగారెడ్డి.

(38) శివరాత్రి మాహాత్మ్యము : (1) శ్రీనాథుడు-1430, (2) అక్కనార్యుడు.

(39) శ్రీరంగ మాహాత్మ్యము : (1) పోతరాజు భైరవకవి-1425-75, (2) కట్టా వరదరాజు-1600-1650, (3) చెన్నమల్లు శ్రీగిరన్న-(నష్టం), (4) భాగవతుల రామకవి, (5) ముకుందయోగి-(ద్విపద) (6) వచనము : విజయరంగ చొక్కనాథుడు, (7) గుంటుపల్లి జగన్నాథకవి-(వచనము)

(40) శ్రీశైల మాహాత్మ్యము : (1) నాగలూరి శేష నాథుడు-1750, (2) అత్తలూరి పాపకవి-1800, (3) చాగంటి వీరమల్లికార్జునలింగం అయ్యవార్లు, (4) వచనము: యస్. వి. రాఘవయ్య.

(41) సోమవార మాహాత్మ్యము : (1) తుమ్మలపల్లి నాగభూషణకవి, (2) మల్లికార్జునకవి-(ద్విపద), (3) ఈవని వీరభద్రకవి-(ద్విపద), (4) యక్ష గానము: వీరభద్రకవి-(చిత్రాంగద చరిత్ర)

(42) హాలాస్య మాహాత్మ్యము : (1) శ్రీపతి రామ భద్రకవి-1700-1734, (2) మల్లంపల్లి బుచ్చకవి, (3) కానుకొల్లు వెంకటనారాయణ, (4) జన మంచి శేషాద్రిశర్మ, (5) వచనము: నంజరాజు-1724.

(43) కార్తిక మాహాత్మ్యము : (1) అనిపెద్ది జగ న్నాథశాస్త్రి, (2) అప్పల నరసింహకవి, (3)

కుందుర్తి వెంకటాచలకవి.

v ప్రబంధములు :—

(44) అష్టమహిషీ కల్యాణము : (1) తాళ్లపాక తిరువేంగళనాథుడు-(ద్విపద)-1490-1520, (2) రెడ్డిపల్లి ముద్దరాజు-(నష్టము)

(45) కాళిందీ కల్యాణము : (1) అహోబలపతి-1700, (2) చామర్తి సుందరశేషయ్య-1795, (3) తుమురాడ పాపకవి, (4) దొంతిరాజు అచ్చయ్య, (5) కొంతి భద్రాద్రి రామశాస్త్రి-1856-1915.

(46) గౌరీకల్యాణము : (1) చెంగల్వ కాళయ-1633-73, (2) వక్కలంక వీరభద్రకవి-1700-1750, (3) ఏనుగు అనంతకవి.

(b) యక్షగానము : (1) కూరపాటి అమరలింగామాత్యుడు, (2) గురుపెద్దలింగము, (3) పెద్దామాత్యుడు, (4) నాగభూషణకవి, (5) మంగలపల్లి సూర్యనారాయణకవి, (6) షహాజీ, (7) సుదురపాటి వెంకనకవి.

(c) నాటకము : చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం.

(d) గేయము : రొచ్చి వీరభద్రయ్య.

(47) సీతాకల్యాణము : (1) కూచిమంచి జగ్గకవి-1700-1750, (2) చెన్నవరమంత్రి, (3) రామకవి, (4) పల్లెపూర్ణ ప్రజ్ఞాచార్యులు, (5) పాలయెంకరి మల్లభూపాలుడు, (6) అగస్త్యరాజు రామన-(యక్షగానము)

నాటకము : (1) ధర్మవరం కృష్ణమాచార్యులు, (2) కోలాచలం శ్రీనివాసరావు.

(48) ఇందుమతీ పరిణయము : (1) తెనాలి రామభద్రకవి-1590, (2) చిత్రకవి అనంతకవి-1620, (3) కుమారధూర్జటి-1650, (4) కామనూరి కృష్ణావధాని-1750, (5) తిమ్మకవి, (6) ఆలూరి కుప్పనకవి-1650-80, (7) పంతుల బ్రహ్మదేవకవి, (8) అంగరసు బసువయ్య-(నష్టము)

(49) ఉషా పరిణయము : (1) దామెర అంకభూపాలుడు-1600-30, (2) కైపా మాయనకవి-1800, (3) తాళ్లపాక తిరువేంగళనాథుడు-(ద్విపద)

(b) యక్షగానము : (1) విరిపాటి నృసింహరాజు, (2) శ్రీనివాసుడు, (3) అనంతకవి, (4) పసుపులేటి రంగాజమ్మ-1633-73, (5) విజయరాఘవనాయకుడు-1633-73, (6) వేములపల్లి వెంకటసుబ్బకవి, (7) ఆనందదాసు, (8) మారెగిరి, (9) పోతుల వెంకటరామకవి.

(c) నాటకములు : (1) వేదం వెంకటరాయశాస్త్రి, (2) ధర్మవరం కృష్ణమాచారి.

(d) గేయము : నడిమింటి రామయోగి.

(50) చంద్రికా పరిణయము : (1) ఎలకూచి బాలసరస్వతి-1600-1640, (2) రేచెర్ల మాధవరాయకవి-1630-1660.

(51) జాంబవతీ పరిణయము : (1) సేతుపతి, (2) పులకంకం వెంకటకృష్ణకవి.

(52) ద్రౌపదీ పరిణయము : (1) ఏనుగు పెదలక్ష్మణకవి, (2) సూరపరాజు తిరుమలరాజు.

(53) భానుమతీ పరిణయము : (1) రెట్టూరి రంగరాజు, (2) వెలగపూడి కృష్ణయ్య.

(54) మిత్రవిందా పరిణయము : (1) కుందుర్తి వెంకటాచలకవి-1700-34, (2) రాజా రావు వెంకటజనార్దనరావు, (3) రంగనాథుడు-(నష్టము)

(55) రుక్మవతీ పరిణయము : (1) రేకపల్లి సోమనాథకవి, (2) కోదండరామకవి.

(56) రుక్మిణీ పరిణయము : (1) లింగన మఖి కామేశ్వరకవి-1650-75, (2) కూచిమంచి తిమ్మకవి-1700-56, (3) సత్యవోలు భగవత్కవి-1750, (4) గురురాజకవి-1850, (5) కొప్పర్తి నరసన్న, (6) రావూరి సంజీవకవి.

(b) ద్విపద : (1) చౌదరి రామదాసు, (2) పాటూరి చిన్నయ్య.

(c) యక్షగానము : (1) రాజా లక్ష్మోజీ, (2) పోలుగంటి వెంకటకృష్ణయ్య. (3) రఘునాథనాయకుడు.

(57) లక్షణా పరిణయము : (1) సింహాద్రి వెంకటాచార్యులు-1630, (2) వానపాల నరసింహరాజు, (3) ముద్దికాయల మల్లయ్య-(నష్టము), (4) తిరుపతి వెంకటకవులు, (5) యక్షగానము: పోమన్న.

(58) వాసవదత్తా పరిణయము : (1) వక్కలంక వీరభద్రకవి-1775, (2) నారన సూరన-(15 వ శతాబ్దము), (3) ముద్దికాయల మల్లయ్య-(నష్టము)

(59) శశిరేఖా పరిణయము : (1) వీణా లక్ష్మీపతి-

1800, (2) కాకరపర్తి కృష్ణకవి-1820; (3) కోనపల్లి వెంకటరంగకవి, (4) అప్పప్ప.

(b) ద్విపద : శేషము చెన్నుభట్టారకుడు.

(c) యక్షగానము : రంగాచార్యులు.

(d) గేయము : వి. కుప్పుస్వామి మొదలియారు.

(e) నాటకము : మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు.

(60) సుకుమారీ పరిణయము : (1) నరసింహకవి, (2) పోడూరి వెంకటదాసకవి.

(61) సుదంతా పరిణయము : (1) అలిఘురికవి, (2) జలిదంష్ట్ర సుబ్బలగిరి.

(62) సుభద్రా పరిణయము : (1) చేమకూరి వెంకటకవి-1650, (2) కూచిమంచి జగ్గకవి-1750.

(b) ద్విపద : తాళ్లపాక తిమ్మక్క-1500.

(c) యక్షగానము : వెంకటాద్రి.

(d) వచనము : పోటూరి రంగశాస్త్రి.

(e) నాటకము : వావిలకొలను సుబ్బారావు

(63) అనిరుద్ధ చరిత్ర : (1) కనుపర్తి అబ్బనామాత్యుడు-1750-80, (2) భావన పెమ్మన-(నష్టం), యక్షగానము : సురరాజకవి.

(64) అంబరీష చరిత్ర : (1) హర్యపరాజు గంగనాయి, (2) తిరుమలార్యుడు, (3) ఎ. రామారావు కె. రామకృష్ణయ్య, (4) వచనము : శృంగార కవి సర్వారాయుడు.

(65) ఒసయనంబి చరిత్ర : అజ్జరపు పేరయలింగము-1775, యక్షగానము: (కవి పేరు తెలియదు)

(66) ఐరావత చరిత్ర : చిరుమూరి గంగాధరుడు, యక్షగానము : దశపూరి అప్పలాచార్యులు.

(67) కువలయాశ్వ చరిత్ర : (1) సవరము చిననారాయణ నాయకుడు-1640-50, (2) బుక్కపట్టణం రాఘవాచార్యులు, (3) ఏర్చూరి సింగన-(నష్టం) (5) కేతన-(నష్టం)

(68) పురూరవశ్చరిత్ర : (1) కనుపర్తి అబ్బన, (2) అఖండ సచ్చిదానందావధూత.

(69) ధర్మాంగద చరిత్ర : (1) బొమ్మకంటి నరసింహకవి-(ద్విపద), (2) వెంకటదాసు: యక్షగానము, (3) నరసింహకవి.

(70) బలరామ చరిత్ర : (1) గుడూరు వెంకటదాసకవి-1750, (2) లోకేరావు సోమన-(ద్విపద)

(71) చమత్కారాశ్వ చరిత్ర : (1) దామెర వెంగళ నాయకుడు-1600-25, (2) కాకమాని మూర్తికవి-1670.

(72) భల్లాణ చరిత్ర : (1) మల్లవరపు వాలేశ్వరుడు-1700, (2) కూచిమంచి తిమ్మన-1700-56, (3) కొలకలూరి వీరన-1790, (4) ఏనుగు పెదలక్ష్మణకవి.

(b) ద్విపద : (1) చిత్తూరు గంగాధరుడు, (2) బసవన్న, (3) నింబాద్రిదాసు.

(c) యక్షగానము : (1) బుక్కము సాంబయ్య, (2) అలపాక పెద్ది.

(d) దండకము : (కవి పేరు తెలియదు)

(73) మార్కండేయ చరిత్ర : (1) పోచిరాజు (కొలకలూరి) వీరన, (2) మారెళ్ళ సుబ్బరాయదాసు, (3) కాళిదాసు: యక్షగానము.

(74) నలచరిత్ర : (1) శ్రీనాథుడు-1375-1450, (2) సిరిప్రెగడ ధర్మనామాత్యుడు, (3) బేహరా రామకృష్ణకవి, (4) రుద్రరాజు తిరుమలరాజు, (5) కొత్తలంక మృత్యుంజయుడు-(నిరోష్ఠ్యము)-1800, (6) రామరాజభూషణుడు-(ద్వ్యర్థి) 1560, (7) పెద్దపాటి ఎఱ్ఱన-(నష్టం), (8) కందుకూరి వీరేశలింగము, (9) అకుండి వ్యాసమూర్తిశాస్త్రి, (10) కృష్ణాధ్వరి-1614-36-(ద్వ్యర్థి)

(b) ద్విపద : చక్రపురి వీరరాఘవాచారి-1750, (2) రఘునాథ నాయకుడు.

(c) యక్షగానము : కోదండరామకవి.

(d) నాటకము : ధర్మవరం కృష్ణమాచార్యులు.

(75) యయాతి చరిత్ర : (1) పొన్నిగంటి తెలగన్న-1550-81 (అచ్చ తెలుగు) (2) అకుండి వ్యాసమూర్తిశాస్త్రి.

యక్షగానము : (1) యాదవరాజు, (2) వెంకటదాసు.

(76) చంద్రహాస చరిత్ర : (1) యాదవామాత్యుడు, (2) వెంకట సూర్యప్రకాశ ప్రధాని, (3) ధర్మవరం కృష్ణమాచారి (నాటకము)

(77) యాజ్ఞవల్క్య చరిత్ర : (1) గట్టు ప్రభువు, (2) చల్లా గురవయ్య-(ద్విపద)

(78) యామునాచార్య చరిత్ర : (1) ముకుంబ సింగ

రాచార్యులు-1800, (2) వెంకట కృష్ణమాచార్యులు.

(79) రుక్మాంగద చరిత్ర : (1) ప్రౌఢకవి మల్లన : 1425-75.

(b) ద్విపద : (1) దాసుయభాస్కరుడు, (2) దర్భా కవిగిరి.

(c) యక్షగానములు : (1) రాజలింగకవి, (2) పాపారాయ సుధి, (3) మేళత్తూరు వెంకటరామశాస్త్రి.

(d) నాటకము : (1) ధర్మవరం కృష్ణమాచార్యులు, (2) కోలాచల శ్రీనివాసరావు.

(80) వసుచరిత్ర : రామరాజభూషణుడు, (2) కొత్తమాసుల శేషాచార్యులు: (యక్ష)

(81) విఘ్నేశ్వర చరిత్ర : (1) నండూరి బాపిరాజు, (2) సాంబశివకవి.

(b) యక్షగానము : (1) శాహేంద్రమహారాజు, (2) ఏకోజీ మహారాజు.

(c) దండకము : కవిపేరు తెలియదు.

(82) విప్రనారాయణ చరిత్ర : (1) చెదలవాడ మల్లన-1450, (2) సారంగు తిమ్మన-1590-1600, (3) పిడుగు వెంకటకవి-1750.

యక్షగానము : (1) విజయరాఘవ నాయకుడు, (2) ఉత్తరరంగకవి.

నాటకము : పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహము.

(83) వీరచోడప్ప చరిత్ర : (1) పోతయ్య, (2) సాంబయ్య, (3) నల్లంచిన కపోతయ్య-(యక్షగానము)

(84) సారంగధర చరిత్ర : చేమకూర వెంకటకవి-1650.

(b) ద్విపద : (1) కూచిమంచి తిమ్మకవి-1750, (2) బాణాల శంభుదాసకవి.

(c) యక్షగానము : (1) సుబ్బారాయుడు, (2) కోదండరామకవి.

(d) నాటకము : (1) ధర్మవరం కృష్ణమాచార్యులు, (2) పానుగంటి లక్ష్మీనరసింహం.

(e) వచనము : సముఖం వెంకట కృష్ణప్పనాయకుడు -1700-34.

(f) గేయము : వి. కుప్పస్వామి మొదలియారు.

(85) సావిత్రి చరిత్ర : (1) రఘునాథ నాయకుడు-1625, (2) కుమారధూర్జటి-1650, (3) తులసీ బసవయ్య-(నష్టం)

ద్విపద : ముప్పిరాల సుబ్బరాయకవి-1800.

నాటకము : ధర్మవరం కృష్ణమాచార్యులు.

(86) సిరియాల చరిత్ర : (1) గరికిపాటి తమ్మయ్య, (2) చిత్తారు గంగాధరుడు-(ద్విపద), (3) వాలె కోటయ్య-(యక్షగానము)

(87) చిత్రాంగద చరిత్ర : (1) పైడిమఱ్ఱి వెంకటపతి-1700, (2) గోపాలుని రామకవి.

యక్షగానము : (1) అరికిరనయ, (2) అగస్త్యగారి కీరకవి.

(88) తపతీ సంవరణము : (1) అద్దంకి గంగాధరుడు -1550, (2) కొట్ర నరసింహకవి.

(89) కుచేలోపాఖ్యానము : (1) గట్టు ప్రభువు, (2) జామునూరి రామనార్యుడు-(ద్విపద), (3) సుబ్బలింగాచారి-(యక్షగానము)

(90) నాచికేతూపాఖ్యానము : (1) దగ్గుపల్లి దుగ్గన-1450-1500, (2) మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు-1855, (3) తోలేటి వెంకటసుబ్బారావు, (4) దండలూరి చిక్కయ్య (నష్టము)

(91) రామకృష్ణోపాఖ్యానము : (1) శ్రీపాద వెంకటాచలకవి, (2) వారణాసి లక్ష్మీపతి.

(92) సానందోపాఖ్యానము : (1) కోట శివరామకవి-1525-110, (2) కొండెముడి పురుషోత్తముడు-1800, (3) భద్రకవి లింగకవి-(ద్విపద)

(93) సాంబోపాఖ్యానము : (1) మోచర్ల అన్నయ, (2) రామరాజు రంగప్పరాజు, (3) చిత్రకవి రఘుకవి-1680, (4) ఘనగిరి రామకవి.

(94) హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము : (1) శంకరకవి-1581-1611, (2) కంచి వీరశరభకవి-1580-1610, (3) దేవరాజభట్టు-(నష్టం), (4) చంద్రమౌళి-(నష్టము), (5) రామరాజభూషణుడు-(ద్వ్యర్థి) (6) మాదెల్ల సుబ్బారాయదాసకవి.

(b) ద్విపద: గౌరన-1400-1450, (2) బండిగట్టయ్య.

(c) వచనము : పాటూరి నరసింహశాస్త్రి.

(d) నాటకము : (1) వడ్డాది సుబ్బారాయుడు, (2) కందుకూరి వీరేశలింగం, (3) కోలాచలం శ్రీని

వాసరావు, (4) బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాంతం, (5) ధర్మవరం కృష్ణమాచార్యులు.

(95) ఉత్తర హరిశ్చంద్ర కథ : (1) తక్కెళ్లపాటి లింగన-1775, (2) చంద్రశేఖరకవి-ద్విపద.

(96) పరమయోగి విలాసము : (1) తిమ్మరాజు-1550, (2) సిద్ధయోగీంద్రుడు.

(*b*) ద్విపద : తాళ్లపాక తిరువేంగళనాథుడు-1490-1520.

(97) రాజగోపాల విలాసము : (1) చెంగల్వరాయకవి-1633-1673, (2) విజయరాఘవ నాయకుడు-(యక్షగానము), (3) దండకము: రాఘవాఖ్యుడు.

(98) రామకృష్ణ విలాసము : (1) శేషగిరిభట్టు అప్పలాచార్యులు, (2) తిరువెంగళదాసు.

(99) శివలీలా విలాసము-గంగా వివాహము : (1) నిశ్శంక కొమ్మన-1330-70, (2) కూచిమంచి తిమ్మన.

(*b*) ద్విపద : చిత్తూరు గంగాధరుడు.

(*c*) యక్షగానము : (1) పెద కెంపరాయడు, (2) పాలంకి పినకపోది, (3) వెంకటకృష్ణయ్య, (4) లింగమూర్తి, (5) శాహమహారాజు-1680-1710.

(100) బసవ విజయము : (1) తుమ్మలపల్లి నాగభూషణకవి, (2) నల్లనగంట్ల నారసారాధ్యుడు-(ద్విపద)

(*b*) యక్షగానము : (1) అనుమోద సన్యాసి, (2) కానూరి వీరభద్రుడు.

(101) లక్ష్మీవిజయము : (1) బేహరా రామకృష్ణకవి. (2) రాయసం వెంకటపతి, (3) అక్కెనపల్లి నృసింహకవి-1820.

(102) వీరభద్ర విజయము : (1) పోతన, (2) శివలెంక మల్లన-(యక్షగానము)

(103) శంకర విజయము : (1) అలూరి కుప్పన-1770-80, (2) రావాక లక్ష్మీపతి, (3) బొడ్డపాటి పేరయ.

(104) సుగ్రీవ విజయము : (1) పెదలింగనార్యుడు, (2) రుద్రకవి-1560-(యక్షగానము)

(104 ఎ) సమీరకుమార విజయము : (1) పుష్పగిరి తిమ్మన, (2) పొత్తూరి తిరుమలకవి.

(105) అహల్యా సంక్రందనము: (1) సముఖం వెంకట కృష్ణప్పనాయకుడు-1700-34, (2) వేమవారాధ్యుల సంగమేశ్వరారాధ్యులు-1800, (3) ములుగు పాపయారాధ్యులు, (4) యక్షగానము: ఉదయాచలము.

(106) కపోతకథ : (1) కోలార్పేలు జగన్నాథదాసు (2) వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, (3) పిసుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

(*b*) ద్విపద : వెంకటగిరి ఓబలయ్య.

(*c*) యక్షగానము : బలభద్రదాసి.

(107) కృష్ణాభ్యుదయము : (1) సుప్పిరాల సుబ్బరాయకవి, (2) గోటేటి సూరన-1800, (3) ముండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రి.

(108) కృష్ణార్జున సంవాదము : (1) ఓబయామాత్యుడు, (2) పోచిరాజు వీరన, (3) కస్తూరి రంగకవి-1750-70, (4) నలచేరు వెంకటరామ ప్రధాని.

ద్విపద : నాదిండ్ల గోపన-1550.

(109) తారాశశాంకము : (1) శేషం వెంకటపతి-1706-34, (2) యక్షగానము : కర్తపేరు లేదు, నాటకము : ఓలేటి పార్వతీశ్వరకవి.

(110) పారిజాతాపహరణము : నంది తిమ్మన-1508-30, (2) కృష్ణాధ్వరి-(ద్వ్యర్థి)-1617-33, (3) రఘునాథ నాయకుడు-(అసువు)

(*b*) యక్షగానము : (1) మాతృభూతనకవి, (2) నందవరం సింగన, (3) పురిజాల లక్ష్మీనారాయణ, (4) చెంగల్వరాయడు, (5) చల్లా నారాయణకవి.

(*c*) నాటకం : చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం.

(111) ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము : (1) పింగళి సూరన-1550-80, (2) పొన్నాడ పెద్దిరాజు-(నష్టం) (3) ఫణిభట్టు మాధవుడు-(నష్టం), (4) సుప్పిరాల సుబ్బారాయకవి-1800.

యక్షగానము : గోపాలుని సింగయ.

(112) ప్రబోధ చంద్రోదయము : (1) నంది మల్లయ్య-ఘంట సింగన్న-1450. (2) కోటికలపూడి వెంకటకృష్ణ సోమయాజి-1800-1830.

(*b*) ద్విపద : రామూరి వెంకటలింగకవి.

(*c*) యక్షగానము : కోనూరి గంగాధరకవి.

(*d*) నాటకము : (1) వడ్డాది సుబ్బారాయుడు, (2) కందుకూరి వీరేశలింగం, (3) అకుండి వ్యాసమూర్తిశాస్త్రి, (4) శిష్టా నరసింహశాస్త్రి.

(113) బిల్హణీయము: (1) చిత్రకవి సింగరాచార్యులు-1780, (2) చెన్నూరి రోఘనాద్రి-1800, (3) జిల్లెళ్ళ నరసకవి-1750, (4) సాంబశివకవి-1790-1810.

నాటకము: బులుసు వెంకటకవి.

(114) భగవద్గీత: (1) వేముగంటి దత్తోజి పండితుడు-1775, (2) మానవమంత్రి-1800, (3) మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు-1855, (4) గోపీనాథ కవి-1850.

వచనము: తుపాకుల అనంతభూపాలుడు-1740.

(115) భర్తృహరి సుభాషితములు:—(1) ఎలకూచి బాలసరస్వతి: 1600-1650. (2) ఏనుగు లక్ష్మణ కవి: 1760-'90 (3) పుష్పగిరి తిమ్మన-1775-1800 (4) కొలకలూరి వీరన-1780 (5) గురురాజ కవి-1890.

(116) మదనసాయక విలాసము:—(1) చదువుల సోమలింగయ్య-1800. (2) ఫక్కి వెంకట నరసయ్య. 1886

(117) (యాదవ) రాఘవ పాండవీయము:— (1) భీమన కవి-(నష్టం) (2) పింగళి సూరన-1560, (3) ఎలకూచి బాలసరస్వతి-1600-1650. (4) కల్లూరి వీరరాఘవకవి-1715. (5) అయ్యగారి వీరభద్ర కవి-1750, (6) చిత్రకవి సింగరాచార్యులు 1750, (7) గునుపటూరి వెంకటకృష్ణకవి-1750.

(118) రాధికా సాంత్వనము:—(1) ముద్దు పళని-1739-'60, (2) సముఖం వెంకటకృష్ణప్ప నాయకుడు-1700-1734, (3) వెలిదండ్ల వెంకటపతి-1750, (4) చింతలపూడి ఎల్లన-1530- (5) కృష్ణదాసు:-(యక్షగానం)

(119) విజ్ఞానేశ్వరీయము:—(1) కేతన-1270, (2) కోటికలపూడి వెంకటకృష్ణ సోమయాజి-1800-1830, (3) రామకవి.

(120) విష్ణుమాయా నాటకము:— (1) చింతలపూడి ఎల్లన-1520, (2) ఎఱుగుడిపాటి వెంకటకవి, (3) కొసనూరి వెంకటపతి-1690, (4) కంకంటి పాపరాజు-1175-1800-(యక్షగా), (5) కంకంటి నారసింహరాజు. (ద్విపద)

(121) విష్ణుభక్త చరిత్రము:—ద్విపదలు:— (1) చక్రవర్తి రాఘవాచారి, (2) అనూరి వేంకటాచార్యులు.

(122) విశ్వగుణాదర్శము:— (1) తిరుమల బుక్కపట్టణం తాతాచారి, (2) రామకృష్ణ కవులు.

(123) శృంగార శాకుంతలము:—(1) పిల్లలమఱ్ఱి పినవీరభద్రుడు-1420, (2) శేషనూరి వెంకటకృష్ణాచార్యులు-1750, (3) కృష్ణకవి-1800, (4) ఫక్కి వెంకటనరసయ్య-1886, (5) పెద్దాపురం నాగరాజు, (6) సిద్దనమంత్రి-(నష్టము) (7) శ్రీ పాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి.

(*B*) యక్షగానము:—నరసింహ కవి.

(*C*) నాటకములు:—(1) కందుకూరి వీరేశలింగము, (2) దాసు శ్రీరాములు, (3) వేదం వెంకటరాయ శాస్త్రి, (4) నిడుమర్తి జలదుర్గప్రసాదరాయుడు, (5) వడ్డాది సుబ్బారాయుడు. (6) రాయసదర్గం నరసయ్య, (7) వత్సవాయి వెంకట నీలాద్రిరాజు (8) మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు, (9) కొండవపల్లి కనకమ్మ, (10) త్రిపురాన సూర్యప్రకాశరావు, (11) కోరాడ రామచంద్రశాస్త్రి, (12) పరవస్తు వెంకటరంగాచార్యులు.

(124) సురాభాండేశ్వరీయము:—(1)గట్టు ప్రభువు. 1800, (2) పులిగడ్డ నారనమంత్రి-(ద్విపద), (3) రావులపురంపు గురవయ్య-(ద్విపద), (4) మేడూరి అప్పనకవి.

గేయము:—యస్. బంగారురాజు.

(125) సౌగంధికాపహరణము:— రాయసం గంగయ్య-(నష్టం), (2) రత్నాకరం గోపాలకవి (ద్విపద).

(126) కపిలగోసంవాదము:—(1) రామారపు లక్ష్మీకాంతభట్టు, (2) కామరాజు.

(127) త్రిపుర విజయము:—(1) పెదపాటి సోమయ్య-నష్టం, (2) పోతరాజు వీరయ్య-నష్టం. యక్షగానం:—కవి పేరు తెలియదు.

VI కథలు:—

(128) దశకుమార చరిత్రము:—కేతన-1260,(2)వచనము:— ఎనమంచింతల సంజీవరాయుడు.

(129) కాదంబరి:— (1) భాస్కరుని కేతన-నష్టం (2) చిలకలపూడి నరసింహశాస్త్రి, (3) వల్లె

పూర్ణ ప్రజ్ఞాచార్యులు, (4) జనపాటి కామేశ్వరరావు.

వచనము :—(1) పేరి సత్యనారాయణశాస్త్రి, (2) ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రి.

(130) పంచతంత్రము :—దూబగుంట నారాయణకవి -1500, (2) వైచరాజు వెంకటనాథకవి-1520. (3) భానుకవి-1525, (4) హరిభట్టు-1600–1650 (నష్టము), (5) శిష్టు కృష్ణమూర్తి-1800-1870, (6) వచనము :—రావిపాటి గురుమూర్తి శాస్త్రి.

(131) శుకసప్తతి :—(1) పాలవేకరి కదరీపతి-1650 (2) సింగరాజు, (3) వచనము :— పాటూరి రామస్వామిశాస్త్రి.

(132) విక్రమార్క చరిత్ర :—(1) పేరంరాజు జక్కన-1380-1440, (2) కొలని గోపరాజు-1480–90, (3) గూళికల్లు వెంకటరమణకవి-1800 (4) యాదవార్యుడు, (5) మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు-1885, (6) వచనము :—రావిపాటి గురుమూర్తి శాస్త్రి.

(133) షట్చక్రవర్తి చరిత్ర :—(1) మల్లారెడ్డి-1580 -1600, (2) రామచంద్రకవి,

(134) షోడశకుమార చరిత్ర :—(1) వెన్నెలకంటి అన్నయ-1420-60, (2) ఆమడూరి నరసింహభట్టు-(నష్టము), (3) ఎల్లన,

(135) సకలనీతిసమ్మతము : (1) మడికి సింగన-1420 (2) అయ్యలరాజు రామభద్రుడు-1540, (3) కూచిరాజు ఎఱ్ఱన-1550.

(136) హంస వింశతి : (1) అవుదూరి పిచ్చయ్య-1775, (2) అయ్యలరాజు నారాయణకవి-1800.

(3) వచనము : ధూర్జటి లక్ష్మీపతి.

(137) భేతాళపంచవింశతి : కవిభల్లటుడు-(నష్టము) (2) మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు-1855.

(138) కథాసరిత్సాగరము : (1) వెంకటరామకృష్ణ కవులు, (2) వచనం : వేదం వెంకటరాయశాస్త్రి,

VII సంస్కృత కావ్యములు : ఆంధ్రీకరణము :

(139) రఘువంశము : (1) కాకూరి పిచ్చయ్య-1775 (2) అదిభట్ల సోమనాథరావు, (3) వావిలాల వాసుదేవశాస్త్రి, (4) వచనము : (1) దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రి, (2) బండారు తమ్మయ్య.

(140) కుమార సంభవము : వక్కలంక వీరభద్రకవి, (2) విరుదరాజ శేషాద్రిరాజు, (3) కూచిమంచి సాంబశివరావు.

(141) మేఘసందేశము : (1) కోటికలపూడి వెంకట కృష్ణకవి; (2) మతుకుపల్లి నరసింహశాస్త్రి-1816 -1873, (3) వద్దాదిసుబ్బారాయుడు, (4) కల్లూరి వెంకటరామశాస్త్రి, (5) కాదూరి లక్ష్మీనరసింహారావు, (6) పప్పు పూర్ణప్రజ్ఞాచార్యులు, (7) శిష్టా నరసింహశాస్త్రి, (8) గుఱ్ఱం వెంకటసుబ్బరామయ్య, (9) మాడభూషి వెంకటాచారి.

(142) కిరాతార్జునీయము: (1) కోటిచింతల కృష్ణయామాత్యుడు, (2) గోపాలుని సింగయ.

యక్షగానము : (1) బొమ్మలాట సాంబయ్య, (2) సిద్ధ విభునందనుడు.

(143) నైషధము : శ్రీనాథుడు-1480, (2) అకుండి వ్యాసమూర్తి శాస్త్రి, (3) పెదపాటి ఎఱ్ఱన, (4) కందుకూరి వీరేశలింగము.

(144) భామినీ విలాసము : (1) వద్దాది సుబ్బారాయుడు, (2) బులుసు పాపయ్యశాస్త్రి, (3) వెంటు సుబ్బావధాని, (4) అకుండి వ్యాసమూర్తి శాస్త్రి.

(145) అమరుకము : (1) తాళ్లపాక తిరువేంగళప్ప, (2) శిష్టు సర్వశాస్త్రి, (3) జయంతి రామయ్య,

(146) హర్షచరిత్ర : (1) శ్రీకోమాండూరు కృష్ణమాచార్యులు, (2) వచనము : మేడేపల్లి వెంకటరమణాచార్యులు, (2) తిరుపతి వెంకటకవులు.

VIII సంస్కృత నాటకములు : ఆంధ్రీకరణము :

(147) ఉత్తరరామచరిత్ర : (1) వేదం వెంకటరాయశాస్త్రి, (2) దాసు శ్రీరాములు, (3) అచంట సాంఖ్యాయన శర్మ. (4) కోరాడ రామచంద్రశాస్త్రి, (5) వెంకటరామకృష్ణ కవులు, (6) మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి, (7) వావిలాల వాసుదేవశాస్త్రి, (8) మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు, (9) జయంతి రామయ్య, (10) బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాంతం.

(148) మాలతీ మాధవము : (1) ప్రబంధము- వెలగ పూడి కృష్ణయ్య.
నాటకములు : (1) దాసు శ్రీరాములు, (2) జనమంచి వెంకటరామయ్య.

(149) ముద్రారాక్షసము : (1) తిరుపతి వెంకట కవులు, (2) పాలెపు గోపాలం, (3) దాసు శ్రీరాములు, (4) కుసర్ల అనంతరావు, (5) కోరాడ రామచంద్రశాస్త్రి.

(150) విద్ధసాల భంజిక : (1) మంచన-ప్రబంధము, (2) నాటకము-జనమంచి వెంకటరామయ్య.

(151) అనర్ఘ రాఘవము : (1) తిమ్మభూపతి-ప్రబంధము, (2) నాటకము-(1) ఆకుండి వ్యాసమూర్తి శాస్త్రి, (3) సత్యవోలు కామేశ్వరరావు.

(152) సంకల్ప సూర్యోదయము : (1) ప్రబంధము-రాయసప్ప-రంగరాయకవి. (2) నాటకము-తిరుక్కోవలూరు సుమ్మసి మహాస్వామి, శ్రీ కుమారి గాది వరాహాచారి.

(153) మృచ్ఛకటికము: (1) తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు (2) వావిలాల వాసుదేవశాస్త్రి.

(154) వేణీసంహారము: (1) వడ్డాది సుబ్బారాయుడు (2) కోరాడ రామచంద్రశాస్త్రి, (3) శ్రీ పాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి, (4) బులుసు వెంకటేశ్వర్లు.

(155) విక్రమోర్వశీయము : (1) వేదం వెంకట్రాయ శాస్త్రి, (2) ఆచంట సాంఖ్యాయన శర్మ, (2) వడ్డాది సుబ్బారాయుడు.

(156) మాళవికాగ్నిమిత్రము : (1) వేదం వెంకట్రాయ శాస్త్రి, (2) దాసు శ్రీరాములు, (3) కందుకూరి వీరేశలింగము.

(157) రత్నావళి : (1) వేదం వెంకట్రాయశాస్త్రి (2) దాసు శ్రీరాములు, (3) కందుకూరి వీరేశలింగము.

(158) ప్రియదర్శిక : (1) వేదం వెంకట్రాయశాస్త్రి (2) చెన్నాప్రగడ భానుమూర్తి.

(159) నాగానందము : (1) వేదం వెంకట్రాయ శాస్త్రి. (2) పాలెం గోపాలం, (3) నరసింహాచారి.

(160) స్వప్న వాసవదత్తము : (1) చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం, (2) దివాకర్ల వెంకటావధాని, (3) వేటూరి వెంకటేశ్వరరావు.

(161) ప్రతిమ : (1) చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం, (2) వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి.

(162) అభిషేకము : (1) చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం (2) బులుసు వెంకటరమణయ్య, (3) బులుసు వెంకటేశ్వరులు.

(164) అవిమారకము : (1) చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం, (2) మానవల్లి రామకృష్ణకవి.

(165) బాలచరితము : (1) చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహము, (2) మానవల్లి రామకృష్ణకవి.

(166) కర్ణభారము : చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం, (2) వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి.

(167) కుందమాల : (1) వడ్డాది సుబ్బారాయుడు' (2) బులుసు వెంకటేశ్వర్లు.

(168) ప్రసన్న రాఘవము : (1) కొక్కొండ వెంకట రత్నం, (2) మంత్రిప్రగడ భుజంగరావు.

IX ఆంధ్ర నాటకములు : చరిత్ర.

(169) రంగరాయ చరిత్ర : (బొబ్బిలి యుద్ధము) (1) ప్రబంధము-దిట్టకవి నారాయణ కవి.

(*B*) నాటకములు : వేదం వెంకట్రాయశాస్త్రి, (2) శ్రీ పాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి, (3) కొల్లూరి సాంబశివరావు, (4) చెలికాని వెంకటసూర్యారావు.

(170) పల్నాటి వీరచరిత్ర : (1) ద్విపద-శ్రీనాథుడు.

(*B*) నాటకములు : ప్రభులింగాచార్యులు, (2) పంగనామల రామచంద్రరావు, (3) ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ, (4) వావిలాల సోమయాజి.

X. శైవము.

(171) వీరశైవాచార సంగ్రహము : (1) శివరామలింగకవి, (2) కుంటుముక్కల తిరుమలనాథుడు, (3) పర్వతమంత్రి లింగన-(ద్విపద) (4) నిశ్శంక కొమ్మన (నష్టము)

(172) శైవాగమ శిఖామణి : (1) నెప్పెల్ల అప్పనార్యుడు, (2) చెన్నాప్రెగ్గడ నాగేశ్వరకవి-ద్విపద

(173) షట్స్థలదర్పణము : (1) సిద్ధనాథుడు, (2) షట్స్థలనిర్ణయము-కవి పేరు తెలియదు. (3) షట్స్థలజ్ఞానము-కవి పేరు తెలియదు.

XI యక్ష గానములు :

(174) ప్రహ్లాద : (1) మేళత్తూరు వెంకట్రామశాస్త్రి (2) కాకర్ల త్యాగరాజు, (3) విజయరాఘవనాయకుడు, (4) లక్ష్మణదాసకవి, (5) రామానుజసూరి, (6) బొడ్డుచర్ల సుబ్బకవి, (7) తిరునారాయణాచారి.

(B) నాటకములు : (1) ధర్మవరం కృష్ణమాచార్యులు (2) కోలాచలం శ్రీనివాసరావు.

(C) దండకము : ముంగర అప్పన్న-(నృసింహ దండకం-ప్రహ్లాద కథ).

(175) గొల్లవేషము కథ : (1) భారతి రామరాజు, (2) ఆత్రేయపు తిమ్మయ్య, (3) చెంగల్వరాయుడు

(176) కాళీయమర్దనము : (1) విజయరాఘవ నాయకుడు, (2) వెంకటపతి

(177) సముద్రమథనము : (1) శేషాచలదాసు, (2) ఆత్రేయపు తిమ్మయ్య.

(178) కృష్ణవిలాసము : (1) తిమ్మయ్య, (2) చెన్నముద్ద గణపతి పెద్దకవి.

(179) జలక్రీడ : (1) అకలంక కృష్ణకవి, (2) శోభనాద్రి, (3) రామరాజు, (4) శాహజీరాజు.

XII శతకములు : (ఇందలి విషయ మొక్కటే కాకపోయినను శీర్షికను, మకుటమును బట్టి యొక్కటిగా చేర్చితిని.)

(180) నారాయణశతకము : (1) బమ్మెరపోతన, (2) ఫక్కి వెంకటనరసయ్య, (3) ఆదూరి కృష్ణయ్య.

(181) కాళహస్తి శతకము : (1) ధూర్జటి కవి, (2) బొడ్డపాటి కొండయ్య, (3) కాళహస్తి మహాపాత్రుడు.

(182) వేంకటేశ్వర శతకము : తాళ్ళపాక చిన్నన్న, (2) ఊడుమూరి సూరపరాజు.

(183) ఆంజనేయ శతకము : అయ్యలరాజు నారాయణ కవి, (2) వంగిపురం నరసింహాచారి.

(184) కుక్కుటేశ్వర శతకము : కూచిమంచి తిమ్మకవి, (2) పోతుల వెంకటరామకవి.

(185) సూర్యశతకము : ఏనుగు లక్ష్మణకవి, (2) బొడ్డపాటి పేరయ.

(186) కృష్ణ శతకము : మదిర సుభద్రమ్మ, (2) నృసింహకవి, (3) విజయరాఘవాచారి.

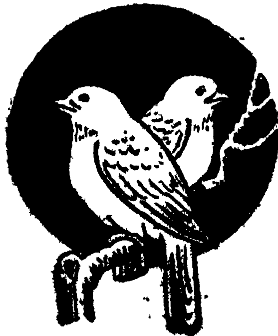
(187) దాశరథి శతకము : కంచర్ల గోపన్న, (2) తిరుక్కడయూరి కృష్ణదాసు.

(188) నృసింహ శతకము : (1) గోగుపాటి కూర్మనాథకవి, (2) శేషప్ప కవి, (3) కగ్గపాలెం నృసింహ కవి, (4) మద్దాలి గురుస్వామి, (5) కొల్లాపురం బుచ్చిరామయ.

(189) మానసబోధ శతకము : (1) కాసుల పురుషోత్తం, (2) తిరుకడయూరి కృష్ణదాసు, (3) తాడేపల్లి పానకాలరాయుడు.

(190) మదనగోపాల శతకము : (1) వంకాయలపాటి వెంకటకవి, (2) విజయనగరపు చెంగల్వరాయకవి.

పై గ్రంథములను బట్టి ఆంధ్రవాఙ్మయమున నెంత చర్విత చర్వణము గలదో గ్రహింపనగును.

సనాతనగాయని

మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తి

గుత్తపు కంచుక మ్మొడిసి - కుల్కెడు తోరపు జిల్గువల్వతో,
బిత్తరి పిల్లవెండ్రుకల పెంచిన - వేవలి సొంపు పెంపుతో
క్రొత్తగ పూయు కెందొవ ల- క్రొన్నెల వెన్నెలగా మలంగి నా
చిత్తము చెంగునన్ మెలచి - చెల్వయు చొక్కపు పాట విన్చెనో!

పల్లవపాణి సోయగము పాయన - మిచ్చిన కైవడిన్ కరం
బల్లగదల్చి తాళగతి హల్లక - శోణదళాయితాంగుళీ
వల్లరి యంటి యంట నటు వాసిగ - నూరు తలాన తాకు ముం
పుల్లము రాగరంజిత విమోహన - డోలల నాచి యూచెడున్

ఆమని మావికొమ్మతుద - నందమునొ చివురాకు పాటకున్
గోముగ నూహసేయు లల - నోత్కట యౌవన భాగ్యశాఖికా
శ్యామమనోహరాధర విచాలిత - రాగవినూతనాకృతుల్
యామునదీతరంగ రుచి - యాదవసూను కిశోరగీతులా!

కమ్మని పూలబాటల పికాంగన - కోరిన కంఠమాధురీ
సమ్మద భాగ్యవైభవ విసారిత - రాగమధూళి వొల్చ గా
సమ్ము మొండంద నింపిన - సనాతనగాయని దివ్యనైల్యకై
శ్యమ్ము కొనల్ చలించిన వ - యారె! మెఱుంగుల మంపు క్రొమ్ముడిన్

కలకలరావముల్ పసిడి - గంటల వేకువ నందె మావికొ
వుల హావణిల్లుకైవడి న - పూర్వ మనోహర గానమాధురుల్
చిలికెడువేళ కావిరుచి - చిప్పిలు చిక్కని మోవి చిందుతో,
తొలిమలి సందెమంపు పస - తో జవరా లెద రాగవల్లియా!

మెఱుగులు దేరు క్రొందళుకు - మీనులు దూసిన యేటిపాటలో
పరుగులువారు వేపసిడి - పాయల క్రొత్తరగల్ మలంగు ముం
గురులు వెలుంగు చెల్వ జలు - గుం దెలినుర్వు బెలుంగు గొంతుతో
గరగరికల్ దొరంగు నుడి - కారపు సొంపుల కైగ నించుతన్

పాటల దేలు నా పలుకు - బాగరికన్ తుదలందు కోర్కె లు
ఝాటలు దేర చేదుకొన - నో, కదలాడెడి మావితేనియల్
తేటులవోలె నానవో, వి - తీర్ణ విమోహ మహార్ణవంబులై
తేటతెనుంగు పల్కునది - దేరనొ లో నురియాడు భావనల్

ఇంటికి వెళ్ళటానికి తెరువుగా ఉందంటే ఆశ్చర్యపడవలసిన పనిలేదు!

'చంద్రమౌళి భార్య మరెవరో కాదు. మీనాక్షిరా!' అన్నాడు సుందర్రావు, రామ్మూర్తితో, వెనకటి గొడవలన్నీ చంద్రమౌళి ముందు ఎత్తవద్దని ప్రాధేయపడుతున్నట్లు.

ఇద్దరూ త్రిప్లికేన్ బస్సుదిగి రోడ్డుదాటి సందుమలుపు తిరిగారు. 'అయినా, చంద్రమౌళి భార్య మీనాక్షేనని నీకెలా తెలుసురాబావా!' అన్నాడు రామ్మూర్తి.

'నేను చూశానురా!' అన్నాడు సుందర్రావు.

'ఎప్పుడు?'

'ఇప్పుడే!'

'మన మింకా అక్కడికి చేరనేలేదాయె— అప్పుడే ఎట్లా పసిగట్టావురా' అని ఒక క్షణం సుందర్రావు వైపు చూసి 'ఐతే...నాకంటె ముందువచ్చి ఈవిషయాన్ని తెలిసి భయపడి పారిపోయివస్తూ నా కెదురయ్యావా, ఏం బావా!' అని రామ్మూర్తి విరగబడి నవ్వటం ప్రారంభించాడు.

సుందర్రావు చెప్పిన సమాధానాన్ని రామ్మూర్తి నవ్వు మింగేసింది.

రామ్మూర్తి ఇంకా నవ్వుతున్నాడు.

ఇతరులు కష్టాల్లో ఉంటే తను చూచి సంతోషించే విధవ స్వభావం రామ్మూర్తిది అని మళ్లీ ఒకసారి అనుకున్నాడు సుందర్రావు.

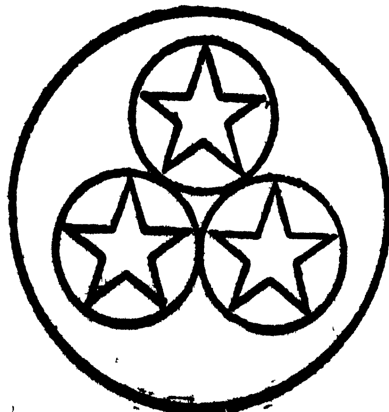
'శ్రేవో! నువ్వురా బావా, గుండెలు తీసిన బంటువి!' అన్నాడు మెడమెలిక్కుతూ రామ్మూర్తి.

సుందర్రావు అధైర్యాన్ని తల్చుకుంటూ, చంద్రమౌళిని అల్లంత దూరాన చూడగానే—నవ్వుల మాటున ఇంతవరకు మనసులో మరుగుపడిపోయిన ఆ రహస్యం...చంద్రమౌళి సాహసం...నీటిబుడగలాగ పైకివస్తున్నట్లనిపించింది రామ్మూర్తికి. ఒక పెద్ద బరువు దించినట్లయింది వాడి మనస్సుకి!—బావమరిది చెవి కొరికాడు, 'చంద్రమౌళి మీనాక్షి వివాహం చేసుకోకముందే భార్యాభర్తలుగా వ్యవహరించారు!' అని.

ఇంత రహస్యం వాళ్లిద్దరిముందు విప్పవలసివచ్చే సరికి కళవిళపడ్డాడు సుందర్రావు. 'ఇది నీకెలా తెలుసురా?' అందా మనుకున్నాడు. కాని, ఇంతలో రహస్యంగానైనా ఈ ప్రశ్న వెయ్యటానికి వీలులేనంత దగ్గరకు వచ్చేశారు చంద్రమౌళి, మీనాక్షి.

విశేషమేమంటే—అన్ని విషయాలు తెలిసికూడా అందరిని నగుబాటుపాలు చేసింది రామ్మూర్తేనని మీనాక్షి తనపై పసిపట్టేఉన్నదన్న విషయం విందుకు వెళుతున్న గుండెలు తీసిన బంటు, రామ్మూర్తికి తెలీదు!

అతన్నెలా సత్కరించిందో వాళ్లు బైటికొస్తేనేకాని బైటపడదు కూడాను!

విజ్ఞాన శాస్త్రపరిశోధన సమీక్ష

శ్రీ వసంతరావు వెంకటరావు

రెండవ ప్రపంచ మహాసంగ్రామంలో విజ్ఞాన ప్రగతికి క్రొత్త ఒత్తిడి కలిగింది. ప్రతి దేశము విధ్వంసక సామర్థ్యాన్ని ఎక్కువ చేసికో డానికీ, ప్రయాణసాధనాల వేగం హెచ్చించడానికీ శత్రుమారణాస్త్రాల వాతపడ్డ స్వదేశీయులకు మంచి చికిత్స చేయడానికి అహమహమికతో ప్రయత్నాలు చేయ ప్రారంభించేయి. వస్తుతత్త్వ పరిశీలనాదక్షులగు విజ్ఞానులు కేవల జ్ఞానార్జనకోసం ఒకవంక శ్రమిస్తునే ఉన్నారు. శుభ్యోపయుక్తమైన సాగుతూన్న విజ్ఞాన ప్రవంతిలో కొన్ని ఘట్టాలను సమీక్షిద్దాము.

విజ్ఞాన పురోగమనంలో విచిత్రమైన ఘట్టాలు అనేకం తారసిల్లుతాయి. ఉచితజ్ఞానాన్ని ఆధారంగా చేసికొని విజ్ఞానమార్గాన్ని, కొంతవరకు, విజ్ఞాని ఊహిస్తాడు. సామాన్యంగా ఆ మార్గాన్నే విజ్ఞానం సాగిపోతుంది. కాని, విజ్ఞాని ఊహించని మార్గాలను సైతం, అప్పుడప్పుడు, విజ్ఞానం అనుగమించడం అరుదు కాదు. దానికి తార్కాణంగా అత్యల్పతాపక్రమాలలో ద్రవ్యం యొక్క ప్రవర్తనను పేర్కొనవచ్చును.

ఏ పదార్థమైనా ఘనంగానో, ద్రవంగానో, వాయువుగానో ఉండగలదు. సామాన్యంగా ఈ మూడింట ఏ స్థితిలో నుంటుందో నిర్ణయించేవి తాపక్రమము, ఒత్తిడి. సామాన్యతాపక్రమంవద్ద ద్రవంగానున్న నీరు సెంటిగ్రేడ్ మానంపై సున్నడిగ్రీల వద్ద ఘనీభవించి గట్టిగాను, నూరు డిగ్రీలవద్ద భాష్పమై ఆవిరిరూపంలోను ఉంటుంది. గాలికూడా చల్లారినకొద్దీ ద్రవంగాను ఘనంగాను మారుతుంది. ఘనద్రవాల సందర్భంలో ఒత్తిడికట్టే ప్రశక్తి లేదు. అయితే, పదార్థాన్ని వేడిచేసినంత సులభంగా చల్లార్చడాని కవకాశం లేకపోవడంచేత, అల్పతాపక్రమాల వద్ద పదార్థం ఎట్టి లక్షణాలను ప్రదర్శిస్తుందో తెలిసికొనడానికి చాలకాలం పట్టింది.

వస్తువులనెంతైనా వేడి చేయవచ్చును కాని, వాటిని చల్లార్చడానికి పరిమితి ఉందని సులభంగా గ్రహింపగలం. ఏమంటే, వస్తువందలి అణువులు ఎల్లప్పుడూ స్పందిస్తూ చలనంలోనుంటాయి. చలనం వల్ల వాటికి ప్రాప్తించిన గతిజశక్తియే తాపక్రమంగా వ్యక్తమౌతుంది. వస్తువును చల్లార్చినప్పుడు అణువుల స్పందం మందగించి, వాటి గతిజశక్తి తగ్గుతుంది. అణువులన్నీ నిశ్చలంగానుండే అవస్థకంటె వాటిగతిజశక్తిని తగ్గించలేముకదా! అనగా, అణుచలనం శూన్యమైనంతవరకే పదార్థాన్ని చల్లార్చవచ్చును. ఆ స్థితిలో దాని తాపక్రమం శూన్యమౌతుంది. దానికే "పరమశూన్య తాపక్రమం" అన్నారు. అది సున్న డిగ్రీల సెంటిగ్రేడ్ కంటె 273 డిగ్రీలు తక్కువ. అంతకంటె తక్కువ తాపక్రమం జగత్తులో నుండదు. పరమశూన్యం వద్ద వస్తువులో నున్న అణువులన్నీ స్తంభించిపోతాయి.

ఒక వస్తువును చల్లార్చినకొద్దీ దాని తాపక్రమం తగ్గుతుంది. దానితోపాటు అందలి అణువులు దగ్గర దగ్గరగా కుదించబడి వాటి మధ్యనున్న దూరం తగ్గుతూ ఉంటుంది. సున్నడిగ్రీలకంటె 198 డిగ్రీలు తక్కువగా గాలిని చల్లారిస్తే అది ద్రవరూపం ధరిస్తుంది. ద్రవించిన వాయువు నీలంగా నీటివలె ఉంటుంది. ద్రవవాయుబిందువులు నేలమీద పడినప్పుడు టుప్పుటుప్పున త్రుళ్ళుతూ, చూస్తుండగానే అవి హరించిపోతాయి.

పచ్చిమిరపకాయలు, పచ్చిద్రాక్షపళ్లు, కమలా పండు తొనలు మొదలైన మెత్తటి వస్తువులను ద్రవవాయువులో పడవేసి పైకి తీస్తే అవి ఎంతో గట్టిపడతాయి. అట్టి పచ్చిమిరపకాయను సుత్తితో కొట్టినప్పుడు, లోహాన్ని కొట్టినట్లు ఖాంగ్ ఖాంగ్ మని శబ్దమౌతుంది. ద్రవవాయువులో నుంచి తీసిన దూది

పింజను అగ్గిపుల్లతో ముట్టిస్తే ఒక్కసారి భగ్గుమండి పోతుంటుంది: రవ్వంతైనా మసి ఏర్పడదు.

వాహకాలలో విద్యుత్తు ప్రవహించినప్పుడు దానికి కొంత నిరోధం కలుగుతుంది. ఆ నిరోధం [*resistance*] వాహకాల తాపక్రమంతో తగ్గుతుం దని, పరమశూన్య తాపక్రమంవద్ద నిరోధం కూడా శూన్యమౌతుందని అనుకొనేవారు. కాని, అత్యల్ప తాపక్రమాలను కలిగించగల విధానాలు తెలిసిన తరు వాత పరమ శూన్యానికి పూర్వమే విద్యున్నిరోధం పూర్తిగా నశిస్తుందని కనుగొన్నారు. అత్యల్ప తాప క్రమం వద్దనున్న ఒక వలయంలో విద్యుత్ ప్రవా హాన్ని పంపినప్పుడు అది అనవరతంగా ప్రవహిస్తునే ఉంటుంది.

అత్యల్ప తాపక్రమాలవద్ద ద్రవాల ప్రవర్తనం కూడా ఊహాతీతంగానే ఉంటుంది. హీలియం అను వాయువు ద్రవీభవించడమే కష్టం. పరమశూన్యతాప క్రమానికి నాలుగు డిగ్రీలపైన అది ద్రవీభవిస్తుంది; ఒక్క డిగ్రీపైన ఘనీభవిస్తుంది. అయినప్పటికి పరమ శూన్యానికి 2.19 డిగ్రీలవద్ద ద్రవంగానున్న హీలియం యొక్క లక్షణాలలో మార్పు కలుగుతుంది. అంత ఎక్కువ తాపక్రమంవద్దనున్న ద్రవానికి అంతకంటె తక్కువ తాపక్రమం వద్దనున్న ద్రవానికి వ్యత్యాస ముంది. అందుచేతనే రెండవ ద్రవాన్ని "హీలియం రెండు" అన్నారు. ఈ హీలియం రెండు చాలా విచిత్ర మాగా ప్రవర్తిస్తుంది. దానినొక పాత్రలో పోసి, ఖాళీ గాజుగళాసు నొకటి దానిలో సగానికి ముంచి ఉంచగా, కొంతసేపటికి గాజు గళాసులో సగం భాగం హీలియంద్రవంలో నిండి ఉంటుంది. అప్పు డా గళాసును ద్రవంలోనుండి పైకెత్తి పట్టుకొంటే, గళాసులో నున్న హీలియంద్రవం చుక్క చుక్క లుగా కారి, గళాసు ఖాళీ అవుతుంది. ఈ సంఘట నలో మొదట గళాసు గోడలపై కెగబ్రాకి పాత్రలో నుండి గళాసులో హీలియంప్రవేశించింది; తరువాత గళాసు లోపలిభాగం నుండి పైకెగబ్రాకి పైకి వచ్చింది. గళాసులోనున్న చీమలు గోడలపై కెగ బ్రాకి పైకివచ్చినట్లే, ఈ హీలియం రెండు కూడా ప్రవర్తిస్తుంది. దీనిని ప్రయోగం రుజువు చేసింది. అంటే ఆ ద్రవప్రవాహానికి ఎట్టి నిరోధం లేదు. అందుచేత ఆ స్థితిని 'నాల్గవ స్థితి' అన్నారు. సామాన్యమైన ఘనద్రవవాయు స్థితులకు భిన్నమైనదీ నాల్గవస్థితి.

వైద్యవిజ్ఞానం చేస్తున్న మానవసేవ దినదినాభి వృద్ధి చెందుతూంది. ఏడెనిమిదేండ్ల క్రింద తొలిసారి రోగుల కమృతప్రాయంగా "పెనిసిల్లిన్" అను మందు వెలువడింది. అది సర్వరోగనివారిణి అన్నారు. సూక్ష్మక్రిములచే కలుగు వ్యాధులకేమి, సెప్టిక్ అవ స్థలకేమి, అంటుజాడ్యాలకేమి, నులికడుపుకేమి, ఇట్టి అనేక వ్యాధులకు దానిని దివ్యౌషధంగా భావిం చేరు. ఈ పెనిసిల్లిన్ బూజుపదార్థం వంటిది. పెని సిల్లిన్ విషయమై ప్రచారమైన తరువాత అట్టి మందు లింకేమైనా లభ్యమౌతాయేమో అని విజ్ఞానులు తీవ్రంగా అన్వేషణ ప్రారంభించేరు. తత్ఫలితంగా "స్ట్రెప్టోమైసీన్" సిద్ధించింది. కొన్ని రకాల క్షయ రోగాలలో అది అమోఘంగా పని చేస్తుంది.

డాక్టర్ బర్క్‌హోల్డర్ అను విజ్ఞాని చేసిన కృషి వల్ల 1947వ సంవత్సరంలో "క్లోరోమైసిటిన్" లభ్య మైంది అది అనేక విధాలైన సూక్ష్మక్రిములను నాశ నము చేయుటమే కాక, టైఫాయిడ్ జ్వరంతో బాధ పడుతూన్న ఎలుకలను రక్షించినట్లు ప్రయోగాలవల్ల విశదమయింది. అంతేకాక, అనేక వికారాల చే బాధపడు జీవులకు కూడా రక్షణ మిచ్చినట్లు రుజు వయింది. దానితో వైద్యలోకంలో సంచ లనం బయలుదేరింది. అయితే, వికారాలను నాశనం చేసే ఈ మందుయొక్క ప్రాముఖ్యాన్ని గుర్తించ డానికై, అంటువ్యాధుల గురించి కొన్ని ముఖ్య విష యాలను తెలిసికోవాలి.

అంటువ్యాధులలో స్థూలంగా రెండు జాతు లున్నాయి. అంటువ్యాధిని కలిగించే సూక్ష్మక్రిమి కూటాలు జీవుల శరీరంలో ప్రవేశించి అందలి రసా లలో పెరిగి, వృద్ధిచెంది, విషద్రవాలను తయారుచేసి విడుస్తాయి. ముక్కులోను గొంతుకలోనుగల శ్లేష్మం లోనో, ప్రేగులందలి ద్రవాలలోనో, రక్తప్రవాహం లోనే అవి నివాస మేర్పరచుకొంటాయి. కాని, జీవకణాలలోనికి మాత్రం జొరపడవు. జీవకణాలకు వెలుపలనే ఉండి, అవి తయారుచేసే రసాయనిక ద్రవాలలోనే జీవకణాలకు అపాయం కలిగిస్తాయి. టైఫాయిడ్, నిమోనియా, డిఫ్తీరియా మొదలైనవి ఈ జాతికి చెందిన అంటువ్యాధులు.

రెండజాతికి చెందిన అంటువ్యాధి కారకులు వికారాలు(*Viruses*). అవి జీవకణాలలోనే నివసించి వాటి నిత్యజీవితానికి అంతరాయం కలిగిస్తాయి. అవి కలిగించే వ్యాధులు జలుబు, శిశుపక్షపాతం, మసూచి మొదలైనవి. అందుచేత, వికారాలను నాశనం చేయడానికై ఔషధప్రయోగంచేస్తే, వికారాల కాశ్రయమిచ్చిన జీవకణాలకే భంగం కలుగవచ్చును. కాబట్టి సూక్ష్మజీవులను నాశనం చేయకలిగినంత సులభంగా వికారాలను మట్టిపెట్టే అవకాశం లేకపోయింది. ఇంతవరకు మహోపయోగంగానున్న సల్ఫామందులు పెనిసిల్లిన్, స్ట్రెప్టొమైసిన్ మొదలైన మందులు జీవకణాలకు వెలుపలనుండి శరీరంలో సంచరిస్తున్న సూక్ష్మక్రిములపై పనిచేయ కలిగినవే కాని, వికారాల నెదుర్కొనేవి కావు. అందుచేత, వికారాలను నాశనం చేయగల "క్లోరోమైసిటిన్"అను మందును కనుగొన్నారను తొలివార్త కొంత సంచలనాన్ని కలిగించిందంటే ఆశ్చర్యం లేదు.

పార్కి డేవిస్ కంపెనీలో పనిచేస్తూన్న రసాయనశాస్త్రజ్ఞులీమందును శుద్ధిచేసి, రసాయనిక రచనను కనుగొనడానికై ప్రయత్నించేరు. అదృష్టవశాత్తు ఆ మోల్డు సులభంగా పెరుగుతుందని, దానిలోనున్న క్లోరోమైసిటిన్‌ని సులభంగానే ఇచ్చివేస్తుందని కూడా వారు కనుగొన్నారు. అంతేకాక, అది సాపేక్షంగా సులభమైన సేంద్రియ రసాయనిక పదార్థమని, కృత్రిమ పద్ధతులలో బాహుళ్యంగా దానిని తయారుచేయవచ్చునని తెలిసింది.

దాని సమర్థతను శోధించే అవకాశాలు కూడా వెంటనే లభించేయి. మలయాదేశంలో "స్క్రబ్ టైఫస్"అనే జాడ్యం తీవ్రంగా వ్యాపించింది. దాని వల్ల నూటికి సుమారు పదహారుమంది మరణించేవారు. ఒక రబ్బరుఎస్టేటులో ఈ వ్యాధి విలయతాండవం చేస్తున్నప్పుడు ఒక పౌను క్లోరోమైసిటిన్ వైద్యులు మలయా చేరుకొని రోగులపై దానిని ప్రయోగించేరు. ఈ మందు పుచ్చుకున్న ఒక్క రోజులోనే చాలా మంది కోలుకొన్నారు. ఈ మందు పుచ్చుకొన్న నలభై రోగులు ప్రమాదస్థితిని దాటిపోయేరు.

సూక్ష్మక్రిములవల్ల కలిగే టైఫాయిడ్ జ్వరంలో కూడా క్లోరోమైసిటిన్ అద్భుతంగా పనిచేస్తున్నట్లు కొందరు వైద్యులు కనుగొన్నారు. దీనిని నోటితోనే సేవింపవచ్చును. ఇంజక్షన్ మూలంగా పుచ్చుకో నక్కరలేదు. అయినప్పటికీ, శరీరంలో ప్రవేశించిన వెంటనే పనిచేయ ప్రారంభిస్తుంది. దీనివల్ల దుర్గుణాలు అంతగా లేవు.

సల్ఫా, సల్ఫోన్ మందులలో కొన్ని రకాలు ఈ మధ్య వాడుకలోనికి వచ్చేయి. వాటిలో కొన్ని: యురోలుకోసిన్, లోడిలోన్, ఏసిటేట్, ప్రోమిన్. వీటిలో ప్రోమిన్ ముఖ్యంగా కుష్ఠురోగానికి క్షయకు బాగా పనిచేస్తుంది.

జ్వరాలలో మలేరియా జ్వరం చాలా మొండిది. క్వినైన్‌కి పూర్తిగా లొంగదు. దానికి 'పాలుడ్రిన్' అనే మందు క్రొత్తగా కనిపెట్టబడింది. మలేరియా క్రిమిని నిర్మూలించేశక్తి దీనికున్నట్లు ప్రయోగాలు నిర్ణయించేయి. క్వినైన్ వాడడానికి అవకాశంలేని గర్భిణీస్త్రీలవంటివారి విషయంలో పాలుడ్రిన్ నిరపాయంగా వాడవచ్చును. 'క్వినో-పేమక్విన్' అనేది కూడా ఇటువంటి మందే.

పరమాణువుని భిన్నంచేయడానికై చేసిన ప్రయత్నాలు కొన్ని కృత్రిమమైన రేడియో ధార్మిక పదార్థాలను ఉత్పత్తిచేసేయి. అవి స్వల్పకాలంలో విదళనంపొంది సామాన్యపదార్థాలుగా మారుతాయి. ఆ సంఘటన వైద్యంలో మిక్కిలి ఉపయోగకరంగా నుంది. కొన్నికొన్ని పదార్థాలు శరీరంలో ప్రవేశించినతరువాత ఏ మార్గాన్న ప్రయాణం చేస్తాయో తెలిసికొనడంవల్ల వైద్యంలో ఎంతో లాభముంది. కాని, పదార్థగమనాన్ని తెలిసికొనే అవకాశం లేకపోయింది. రేడియో ధార్మిక ఐసొటోపులు లభించిన తరువాత ఈ మార్గాన్వేషణం సులభసాధ్యమయింది. ఉదాహరణకు: శరీరంలో అయొడీన్ ఏవిధంగా శోషింపబడుతుందో కనుగొందామనుకున్న వైద్యుడు, ప్రత్యేకంగా తయారుచేసిన రేడియో ధార్మికపు అయొడీన్‌ను మొట్టమొదట ఆహారంలోకలిపి ఇస్తాడు. ఆ అయొడీన్ పరమాణువులు క్రమంగా విచ్ఛిన్నమై గామా కిరణాలను ప్రసరిస్తాయి. గైగర్-ముల్లర్ కౌంటర్ వంటి సున్నితమైన ఉపకరణంలో గామా కిరణాలను గుర్తిస్తూ, శరీరంలో అయొడీన్ ఏ మార్గాన్న పయనిస్తుందో సులభంగా కనిపెట్టగలరు.

కృత్రిమంగా తయారుచేసిన ఇట్టి రేడియో

ధాత్వికపదార్థాలను ట్రేసర్ పదార్థాలంటారు. వైద్యంలో మునుముందివి ముఖ్యమైనపాత్రను వహిస్తాయనడానికి సందేహం లేదు.

వాయువేగాన్నే కాక శబ్దవేగాన్ని మించిన వేగంతో ప్రయాణం చేయడానికి విజ్ఞానులుచేస్తూన్న ప్రయత్నాలు విజయవంతంగా సాగుతున్నాయి. ఈ మధ్యనే ఇంగ్లండునుండి మన దేశానికి సుమారు 470 మైళ్ళ వేగంతో ప్రయాణంచేసిన 'కామెట్' విమానం 14 గంటలలో సురక్షితంగా గమ్యస్థానం చేరుకొంది. శబ్దంయొక్క వేగం గంటకు సుమారు 720 మైళ్లు. సుమారు వెయ్యిమైళ్ళ వేగంతో వైమానికులు ఆకాశగమనం చేసినట్లు విశ్వసనీయమైన వార్తలు ప్రకటింపబడ్డాయి. అంటే, శబ్దవేగాన్ని మించిన వేగంతో ప్రయాణం సాధ్యమైనట్లు స్పష్టమే.

గంటకు వెయ్యిమైళ్ళవేగం సాధ్యమైనప్పుడు రెండువేలమైళ్ళ వేగం సాధ్యం కాకపోదు. కొన్ని రాకెట్లు విపరీతవేగాలతో ఆకాశంలో దూసికొని పోయినట్లు తెలియవచ్చింది. అయితే, గంటకు రెండు వేలమైళ్ళ వేగమే సాధ్యమైననాడు మన భావాలలో కొన్ని విచిత్రంగా మారుతాయో విచారించవలసి ఉంటుంది.

కాలవాహినిలో ముందుకు సాగిపోవడమే కాని వెనుకకు ప్రయాణం చెయ్యడం దుస్సాధ్యమని, దురూహ్యమని విజ్ఞానులు భావిస్తున్నారు. కాని, దానిని కూడా మానవుడు సాధిస్తాడా అనిపిస్తూంది. ఏమంటే, విమానయానంవల్ల కాలంలో తిరోగమించే అవకాశమున్నట్లు స్ఫురిస్తుంది.

ఈ సమయంలో ఇక్కడ శుక్రవారం రాత్రి సుమారు ఎనిమిదిగంటలయింది. ఇదే సమయమందు లండన్‌లో మధ్యాహ్నం రెండున్నరగంటలౌతుంది. ఏమంటే, మనకు పశ్చిమంగానున్న దేశాలలో ప్రతి డిగ్రీ రేఖాంశ దూరంలోనున్నవి నాలుగు నిమిషాలు కాలంలో వెనుకపడతాయి. ఇది భూభ్రమణంవల్ల సంభవిస్తుంది. మనదేశానికి, మనకు పశ్చిమంగానున్న లండన్‌కు రేఖాంశలలోగల భేదం 81 డిగ్రీలు. అందుచేత లండన్‌లో కాలం మన కాలంకంటె 5½ గంటలు వెనుకనుంటుంది. అందుచేత, అచ్చటి స్థానిక కాలం ప్రకారం ఇప్పుడు మధ్యాహ్నం రెండున్నర గంటౌతుంది. ఈ క్షణమందే బయలుదేరి, గంటకు రెండు వేలమైళ్ళ వేగంతో గమించగల విమానంమీద ప్రయాణంచేసి మూడుగంటలకాలంలో లండన్ చేరుకొన్నామనుకొంటే, లండన్ చేరుకొనేసరికి అచ్చటి స్థానిక కాలప్రమాణానుగుణ్యంగా 5½ గంటలవుతుంది. దీని పర్యవసానమేమంటే, 1951 వ సంవత్సరం అక్టోబరు ఇరవైఆరవతేదీ శుక్రవారం రాత్రి ఎనిమిదిగంటలకు ఇండియాలో బయలుదేరి విమానంపై ప్రయాణంచేసిన వారు, ఆనాడే సాయంకాలం అయిదున్నరగంటలకు లండన్ చేరుకొంటారు. సూర్యాస్తమయమైన తరువాత రెండుగంటలకు బయలుదేరి, అస్తమించిన సూర్యుని వెన్నాడి, దాటి, సూర్యునికంటె ముందుగా లండన్ చేరుకొనడమంటే కాలంలో తిరోగమించినట్లే కదూ? ఈ విధంగా, అత్యధికవేగాలతో ప్రయాణంచేయగల అవకాశాలను కల్పిస్తూన్న విజ్ఞానం కాలవాహినిలో వెనుకకు ప్రయాణం చేయిస్తుందేమో!

విజ్ఞానానికి బహువిధ ప్రయోజనముందని గ్రహించాలి. ఏ దృష్టితో పరిశోధనను ప్రారంభించినప్పటికి, విజ్ఞాని సంపాదించిన జ్ఞానాన్ని జనోపయోగానికై వినియోగించడానికే ఎక్కువగా ప్రయత్నిస్తున్నాడు. బట్లర్ శాస్త్రజ్ఞుడు చెప్పినట్లు: "ప్రకృతిని ఎక్కువగా అర్థంచేసికొంటూన్నకొద్దీ దానిని శాసించగల అవకాశాలుకూడా సహజంగా ఎక్కువౌతున్నాయన్నది సత్యమే. కాని, ఈ విశేష జ్ఞానార్జనకు మానవుని పురికొల్పుతున్నది జ్ఞానాన్ని వృద్ధిచేసికొందామన్న సదాశయమే కాని వినియుక్త విజ్ఞానంవల్ల లాభంపొందుదామన్న ఆశమాత్రము కాదు. అజ్ఞానాంధకారాన్ని జ్ఞానరశ్మిచే ఛేదించాలని, అభివ్యక్తంగానున్న అభావోదధిలో క్రమాన్ని అర్థాన్ని కనిపెట్టాలని ఆదిమ మానవునికే కాంక్ష జనించింది. ఆ కాంక్షయే, నాగరికతయొక్క వివిధ ఆవిర్భావాలైన భాషకు, తత్త్వానికి, వేదాంతానికి, కళకు, వాఙ్మయానికి దారితీసింది." అందుకే, క్రమబద్ధమై నిర్మాణాత్మకమైన విజ్ఞాన పురోగమనమే సర్వదా వాంఛనీయము.

(విజయవాడ ఆలిండియా రేడియో సౌజన్యంతో)

కలగూరగంప

భారతీయ సంస్కృతి

"సమ్" ఉపసర్గగా "డు కృఞ్ కరణే" అను ధాతువునుంచి ఉత్పన్నమైన కృదంత రూపము సంస్కృతి. "సంస్క్రియతే అనయా ఇతి సంస్కృతిః" దీనిచే సంస్కరింపబడును అని దీనికి అర్థం...

నేడు ప్రధాని మొదలు ఫారావానివఱకూ అందఱూ సంస్కృతి, సంస్కృతి అని చాల తేలికగా యీ పదమును వాడుతున్నారు. కాని దీని యర్థం గ్రహించికానీ, దీని పుట్టుపూర్వోత్తరాలు గానీ గుర్తించి వాడుతున్నవా రెందఱో?

భారతీయ సంస్కృతిని సర్వతోముఖంగా అభివృద్ధిని పొందించి జాతికి చైతన్యంగూర్చిన కాలం అతి పురాతనం. ఆర్షయుగంనుంచీ భారతీయ సంస్కృతి స్వయంసంపూర్ణమై, జాతికి నైతిక నూతనతా, తేజస్సూ, శాంతీ, సామరస్యం కలిగించి సాంఘిక జీవితానికి మార్గంచూపే ఉంది. వాల్మీకి చేతిలో భారతీయసంస్కృతి చైతన్యవంతమైన సుందరమూర్తినిదాల్చి, అయోధ్యలో అంతఃపుర కాంతలతో, దశరథుని నిండుకొలువులో, మంథర కారుకూతలలో, రాజ్యంకోసం లక్ష్మణుడు చదివిన వారసత్వపు పద్యాల్లో స్వేచ్ఛావిహారంచేసి, అరణ్యకుల జీవితంతో చెలిమి సంపాదించి హనుమంతుని చేత పంపాసరస్తీరంలో, ఋశ్యమూక సుందర కందరాల్లో తపస్సు చేయించింది. దాని ఫలం రాముని ధనుర్విద్యా ప్రదర్శనంలో ప్రతిబింబించి సుగ్రీవునికి కిష్కింధారాజ్య పట్టాభిషేకం చేసింది. వాలి నేలకూలినపుడు, అతనికి శ్రీరామునకును, తారకును జరిగిన వాదోపవాదాలలో పరవీమునంది అదే ఆధారముగా హనుమంతునకు మంత్రిపదవి నిచ్చింది.

అప్పటికి భారతీయ సంస్కృతికి సంపూర్ణ యౌవనంతోపాటు సహజమైన సౌందర్యసిద్ధి కలిగింది. దాని సారమ్యమే రావణుని అంతఃపురం, పానశాల, అశోకవనం—

నైతికదృష్టిలో రాముని ఆదర్శపురుషునిగా చిత్రించిన ప్రధాన సూత్రసంస్కృతి రాజనీతిజ్ఞత తోడుగా విభీషణ పట్టాభిషేకంలో స్వచ్ఛందంగా ప్రవహించి రావణుడు శరణంటే అయోధ్య ఇస్తాననిపిస్తుంది రామునిచేత. దానినే వివరించాడు వేమన "చంపదగినయట్టి శత్రువు తనచేతచిక్కెనేని కీడు సేయరాదు, పొసగమేలుచేసి పొమ్మనుటే చాలు" అని. గురువాక్యం వేదవాక్యం, పితృశాసనం దైవశాసనం, సడలులేని సోదరప్రేమ, రాజ్య పరాఙ్ముఖత, శరణాగతసంరక్షణ, భూతదయ, శత్రుసంహారదీక్ష, పనిలోపట్టుదల, లోకకళ్యాణం కోసం తన కష్టసుఖాలు గణింపకపోవడం రామపాత్ర ద్వారా వాల్మీకి చేతిలో పరకోటి నధిరోహించింది. కాకపోతే అది సలక్షణమైన కావ్యమే కాదు. అందు భారతీయ సంస్కృతికి స్థానమే లేదు. వాల్మీకి లోకదృష్టి కలవాడే కాడు. రాముడు విధితాత్ముడే కాడు.

సారస్వతసృష్టిని బట్టే భారతీయ కవులు పెట్టినదే సంస్కృతి భిక్ష. సంస్కృతి అంటే యేమిటో గ్రహించాలంటే భారతీయ వాఙ్మయాన్ని తత్వదృష్టితో పఠించాలి. అంతేగాని ఉపన్యాసాల్లో రామనామం లాగు సంస్కృతిసంస్కృతి అని జపిస్తే ఫలం లేదు.

మన కవులు సామాన్య కవితా రచనలో ప్రపంచాన్ని యే ఖండంవారూ చేయలేని మహత్తు చేసి విడిచిపెట్టేరు. వాల్మీకి చూపిన సంస్కృతి బాధాతంగా ఉపాసించి కాళిదాసు మహాకర్తలూ గురు

వుతో సమానుడనిపించుకొన్నాడు. ప్రార్థనా రూపంగా రఘువంశం ఆరంభించి జగజ్జననీ జనకులను వాగర్థములతో పోల్చి చెప్పేడు.

"వాగర్థా వివ సంపృక్తౌ వాగర్థ ప్రతిపత్తయే
జగతః పితరౌ వందే పార్వతీ పరమేశ్వరౌ" అని.

ప్రయోజనం లేని పనిని యెంత సోమరియైనా ఆరంభించడు. సూర్యవంశపు రాజులచరిత్ర తాను రచించ నారంభించి అందుకు కావలసిన పరికరం వాక్కూ, అర్థమూ అంటాడు. పరిశుద్ధమైన వాక్కు రచయిత ప్రయోజనమును సాధిస్తూ లక్ష్యమును ప్రజాసమూహానికి సులభంగా అందిస్తుంది. దానినే మనస్సులో ఉంచుకొని తెలుగులో ఆదికవి నన్నయ కావ్యాగు విశ్వశ్రేయమునకే అనీ, దోషరహితములూ, సంస్కృతియుక్తములూ అయిన వాగర్థాలే కావ్యమనీ "విశ్వ శ్రేయః కావ్యం। తదదోషౌ పరిష్కృతౌ చ వాగర్థౌ" అంటారు. పాత్రల ననుసరించి అవస్థాభేదముతో రసమును పోషించడమే వాక్కుయొక్క పరమార్థం. దీనినే "వాక్యం రసాత్మకం కావ్యం" అన్నాడు ప్రథమాచార్యుడు.

ఈ విధంగా పవిత్రమైన వాక్కును ఉపాసించి వశము చేసుకొంటే దానితో అర్థం దానంతట అదే వశమవుతుందని ఆ రెంటికీ యెడబాటు లేదనీ "వాగర్థావివ సంపృక్తౌ" అన్నారు కవిసమ్రాట్టు.

ఈ వాగర్థములు సాంఘికంగా ప్రపంచానికి తల్లిదండ్రులని కవికులపతి ఉద్దేశం. వాక్కు ఎంత నిర్మలమైతే ఆ వ్యక్తి ప్రవృత్తి అంత నిర్మల మన్నమాట. వాక్కునుబట్టే వ్యక్తికి గౌరవాగౌరవాలు. దీనికే తెలుగులో ఒక చిన్న సామెత ఉంది. "తల విలువ నోరు చెప్తుంది" అని వ్యక్తియందున్న గొప్పతనం, తుంటరితనం, సభ్యత, అసభ్యత తెలియజేసేది వాక్కు. "ఈ యూరు మంచిదేనా?" అని ఒక బాటసారి పొలిమేరలో కసవుతీసే అమ్మని అడిగితే "నాయనా! నీ నోరు మంచిదేనా?" అని ఆమె జవాబుగా ప్రశ్నించింది. దీని తత్త్వం పాఠకులు గ్రహిస్తారు.

వాక్కునుగూర్చి తిక్కయజ్వ "పలుకు ప్రల్లదనము" అని చల్లగా వేదంలాగు ఉద్ఘాటించారు. ఈ మహాకవు లతోం వాగర్థావివ సంపృక్తౌ అనకుండా భారతీయసంస్కృతిని తెలిసికొన్నవారూ కారు, తెలిసినవారూ కారు. ప్రతి భారతీయుడూ వాగర్థావివ అనే రఘువంశ ప్రారంభ శ్లోకంలో కాళిదాసు వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యంలో ఎంత మహోత్కృష్ట ధర్మాన్ని బోధించి యెంత ఉత్తమసంస్కృతిని ప్రపంచానికి ప్రకటించేరో తెలిసికోవలసి ఉంది.

స్వాతంత్ర్యంలో వ్యక్తిగతంగా వాక్స్వాతంత్ర్యం ఎంతో ప్రధానం. దానిని స్వేచ్ఛావాహిగా కాక సాంఘికంగా, సామరస్యంకోసం వినియోగించాలని కవిసార్వభౌముని శాసనం. వాక్కు శిలమును కాపాడే మహాశక్తి. బుద్ధిని వికసింపజేసే గురువు. సాంఘికంగా గౌరవం కలిగించేది వాక్కు. జీవితానికి పవిత్రతనిచ్చేది వాక్కు. వాక్కు దైవశక్తి. సరోత్కృష్టంగా ఉండి మానవజీవితాన్ని బహుముఖాల పరిశీలిస్తూ, మానావమానాలనూ, గౌరవాగౌరవాలనూ కలిగించడంలో ప్రధానాచార్య పాత్రను వహించేది వాక్కే. కనుకనే వాక్కునొక దేవతగా భారతీయులు "బ్రాహ్మి" అన్నారు. పరతత్త్వానికి జోలపాటలు పాడాలన్నా, మేలుకొలుపులు పాడాలన్నా వాక్స్వాతంత్ర్యం కలిగి ఉండాలి. పవిత్రమైన, నిస్సందిగ్ధమైన, పరిష్కృతమైన వాక్సిద్ధి సర్వకార్యాలూ ఫలించే విధానం చూపించి మానవుణ్ణి మాననీయుణ్ణిగా చేస్తుంది. వాగ్రూపమైన సంస్కృతి పాఠంతో కాళిదాసమహాకవి ఖండాంతరాల్లో కూడా తన ప్రతిభకు నీరాజనా లందుకొన్నాడు. అతని పరమోపాసనాఫలితమే వాగర్థావివ సంపృక్తౌ"

మన దృష్టిలో ఎంతో తేలికగా కనిపిస్తూన్న సుమతిశతకం వాక్కున కెంత ప్రాధాన్య మిచ్చిందో విద్యావంతులకు తెల్లమే. "ఎప్పటి కెయ్యది ప్రస్తుత మప్పటి కా మాటలాడి అన్యుల మనముల్ నొప్పింపక తానొవ్వక తప్పించుక తిరుగువాడె ధన్యుడు సుమతీ!"

భారతజాతి ఆధ్యాత్మికదృష్టి పరమావధి. దాని ఆస్తికత్వం అంగరంగం. అందుకనే వాక్కును "శబ్దబ్రహ్మమయి" అన్నారు తాత్త్వికులు. అన్ని మంత్రాలకూ వాక్కు సూత్రస్వరూపం. నిరవధికమైన ఆనంద బ్రహ్మతత్త్వమును ప్రతిపాదించే ఓంకారమే ప్రణవము. అదే శబ్దబ్రహ్మమయి అన్నమాట.

ఈ విధంగా వాక్కును విశ్వజనీనమైన సంస్కృతితో ఉపాసించి అందున్న విలువను సాధించవలెనంటారు కవిచక్రవర్తి.

పవిత్రమైన వాక్కును ఆధారంగా తీసికొని ఆరంభించారు రఘువంశరచన. అందులో కాళిదాసు చూపిన సంస్కృతి ఐహికంగా ఆముష్మికంగా కూడా ప్రకృతిని ప్రబోధించింది. తానెంత సమర్థుడైనా మానవుడు వచోవిధేయుడై ఉండడం అవసరం. వాక్కునకు విధేయుడైయున్నపుడే ప్రపంచానికి తాను బోధ కాగలడు. ఈ వినయ విధేయతల కెంత ప్రాధాన్య మిచ్చాడో మన కవికులపతి పరిశీలింతంకి.

కాళిదాసుభారతి యొన్ని శకులుకలవో వివరించాలంటే అల్పజ్ఞుడనైన నా తరంకాదు. పుంభావ సరస్వతియైన కాళిదాసు తన రచనగురించి అందని పండ్లకు అఱ్ఱుచాచినట్లు తన ప్రయత్నం ఉందంటాడు. "ప్రాంశులభ్యే ఫలే లోభా దుద్బాహురివ వామనః" ఎంత ప్రయత్నించినా మానవునకు లోభం విచారమునూ, హాస్యమునే సాధించి పెట్టుతుంది గాని కార్యమును కొనసాగించదు. కారణం? తన తలకు తగనిపని చేయడానికి పూనుకోవడమే. విమర్శ కాళిదాసుచేతకాని బభ్రాజమానం పండితాయతే కాదు. తన సమగ్రశక్తికి ప్రతిబింబమైన రఘువంశానికి పునర్జన్మలేనట్లు రచించిన కవిసామ్రాట్టు. కాని అతిసంగా సంఘానికి బోధించడమే. అదీ పరమార్థం: ఇది యే సంస్కృతి అవుతుందో పాఠక సోదరులే నిర్ణయిస్తారు.

లోకానికి కావ్యం చమత్కృతితో కాంతవలె యుక్తాయుక్త బోధ కావించాలంటారు ఆలంకారికులు. "కావ్యం — కాంతా సమ్మితతయా ఉపదేశయుజే" అని వారి ఉద్ఘాటన. ఈ విషయాలన్నీ కాళిదాసరచనలో మూర్తీభవించి సాంఘికంగా రాజకీయంగా భారతజాతికి ఉత్తమసంస్కృతిని సాధించి యిచ్చాయి.

శ్రీ యామిజాల పద్మనాభస్వామి

గన్నేరు—పేరంటం

డిసెంబర్ '51 భారతిలో శ్రీకోట సుందర రామశర్మగారు వ్రాసిన వ్యాస శీర్షిక ఇది—ఆ వ్యాసమే దీనికికూడా మాతృక కావడంవలన ఆ పేరే దీనికి పెట్టి దానితో దీన్ని కలిపి వేస్తున్నాను—రచయిత అందులో పేరంటము, గన్నేరు, పెత్త, ఎంపె అనే నాలుగు పదాలను గ్రహించి, అవి ప్రాకృతభవాలుగా నిరూపించారు. ఈ సంస్కృత ప్రాకృత సమస్య తెలుగుకు శిరోమణి విషయంగా అమరిపోయింది. తెలుగు తజ్జన్యమనే వాదన దారిన అది ఉంటే, ద్రావిడ భాషా జన్యమనే వాదన పుట్టి, పెరిగి, వేళ్లూని, సర్వత్రా వ్యాపించి, రాణించింది. అయినా ఈనాడూ సంస్కృత ప్రాకృత సంబంధి తెలుగు అనేవారున్నారు. అంటే అది ఆశ్చర్యకర వృత్తాంతంకాదు. ఎవరి ఉద్దేశ్యాలు వారివి. మార్చుకోవలసిన అగత్యమూ, అవసరమూ ఈ విజ్ఞాన ప్రసంగాలలో ఎందుకు?—కాగా..విషయ విమర్శనా జిజ్ఞాస, వాదనా కౌతుకమూ, చిన్నవాళ్ళకు ఉండడం నేరం కాదేమో! ఈ వాదనలూ విమర్శలూ, సత్యాలుగా గ్రహించాలని నా ఊహకాదు—నేనో నా ఊహ చెప్తూఉంటే అది పూర్తిగా ఒప్పు అని మీరందరూ అంగీకరించవలెనా? అందరూ ఏక ముఖతః ప్రవర్తించేరోజు ఈ ప్రపంచంలో రాదు. అట్లా వచ్చినా అది సుఖదమూ కాదు—కాగా ఈనాటి ఏ వాదనలూ, విమర్శావమర్శలూ కొంత కాలక్షేపం కొరకూ, మరికొంత విషయ ప్రదర్శనకూ! సహృదయత కలవాళ్ళకు అంతా మంచిగానే కనపడుతుంది—ఏదో ఉత్సుకతతో, సాహసంగా గంతులు వేస్తున్న నా కలంలో మెఱుగు లేమైనా ఉంటే అవగాహన చేసుకుని ఆశీర్వదించండి! లేకపోతే, ఈ ఉత్సాహాన్ని అసార్థంమాత్రం చేసకోరని ఆశిస్తున్నాను.

నామమాత్రం ఈ నాలుగు శబ్దాలనూ దేశ్యాలంటే బాగుంటుందని పిస్తున్నది—ప్రతిపదానికీ మూలాన్వేషణ న్యాయం మంచిదే! అది దొరికేవరకూ సరికి, దొరకకపోతే సారూప్యంకల ఏదో విషయానికి ముడిపెట్టి తృప్తి పడడమూ సహజమే! —కాని నలుగురిలో ఉన్న ప్రసిద్ధ సిద్ధాంతానికీ, సత్యానికీ, దూరంగా పోయి అతికష్టంపైన కొత్త సిద్ధాంతాలు స్థాపిస్తే అందరూ ఆమోదించ లేరేమో! అదయినా సహజ మార్గానికి సన్నిహితత్వం కనిపిస్తూ ఉంటే, దానిని కాదనక, మారి నిరాకరించి దూరంగాపోయి శ్రమపడడం అనవసరమని పించటం అసహజం కాదు.

పేరంట మనే శబ్దాన్ని మొదట విమర్శించారు వ్యాసకర్త. ఆయన దృక్పథంలో, ఇది "పర్యంతి" శబ్దభవమైన 'పజ్జంతో' నుండి జన్మను పొందినది—'పేరంటము' అనే దాని అర్థాన్ని "వివాహాది శుభ కార్యములు జరుగుటకు ముత్తయిదువులు ఇరుగు పొరుగు ముత్తయిదువులను రమ్మని పిలుచుట!" అనీ, ముత్తయిదువులు వచ్చి చేయు తత్సంబంధమైన కార్య" మనిన్నీ, నిర్వచించారు—చుట్టుపక్కలనుండి ముత్తైదువులు వస్తున్నారు కాబట్టి ఆ 'చుట్టుపక్క' లే ప్రముఖత గడించి, 'పర్యంతము' నుండి 'పేరంటము' వచ్చినది అనడం ఆయన ఉద్దేశ్యం. ఇట్లా ఇది ప్రాకృతభవం — ఇక దీన్ని నిఘంటువులు పేర్కొన్న దేశ్యమనే సత్యాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని విమర్శిద్దాము.

పేరంటమునకు. 'పేరటము,' అనే రూపం ఉన్నది. దీనిమీదనుండే వచ్చి పుణ్యస్త్రీకి స్థిరపడిపోయిన "పేరటాలు, పేరంటాలు" అనే రూపాలూ ఉన్నవి!—పేరంటమనగానే, ఒక స్త్రీ, ఆవిడ చేతులో తళతళ మెరిసే వెండి కుంకుమ భరిణా మన కన్నులకు కట్టినట్లు ఎదురుగా ప్రత్యక్ష మవుతుంది.

కేవలం "ఇరుగు పొరుగువారు మన యింటికి రావలె," అని ఇచ్చింది, బొట్టు పెట్టకుండా చెప్తే, అది 'పేరంటము కాదేమో!—లేదా మగవారిని మగవారు పిలిచే పిలుపుకూడా పేరంటమనిపించుకోవదు—కాబట్టి ఈ పదంలో ప్రముఖంగా నిలచి గర్వపడే వస్తువు 'కుంకుమ'—దానిని కలిగిన భాగ్యవతి పేరంటాలయి పోవడంకూడా దీని ప్రాబల్యాన్ని బట్టే అనిపిస్తుంది—కాగా శర్మగారు చెప్పిన 'పర్యంత' శబ్దాన్నే మూలంగా అంగీకరించినట్లయితే, "నిలయ పర్యంతమా, గ్రామ పర్యంతమా?" అనే ప్రశ్న రాక తప్పదు—అదీ కాక ఈ పర్యంతంనుండి రావలసి వచ్చిన 'పేరంటాలు' పదానికి చుట్టుపక్కల నుండి వచ్చే ఏస్త్రీ అయినా అర్హురాలు కాక తప్పదు!—మరి దీనిని ఒప్పుకోవడం ఎట్లా?—

కాగా దీనికి ద్రావిడ భాషలలో మూలం లేదా ఉన్నదా, అనేది ప్రశ్న!—"పేరంటము" అనే పదంకాని, దానికి పోలే మరొక పదంకాని, సరిగ్గా అదే అర్థాన్నిస్తూ తమిళాది ద్రావిడ భాషలలో లేకపోవడం సత్యమే!—అంతమాత్రాన ఒక భాషయొక్క పుట్టుకను సంశయించ ననుసరించి, ఒకేపదం, అదే అర్థంలో సోదర భాషలన్నిటిలోనూ ఉండాలి అన్న నియమమెక్కడా లేదు!—కొన్ని పదాలు ఒకభాషలో క్రియలుగా వ్యవహృతాలు అవుతూవచ్చి, మరొకభాషలో అసలే కనిపించవు. లేదా ఏ అస్పష్ట నామరూపాలుగానో మాటునపడి అస్తినాస్తి భావాన్ని చాటుతూ ఉంటవి—దీనికి తార్కాణంగా ద్రావిడధాతువు 'ఉణ్' అనేదాన్ని చూద్దాం. దీనికి 'తిను' అని అర్థం. అయితే ఈరూపంతో పోలగలరూపం. అదే అర్థంతో తెలుగులో లేదు. కాని తమిళ కన్నడ, తుళు భాషలలో ఉన్నది—దీనిని బట్టి 'ఉణ్' అనే రూపం తెలుగుకు అసహజము అనే తీర్మానానికి మనం వచ్చేలోపల, చటుక్కున కొన్ని నామరూపాలు మెఱుపు కొట్టినట్లుగా ప్రత్యక్షంకాక తప్పవు. వాటిని పైపైన పరిశీలిస్తే ఈ ధాతువునుండి వచ్చినవనే విషయం చెప్పన తట్టదు. దానికి కొస్తసూక్ష్మత అవసరం పరిశీలనలో!—ఆ ధాతువునుండి పుట్టిన రూపాలే "ఉండ్రాళ్లు; ఉగ్గు" మొదలైనవి—ఉణ్—రాళ్ళ—అని విభజించి "తినేవి, గుండ్రనివి" అని అర్థం చెప్పుకోవచ్చును. అట్లాగే చిన్న పిల్లల తిండి 'ఉగ్గు' ఇదంతా చెప్పడంలో నా ఉద్దేశ్యం, కేవలం అదేరూపం ఇతర భాషలలో లేకపోయినంత మాత్రాన త్వరపడి దాని జన్మను అన్యథాస్థిరం చెయ్యరాదని! పేరంటమనే పదం లేక పోయినా, ఇతర భాషలలో, అపదంలో ఉన్న మూలాలు మాత్రం ఉన్నవని మనం గమనించవచ్చు.

చూడండి, 'పేర్' అనేది తమిళంలో ఉన్న ఉన్న ధాతువు, తమిళం ద్రావిడభాష లన్నిటిలో మొదట సాహిత్య స్థితికి వచ్చిన కారణంవల్లా, దానికి సంస్కృతాది ఇతర భాషల సంపర్కం చాలా స్వల్పం అవడంవల్లా మూలద్రావిడ ధాతువులకూ, తమిళంలో ఉన్న ధాతువులకూ మార్పులు చాలా కొద్ది అని మనం గ్రహించవచ్చు—అదీకాక మూల ద్రావిడ స్వరూపం కేవలం ఊహమీద ఆధారపడి ఉన్నది. కాబట్టి తమిళధాతువులనే తీసుకుని మన చర్చను సాగించడం సమంజసమని పిస్తున్నది నాకు.

ఇంతకూ ఈ 'పేర్' కు సంబంధించి చాలా రూపాలున్నవి.

పేర్—నామము.

పెరియ—పెద్ద.

పెరిదు—పెద్దది.

పెరుమై—పెద్దతనము—దీనిని బట్టి పెద్దతనమనీ, 'పేర'నీ పేరునుబట్టి మనుష్యుడనీ అర్థాలున్నవి. "రెండు పేర్"—అంటే ఇద్దరు మనుష్యులని అర్థం వస్తూఉంటుంది ఈ 'పేర్' అనేది సమాసాల్లో కలిపి వాడడంకూడా కద్దు—ఉదా—పేర్ ఓలక్కమ్—పేరోలగము—అనగా పెద్దసభ అని అర్థం—ఇటువంటి సమాసాలలో వచ్చిన 'పేరు'కు పెద్ద లేక గొప్ప అనే అర్థము రూఢమైపోయింది—దీనివిషయం ఇట్లా ఉంచుదాం.

'అటు' అనే మరొక ధాతువును చూస్తే దానికి "కదులు, ఊగు" అనే అర్థాలున్నవి. ఆ ధాతువుతో సమానంగా తెలుగులోనికి వచ్చిన రూపం 'ఆసు,' దాని నామం తమిళంలో 'ఆట్టం' అనీ తెలుగులో 'ఆట' అనీ! 'ఆట్టం'లో సరిపోయే 'ఆటము' అనే రూపం తెలుగులో విడిగా ప్రయోగంలో లేకపోయినా సంయుక్త పదాల్లో కనపడుతూ ఉంటుంది. ఉదాహరణకు

త— తె—

కోలాట్టమ్—కోలాటము

పోరాట్టమ్—పోరాటము—అనే రూపాలను చూపించవచ్చు—వీటితో సమానంగా రాదగిన 'పేరాట్టమ్' అనేరూపం తమిళంలో ఏకారణం వల్లనో కనిపించకపోయినా, అటువంటి రూపం ఏర్పడడంలో అసమంజసత ఏమీ లేదు—కొన్ని భాషలలోనే ఉండి సామ్యరూపాలు మిగిలినవాటిలో జారిపోవడంకూడా కద్దని చెప్పుకున్నాం—దీన్ని బట్టి, తెలుగులో పై నిర్మాణం ప్రకారం పేరటము, పేరంటము అనే రూపాలు ఏర్పడిన వంటే విప్రతిపత్తి ఏమీ లేదు. దీని అర్థం. ఏమిటి అని చర్చిస్తే "ఒక గుంపు మనుష్యులు ఒక స్థలం

నుండి మరొక స్థలానికి కదిలే కదలిక" అని తేలుతుంది. అటువంటి కదలికకు కారణమైన 'పిలుపు' చివరకు 'పేరంటము'గా స్థిరపడి, ఆ పిలుపునకు చిహ్నమైన కుంకుమకు ప్రాముఖ్యం కలిగింది!—దానినుంచే పేరంటాలు అనే పదనిర్మితికూడా కలిగిందనటంలో అసంభవంలేదు అదీకాక, "పేరంటము"నే పదం చెవిన పడగానే, పచ్చపచ్చగా ఒంటినిండా నగలు పెట్టుకుని, మెడకు గంధపుపూతా, కాలికి పసుపుపూతా మెరుస్తూ, పట్టుచీరెల పరపర శబ్దాలతో వీధుల్లో అటూ ఇటూ గునగున తిరిగే ముత్తైదువులను చూస్తే, ఆ 'అట్టం' కున్న అర్థం సరిగ్గా అతుకుతున్నదని పిస్తుంటుంది నా మనస్సుకు—

పోతే, రెండవపదం 'గన్నేరు'—ఇది 'కర్ణికార' శబ్దభవంగా నిరూపించారు వ్యాసకర్త—ఇట్లా నిరూపించేముందు "గోగుపూవు" అనే అర్థాన్ని ఇచ్చే 'కర్ణికార' నుండి పుష్పభేదమైన 'గన్నేరు' ఎట్లా వస్తుందా అనే అనుమానం ఆయనకూ కలిగింది, అది దృష్టిలో పెట్టుకుని ఆయన చాలాసేపు సమర్థించినా, ఆ సమర్థనయొక్క ఉద్దేశ్యం చివరవరకూ సరిగా స్పష్టంకాలేదు.—కొండగోగుపూవు పసుపు పచ్చగా ఉంటుంది. 'గన్నేరు'లో రచయిత గ్రహించిన ఒక రకపు గన్నేరూ పసుపు పచ్చగా ఉంటుంది. రంగుకున్న సామ్యంవలన కొండగోగును వ్యవహరించే కర్ణికార పదాన్నుండి గన్నేరు వచ్చిందని ఆయన ఊహ!—కాని ఇక్కడే నాకు చిన్న అనుమానం—'గన్నేరు' అనేపేరు ఒక్క రంగిన్ వర్ణపుష్పానికే కాదు. ఎఱుపురంగు పూవుకూ, తెల్లరంగుపూవుకూ కూడా అదేపేరు—మరి వర్ణసామ్యంవలన గన్నేరు అనేపదం 'కర్ణికార' నుండి ఏర్పడితే వర్ణ విభిన్నత కలిగిన, మిగిలిన పూవులకెట్లా అన్వయిస్తుంది?—

కాగా ఆపదం చెప్పేయున్న విషయాన్ని మనస్సులో ఉంచుకుని పరిశీలిద్దాం—'గన్నేరు' అనేదానికి 'అరళి' అని తమిళంలోని పేరు. పచ్చ గన్నేరుకు "తంగరళి" అనే ప్రత్యేక నామంకూడా ఉన్నది. అయితే ఈ గన్నేరుకూ అరళికీ ఎట్లా పొసగుతుందా అన్న ఆలోచన మొదట రట్టక తప్పదు—ఇక, శ్రీ శర్మగారు రంగును వివరించి నట్లుగా నేను పుష్పయొక్క ఆకారాన్ని చర్చిస్తాను—ఈ జాతి పూవు అంతా, రంగులో భేదాన్ని పాటించకుండా, ఆకారంలో ఒక 'గిన్నె' వలె ఉంటుంది—ఈ గిన్నెకు ద్రావిడ ధాతురూపం, కిణ్ణ—తెలుగులో అదే గిన్నె—. కన్నడంలో 'గిణ్ణల్' అనీ, మళయాళంలో కిణ్ణం, అనీ గోచరిస్తవి. పూవు యొక్క ఆకారాన్ని మనస్సులో ఉంచుకుని, వర్ణనాత్మకంగా నామవాచకాలను ఏర్పరచుకునే పద్ధతి భాషలలో ఉన్నది. గనుక, 'కిణ్ణరళి' లేదా 'గిణ్ణరళి' అనే రూపాల ఏర్పాటు జరిగి ఉండవచ్చు—ఇట్లా ఆకారాన్ని పేరులో తెలియజేసే పూవులు మనకు చాలా ఉన్నవి. ముద్దబంతి; ఒంటిరెక్క బంతి—కొరబ్బంతి—ఈక బంతి మొదలైన 'బంతి' జాతిలోని భేదాలు—గ్రామఫోను పూవులు— కాగితపు పూవులు— ఇత్యాది వేర్వేరు జాతి పూవుల పేర్లూ ఇటువంటివే! ఇదే విధంగా నిర్మితమైన "కిణ్ణరళి" లో నుండి 'గన్నేరు' అనే పదం ఉద్భృతమైనదంటే అందులో విప్రతిపత్తి లేదు.—గిన్నెవంటి ఆకారం ఈ జాతికి చెందిన అన్ని రంగుల పూవులకూ ఉన్నది. ఆ జాతి పూవు పేరు అరళి. కాగా గన్నేరు అనే పేరు సాధారణ నామమై రంగు భేదాలను బట్టి, పచ్చ గన్నేరనీ, తెల్ల గన్నేరనీ, ఎఱ్ఱ గన్నేరనీ, రంగును బట్టిన విభాగాలను ఏర్పరించుకున్నది!—ఇట్లా వచ్చిన జనన వృత్తాంతం ఈ పదానిది!—

ఇక, మూడవ పదం, ఎండ— 'ఆతపము' అనే సూర్యకాంతికి తెలుగు పదమిది. శ్రీ శర్మగారి అంచనా ప్రకారం దీనికి మూలం 'ప్రచండ' అనే సంస్కృత పదంలోని ఉపసర్గ విరహితమైన 'చండ' అని విదితం—'ప్రచండ' ప్రాకృతంలో 'పయండ' గా మారి ఉపసర్గ జారి ఆ 'యండ' 'ఎండ'గా మారిందంటారు ఆయన.

ఇంత డొంక తిరుగుడుగా చెప్పడం కంటే సంస్కృతపు 'చండ' 'ఎండ'గా మారింది అనకూడదా అని ప్రశ్నిస్తే, "కూడదు" అనే సమాధానం మనకే స్ఫురిస్తుంది. పదంలో తొలి అక్షరం మీద కొనిక ఉంటుంది. అట్టి కొనిక గల అక్షరం లోని హల్లుకుగాని, అచ్చుకుగాని సాధారణంగా మార్పు అంటూ కలుగదు. కాబట్టి 'చ' లోని చ కారం జారి పోవడం గాని, మిగిలిన 'అ' 'య' గా మారడం గాని అసంభవమని రచయితకు కూడా తెలుసు. అందుకనే లని ఊహకు ఆస్కారంగా ఆయన ముదట 'ప్ర' అనే ఉపసర్గను చేర్చుకోవలసి, తరువాత అవసరంతీర్చి దాన్ని జార్చుకోవలసివచ్చింది—అట్లా 'ప్రచండ', 'పయండ'గా మారుతుంది. మారిన తరువాత అక్కడి 'ప' ఉపసర్గ అనే దృష్టి ఉండడం అసంభవం.—అదొక ఏకపదంగా ఆ భాషలో అమరి పోతుంది. అటువంటప్పుడు, 'ప' అనే వర్ణాన్ని కేవలం సంస్కృత పదంలోని ఉపసర్గను దృష్టిలో పెట్టుకుని విడదీయడం ఎట్లా అనే ప్రశ్నకు అవకాశమున్నది. కాగా, 'పయండ' అనేది మరీ పరిభ్రష్టమై తెలుగులోనికి ప్రాకృత భవంగా రావలసివస్తే

'పెండి' అనో 'పండి' అనో రావలెనేగాని, పై విధంగా రాదేమో అని నా అనుమానం!—

ఇక ద్రావిడ జన్యమేనని తీర్మానించ బూను కుంటే, తద్ధాతువులు, వెళ్, వెణ్ అనే రెంటిని గ్రహించవలసి ఉంటుంది! మొదట ఈ ధాతువుల మీద వచ్చిన రూపాలను చూద్దాం.

వెణ్ణిరమ్ (వెణ్ + నిరమ్)— తెల్లరంగు.

వెళ్ళై — తెలుపు.

వెణ్ణిల (వెణ్ + నిల)—వెన్నెల.

వెళ్ళి — వెండి.

వెళి — వెలుపల.

వెణ్మై — తెల్లదనము—ఈ పదాలు నిరూపించే ప్రతి వస్తువుకూ తెల్లదనమో, ప్రకాశమో ఉండనే ఉన్నది. అసలు వెళ్, వెణ్ అనేవి రెండూ ప్రకాశించు అనే అర్థాన్నిచ్చే ధాతువులు— ఈ 'ఎండ'కు తమిళంలో 'వెయిల్' అనేపదం ఉన్నది—మరి యీ ధాతువులకూ 'ఎండ'కూ ఉన్న సంబంధమేమిటి అనేది చర్చ—ధాతువులు ఉన్నవి ఉన్నట్లుగానే నామ వాచకాలుగా మారవు కద్దు—ఉదాహరణకు, "పలుకు",—"ఉలుకు", ఇత్యాదులు—ఇటువంటి ఉదాహరణాలను కేవలం ద్రావిడ ధాతువులను తీసుకుని కూడా చూపించవచ్చును—కాని చాలా వరకు ధాతువులు నామ రూపాలుగా మారాలంటే కొన్ని ప్రత్యయాలు కలవడం అవసరం. ఇవే కృత్ప్రత్యయాలని వ్యాకరణంలో వ్యవహృతాలు—క, గ, చ, ట, డ, ప, ంప మొదలైనవి కొన్ని యీ ప్రత్యయాలు. చేరినది—'ఎండ'లో ప్రకాశత,—సరిగా చెప్పాలనంటే,—తీక్ష్ణత (Brightness) ఉన్నది. 'వెళ్' అనే ధాతువుకున్న అర్థమదే. వెళ్ళి అనే తమిళ రూపాన్ని తీసుకుందాం—అది తెల్లని దైనఒక లోహాన్ని చెప్తుంది—అదే తెలుగులో 'వెండి'గా మారింది—అట్లాగే త. వెళ్ళై, మ. వెళ్ళ అనే 'ప్రకాశా'ర్థాన్నిచ్చే ధాతువులు—'వెండ'గా మారి ఉండవచ్చంలో విప్రతిపత్తిలేదు—లేదా 'వెమ్' అనే ధాతువు కూడా ఒకటి ఉన్నది—దానికి 'వేడి' అనే అర్థం ఉన్నది. దీనికే కృత్ప్రత్యయం 'డ' చేరి వెండ అయినదన్నా అనవచ్చును—అదీ కాక, పైన చెప్పిన ప్రకాశతను వెలువరించే వస్తువులన్నీ ఆ వెళ్ ధాతువుకు సంబంధిగా ఎట్లా ఉన్నవో, అట్లాగే, వేడి, వెలుపల, వెచ్చన, వెట్ట మొదలైనవన్నీ ఒకే ధాతువునుండి వచ్చినవి అనడం సమంజసంగా కనిపిస్తుంది—ఇట్లా ఏర్పడిన 'వెండ' ఎండగా మారవచ్చు. తెలుగు మాటల మొదట యకారమూ, వకారమూ వొవో లూ [illegible]పడడం కద్దు. ఆ అలవాటు చొప్పున్నే, ఈ హల్లులను అచ్చులుగా మార్చుకుని వ్యవహరించడం సహజమై పోయింది. ఈ మార్పుకున్న ప్రాబల్యం జానపదుల వ్యవహారంలో బాగా కనపడుతుంది— 'వెలుగు'కు 'ఎలుగు' అనీ, 'వెన్న'కు 'ఎన్న' అనీ, 'వెచ్చగా'కు 'ఎచ్చగా' అనీ ఇత్యాది రూపాలు మనం వింటూనే ఉంటాము. నాగరకత తెలిసిన జనులకీ మార్పులు నవ్వు పుట్టించవచ్చు. కాని వాళ్ళకూ తెలియని 'ఎండ' వంటి పదాలు అంతగా మారి దాగుడు మూతలాడుతూ ఉన్నవని నా ఊహ—ఇది దీని వృత్తాంతము.

ఇక మిగిలినది 'చొత్త'— ఇది 'త్యక్త' శబ్దభవమని రచయిత అభిప్రాయం, 'చొత్త' అనేది తెలుగులో ఎట్లా ఉన్నదో, 'చొత్తై' అని తమిళంలో కూడా అట్లానే ఉన్నది. చొట్ట మళయాళంలోనూ, 'సొత్తై' అని కన్నడంలోనూ దీనికి సమాన రూపాలున్నవి. నిజానికి ఇది త్యక్త శబ్దభవమే అయితే సంస్కృతి ప్రాబల్యం లేని తమిళంలో కూడా ఉండటం విచిత్రం—ఎట్లాగో వచ్చినది అని చెప్పుకుంటే అన్నిటిలోనూ 'చొత్త' అనే తద్భవరూపమే కనపడి ఉండవలె!—ద్రావిడ భాషలకు సహజమైన సూక్ష్మ విభేదాలతో ఈ రూపం అన్నిటా కనపడుతూ ఉన్నదంటే దీన్ని తద్భవమనడానికి నా మనస్సు సంకోచిస్తున్నది—ఒక పదం తత్సమం కానీ, తద్భవం కానీ, ఒక భాషలో జొరబడిన తరువాత, ఆ భాషా సాంప్రదాయముల నే అలవరచుకుంటుంది గదా, అటువంటప్పుడు 'త్యక్త' 'చొత్తై'గా 'చొత్త'గా, 'సొత్తై'గా మారిందంటే అసందర్భమేమిటి అని ప్రశ్న రావచ్చును—ఇదీ ఆలోచించవలసిన విషయమే!—అయితే ఈ పదానికి దగ్గరగా ఉన్న ధాతురూపమేమీ ద్రావిడములో కన్పించదా అని పరిశీలించవలె!

'కడు' 'కేడు' అనే ధాతువులకు చెడిన, పనికి మాలిన అనే అర్థాలున్నవి. వీని మూలకంగా వచ్చిన తెలుగు రూపాలు, చెడు, చెడ్డ ఇత్యాదులు. తమిళంలోని 'కెట్ట' అనే నామ రూపానికి తెలుగులోని సరియైన రూపం "చెట్ట" అని—భాషా నియామకాలననుసరించి "క, చ"లు రెండూ పరస్పర వినిమయం చెందే వర్ణాలు. ఒక భాషలో 'క' వర్ణయుత రూపం మరొక భాషలో 'చ'కార యుతంగా మారుతుంది.

చాయ్ — కాయ్

చిలుక — కిళి

చెట్టు — గిడ

కెట్ట — చెట్ట ఇత్యాదులు.

ఈ 'చెట్టు'కు 'చెడును' అనే అర్థం ఉన్నది. కాగా దీనికి మూలమైన 'కెట్టు'కు, పనికి మాలినది, చెడినది, అనే అర్థాలు రెండూ ఉన్నవి—"ఏది చెడ్డదో అది పనికిమాలినది" అనే వ్యాఖ్యానాన్ని చెప్పుకుంటే, చెట్టకు 'పనికిమాలిన' అనే అర్థాన్ని కూడా సరిపెట్టవచ్చు—చెట్ట, చెత్తగా మారుతుంది. అనుకున్నా, లేదా 'కెట్టు' నుంచే 'చెత్త' ఏర్పడినదన్నా ఇందులో అసమంజసత ఏమీ ఉన్నదనిపించదు!—ఈ విధంగా ఇదీ ద్రావిడ భాషాజన్యమే అని నా ఊహ.

ఇట్లా నాలుగు పదాలను చర్చించాం. ఇక ఆ చర్చలోని యుక్తాయుక్తాలను పరిశీలించి నిలబెట్టే శ్రమ విజ్ఞులకే వదలి వేస్తున్నాను. ఇదంతా కేవలం నా ఊహామాత్రం!—ఇట్లా వ్రాయడం పెద్దల ఉద్దేశాలను ఖండించాలనే ఊహతో కాక, మనస్సులో ఉన్న సందేహాలను అందరికీ చెప్పవలెననే జిజ్ఞాసతో—దీనిని సహృదయతతో మన్నిస్తారనీ, అన్యథా భావించరనీ ఆశిస్తున్నాను.

శ్రీమతి నాయని కృష్ణకుమారి

